DE

DELAVSKA ENOTNOST

3. 4. 1976 - ŠT. 13 - L. XXXV. - CENA 3 DIN

GLAVNI UREDNIK: VOJKO ČERNELČ

ODGOVORNI UREDNIK: BOJAN SAMARIN

DOLENJSKA

SINDIKATI O POMOČI RUDARJEM!

Elementarna nesreča, ki je zadela rudnik rjavega premoga v Kanižarici je na Dolenjskem že sprožila nekatere solidarnostne akcije. Na pobudo medobčinskega sveta Zveze sindikatov in medobčinskega odbora gospodarske zbornice za Dolenjsko so se že sešli občinski sveti zveze sindikatov v vseh štirih dolenjskih občinah na izrednih sejah. Sklenili so, da bodo sindikalne organizacije na Dolenjskem takoj začele akcijo za pomoč rudarjem.

Člani obeh medobčinskih organov so dali pobudo, naj bi vsi zaposleni prispevali enodnevni zaslužek v sklad za pomoč prizadetim rudarjem. V uspeh te akcije, ki naj bi zagotovila približno štiri milijone dinarjev, sindikati ne dvomijo, saj so se delovni ljudje na Dolenjskem doslej že nekajkrat izkazali v podobnih solidarnostnih akcijah, ko je šlo za elementarne nesreče.

Hkrati so sklenili, da je treba čimprej poiskati zaposlitev za ljudi, ki so čez noč ostali brez dela. Čimveč delavcev bodo skušali začasno zaposliti v Črnomaljski in v sosednjih občinah, da kolektiva rudnika ne bi preveč drobili. Nekaj rudarjev pa naj bi zaposlili drugi slovenski premogovniki. Seveda bo treba precej delavcev začasno prekvalificirati in usposobiti za druga delovna mesta.

Medobčinski svet zveze sindikatov in medobčinski odbor gospodarske zbornice sta tudi pozvala večje delovne organizacije na Dolenjskem, naj skupaj s komisijo rudnika Kanižarica in izvršnega sveta Črnomaljske občinske skupščine preučijo možnosti za nove proizvodne programe, ki naj bi jih v primeru, če rudnika ne bo več mogoče odpreti, začeli uresničevati v Kanižarici.

R. Š.

V OKVIRU

Zdaj ko je pred nami besedilo osnutka zakona o združenem delu, je naloga sindikatov seznaniti svoje članstvo, zlasti pa delavce, z vsebino in cilji več kot šeststo členov. Z drugimi besedami: začel se je čas spoznavanja, v katerem bomo morali narediti zares vse, da bodo vsi delovni ljudje spoznali namen za ustavo nedvomno najpomembnejšega dokumenta.

Sodeč po pripravah in načrtih ter velikem zanimanju delavskega razreda, ni razloga za pomisleke, da te naloge ne bi opravili. Zlasti še zato ne, ker smo se dogovorili, da je treba poskrbeti za delavcem razumljiva pojasnila, za odgovore na slehemo vprašanje, še posebej pa za razlago, kakšni so strateški cilji zakona kot celote, in vsakega člena posebej.

Iz tega sledi logičen sklep, da bomo sindikati zavrnili vse nerazumljive in zgolj formalistične uvodne besede, ki jih ne razume niti tisti, ki jih govori, kaj šele tisti, ki jih posluša. Nikakor se ne moremo strinjati s stališči, ki jih ponekod lahko slišimo že danes, češ, saj tega niti mi ne razumemo, kako naj potem to razume delavec! Kaj pa se za tem skriva, najbrž ni treba posebej pojasnjevati, tako kot je škoda zgubljati besede o znani resnici, da je zapletanje in zamegljevanje preprostih dejstev priljubljeno orožje tehnokratov in birokratov v boju za ohranitev odločilnega vpliva, v boju proti pravicam in interesom delavskega razreda.

Vsak delavec torej mora spoznati, kaj želi osnutek. In to čimprej! To je pogoj za začetek temeljite razprave, katere namen pa ni samo obravnava predlaganih rešitev, temveč tudi spreminjanje samoupravnih razmer v naših bližjih okoljih – bodi v organizacijah združenega dela bodi v krajevnih skupnostih.

VOJKO ČERNELČ

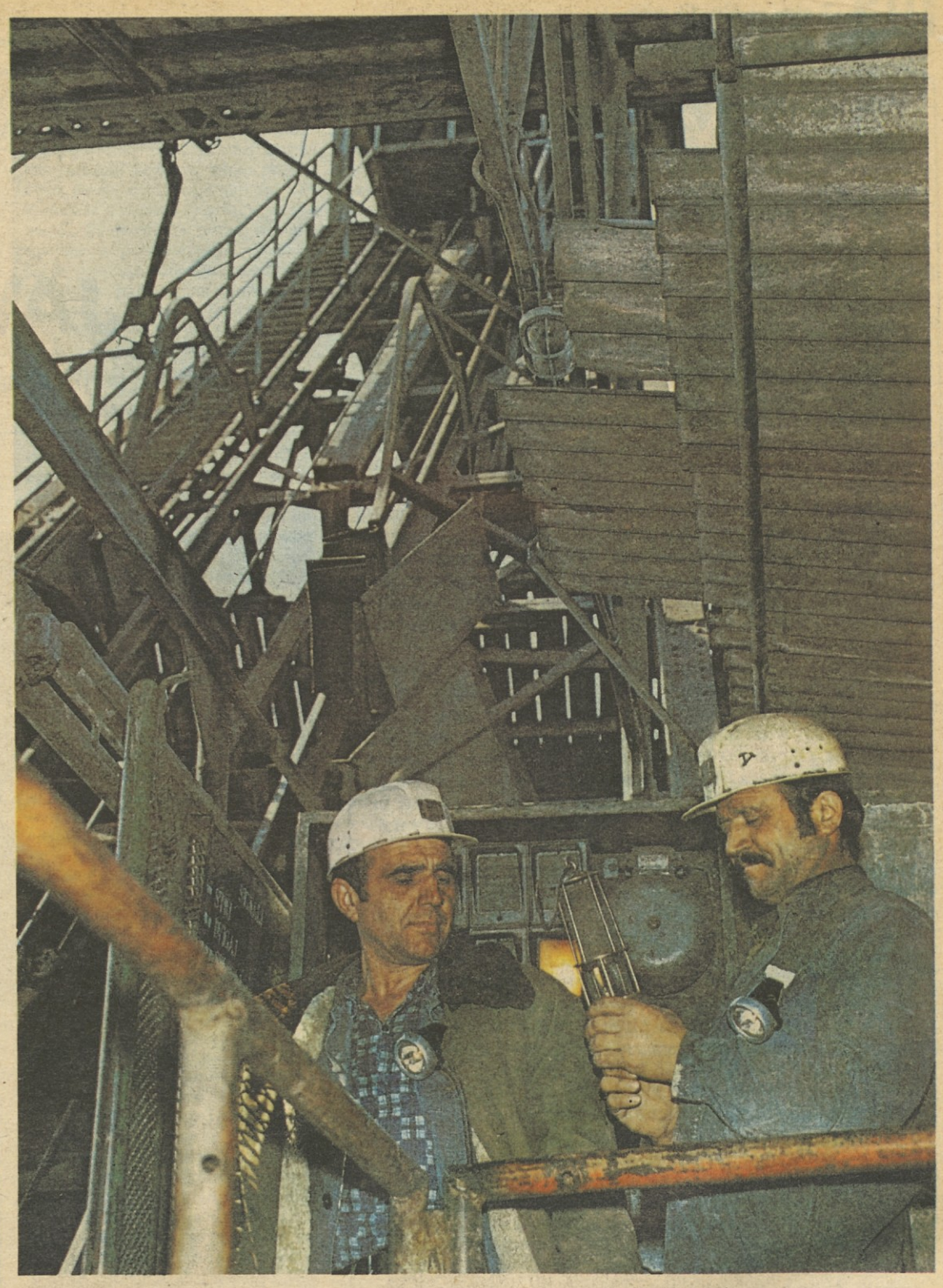

Kanižarica – Lado Perko in Savo Zvonar, rudarja na mrtvi straži. Foto: A. Agnič

Sanacija Kanižarice?!

Kakor smo lahko zvedeli pred zaključkom redakcije, je strokovna komisija, ki je zasedala v Ljubljani v sredo in četrtek in katere naloga je bila odločitev o usodi rudnika Kanižarica, predlagala izvršnemu svetu skupščine SRS sanacijo rudnika Kanižarica.

Po predlogu komisije, ki ga bo moral potrditi še izvršni svet, naj bi se v rudniku Kanižarica poslužili načina, ki ga menda rudniki na Madžarskem stalno uporabljajo ob podobnih vdorih vode. V vrtino nad mestom vdora naj bi vlili betonsko maso in z njo zaprli izvor vode. Potem bi lahko vodo brez nevarnosti iz rudnika izčrpali. Na sestanku strokovne komisije so tudi ugotovili, da je ta način deloma negotov, vendar bi v sodelovanju s strokovnjaki iz Madžarske in njihovimi izkušnjami lahko delo uspešno opravili. Po grobih izračunih bi tak poseg veljal 140 milijonov dinarjev. Rudnik pa bi po njihovih predvidevanjih in seveda, če bi se zamisel posrečila, lahko začel obratovati z normalno zmogljivostjo čez leto in pol. Samo izčrpavanje vode sicer ne bi trajalo tako dolgo, vendar so pri tem roku upoštevali ponovno usposodobitev vseh naprav in, kar je najbolj zamudno, odstranitev blata in naplavin, ki jih je prinesla voda.

O končni odločitvi izvršnega sveta bomo verjetno lahko poročali že v naslednji številki.

SEKRETARIAT PREDSEDSTVA SVETA ZSJ O NOVEM SISTEMU UREJANJA DOLŽNIŠKO-UPNIŠKIH ODNOSOV

Prispevek k stabilizaciji

Razveseljivo je, da so v domala vseh temeljnih in drugih organizacijah združenega dela pravilno dojeli daljnosežnost ukrepov za uresničevanje stabilizacijske politike v letu 1976 kot prvem letu izpolnjevanja srednjeročnega načrta družbenega in gospodarskega razvoja. Prehod na novi sistem urejanja dolžniško-upniških odnosov predstavlja le uresničitev sklepov 10. kongresa jugoslovanskih komunistov, zato ga je treba razumeti kot pogoj za samoupravno konstituiranje združenega dela na ustavnih načelih, hkrati pa gre tudi za uveljavitev zakona o združenem delu pred začetkom javne razprave o njegovem osnutku. To pa je odločen boj za samoupravljanje, ne pa za razreševanje organizacijskih in tehničnih vprašanj.

To je glavna ugotovitev zadnje razširjene seje sekretariata Sveta zveze sindikatov Jugoslavije, ki so se je udeležili tudi predsedniki zvez sindikatov republik in pokrajin, med gosti pa sekretar v izvršnem komiteju predsedstva CK ZKJ Vojo Srzentić. Na seji so posebej opozorili, da se morajo sindikalne organizacije odločno zavzeti za dosledno uresničevanje novega sistema urejanja dolžniško-upniških razmerij. Predvsem bodo morale omogočiti delavcem v združenem delu, da se bodo kar popolneje vključili v odločanje o programih ukrepov in njihovem uveljavljanju.

Najbolj zapletena faza dela, so menili na seji, nas šele čaka, to je tista, ko bo treba ugotoviti dejansko stanje in ustvariti možnosti, da bodo delavci sproti seznanjeni z izpolnjevanjem novih ukrepov, seveda pa tudi s tem, kako se novi obračunski sistem in sistem plačevanja kažeta v njihovem delovnem okolju. Le tako bo mogoče uspešno premostiti težave, do katerih bo prav gotovo prišlo. V akciji ne gre samo za to, da ugotovimo dejansko materialno stanje posameznih organizacij združenega dela, ampak bo treba delavcem predlagati konkretne akcijske programe in ukrepe za odpravljanje težav. Zato bo treba čimprej uskladiti investicijske in druge razvojne programe ter različne oblike porabe, ki nimajo realne podlage v razpoložljivem dohodku, obenem pa začeti z odločno akcijo za odpravljanje vseh virov nelikvidnosti. Na seji so še posebej opozorili, da se bodo morale sindikalne organizacije odločno zavzeti tudi za zagotovitev rednega in pravočasnega izplačevanja osebnih dohodkov delavcem skladno z ustvarjenim dohodkom in produktivnostjo.

K. I.

STRAN 3 STRAN 4 STRAN 5

Kaj kažejo gospodarska gibanja?

Osiromašen trg ob bogatih skladiščih

Na splošno dobro – a za samozadovoljstvo še vedno veliko premalo

O ugotovitvah s posvetov o oddihu in rekreaciji zaposlenih piše EDO GASPARI, sekretar sektorja za telesno kulturo in rekreacijo RS ZSS

Sporazumevanje na rešetu

Pred bližnjimi posveti o uresničevanju samoupravnih sporazumov o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke piše MAJDA BUDA, pomočnik direktorja centra za samoupravno sporazumevanje

Naročnikom smo že začeli pošiljati avtentično besedilo osnutka

Zakona o združenem delu z obrazložitvijo

Nadaljnja naročila sprejema ČZP DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4/II

KAJ SMO STORILI...

»Strašni« prvi april

Prvi april je mimo, novi sistem ugotavljanja in obračunavanja celotnega dohodka ter poravnave obveznosti med uporabniki družbenih sredstev smo začeli uveljavljati, čas pa bo pokazal, kako temeljiti, vsestranski in odgovorni pri svojem delu smo bili, ko smo se pripravljali na ta dan.

Mimo nekaterih dejstev pa kljub vsemu ne moremo. Vsaj sprva in nemara tudi v vse prevelikem številu okolij je v pripravah prevladoval strah pred možnimi posledicami, zlasti še gospodarskimi in socialnimi. Toda: kjerkoli so že na samem začetku dojeli opozorilo družbenopolitičnih organizacij in tako tudi sindikatov, da velja usmeriti pozornost na družbenoekonomsko bistvo predpisov, s katerimi smo uzakonili novi sistem, so lahko zelo hitro spoznali, da ta sistem pomeni nekaj povsem normalnega, da pomeni tisto, za kar so se morda tudi sami že dolgo zavzemali: čiste račune in gospodarjenje v skladu z možnostmi. Še natančneje povedano: tako gospodarjenje, h kakršnemu smo prisiljeni, kadar obračamo dinar iz lastnega žepa.

Soočenje z resnico ponavadi ni lahko. Ob letošnjem prvem aprilu pa za marsikoga, za prenekateri kolektiv sploh ni bilo lahko. In vendar: čeprav ni posebna skrivnost, kdo vse gospodari prek meja možnosti, so se vseeno vse predolgo razpredale razprave o tem, kako slabe rezultate je dala večstranska poravnava, kako zaradi nelikvidnosti s strahom čakajo na prvi april celo tisti, ki se po produktivnosti in drugih dosežkih lahko merijo s sorodnimi proizvajalci v najbolj razvitih državah. Skupna značilnost teh razprav je, da so v njih vsi po vrsti navajali stare podatke in z njimi dokazovali, da ja treba ali premakniti roke ali pa sprejeti dodatne, „olajševalne" ukrepe. Življenje pa teče naprej in mnoge je soočenje z resnico vendarle streznilo. Česar jim ni dala večstranska poravnava, so dobili z lastno akcijo, v dogovorih med upniki, dolžniki in njihovimi bankami, pa še kom, če je bilo potrebno. Prva, ne najbolje uspela akcija je marsikje spodbudila nove. Kjerkoli pa jih je, je nujno usmerila pozornost h gospodarjenju in k spoznavanju, da pravzaprav ni tako „strašno", ker smo se odločili živeti „normalno."

V naši družbi nenehno poudarjamo, da velja začeti pri sebi in najprej izkoristiti lastne možnosti. Potem šele naj bi ubirali tudi druga pota, trkali na družbeno pomoč in solidarnost. V razmerah, ki jih bo povzročil sistem plačane realizacije, seveda niso niti potrebne in še manj koristne računice, ali je na boljšem tisti, ki ima večje terjatve kot obveznosti in se bo torej lahko „rešil" sam, ali pa komu trenutno kaže bolje, da je zadolžen, ker je „tako pomemben", da bi ga morali reševati z združenimi močmi. Res je, da mora upnik skrbeti, da bodo terjatve plačane, kajti sicer se bo sam znašel v koži dolžnika in v postopku sankcije. Bistvena razlika pa vendarle obstaja: laže bodo „splavali" tisti, ki se bodo prej oprli tudi na lastne sile, nehali razpravljati o „strahovih" in o tem, kaj bi še bilo dobro storiti, ampak bodo tudi naredili, kar je v njihovih močeh. Samo droben, vendar značilen primer: koliko je kolektivov, ki so že sklepali o tem, kdo in kako razpolaga z likvidnimi sredstvi?

M. G.

POSVET PREDSEDNIKOV OBČINSKIH ODBOROV SINDIKATA DELAVCEV VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

ŽE SREDI JAVNE RAZPRAVE

Kako poteka javna razprava o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje?

Dogovor o nadaljevanju javne razprave o preobrazbi srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje je pomenil najvažnejšo točko dnevnega reda posveta predsednikov občinskih odborov, ki ga je v sredo sklical RO sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja. Posvet so sklicali v času, ko je ta javna razprava marsikje že stekla, za sindikate pa je pomembno, da niso le organizatorji, pobudniki te razprave, temveč jo morajo tudi usmerjati. Seveda je pomembno, da razpravo spodbudijo še povsod tam, kjer se še ni začela, zelo pomembno pa je, da občinski odbori sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja ne le zbirajo vse pripombe, vprašanja in predloge, temveč da jo tudi usmerjajo v temeljna vprašanja preobrazbe srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje, da vrednotijo pripombe. Če so na posvetu ugotovili, da so njihovi občinski odbori že nosilci živahne razprave v šolskih kolektivih, pa jih zdaj čaka tudi naloga, da se skupaj z drugimi občinskimi sindikalnimi odbori uveljavijo kot soorganizatorji celotne javne razprave, v celotnem združenem delu. Sindikati bodo morali ob koncu aprila zbrane pripombe iz javne razprave po občinah skupaj tudi ovrednotiti. Dejstvo je namreč, da tu in tam v združenem delu, ko razpravljajo o predloženem projektu reforme, pozabljajo, kateri so najvažnejši družbeni nameni, zaradi katerih smo začeli reformo, pozabili so, da so glavne usmeritve, vsebino in cilje vzgojnoizobraževalnega procesa opredelili na kongresu sprejeti dokument ZKJ, sklepi slovenskega kongresa ZK in drugi družbenopolitični dokumenti. Zato nekateri odpori ali nerazumevanje, kaj hočemo z reformo, pravzaprav izvirajo iz nepoznavanja teh dokumentov – kdaj pa kdaj se pač kdo tudi ne strinja s temi dokumenti.

Profesor Novak iz Zavoda za šolstvo SR Slovenije je zato na posvetu opozoril na nekatera osrednja vprašanja, ki jih bodo morali sindikati v javni razpravi znova politično obrazložiti, tako v nekaterih učiteljskih okoljih kot tudi v nekaterih okoljih v OZD gospodarstva in družbenih dejavnosti.

Seveda pa je k temu treba takoj dodati, da vsa razmišljanja iz javne razprave, ki ne izzvene v podporo predloženemu projektu reforme, nimajo enakega imenovalca. Vedno je tako bilo, da predlagane novosti spodbudijo strah, nezaupanje, zadržanost. In tako je nemara tudi tokrat. Resnične odpore, ki imajo svoje idejne korenine, ki izvirajo iz ozkih tehnokratskih pogledov na vzgojo in izobraževanje ali iz lastnega kratkovidnega samozadovoljstva s tehnološkim in kadrovskim stanjem, bo seveda treba politično oceniti. A vse kaže, da je pretežni del razprave le krenil v pravo smer, da si združeno delo obeta od reforme mnogo možnosti vplivanja na vzgojnoizobraževalni proces, čeprav hkrati danes mnogi še trdijo, da je zlasti druga faza predlagane preobrazbe strokovnega izobraževanja še premalo domišljena. Seveda jo bo mogoče dobro, funkcionalno za današnje potrebe in za razvoj dopolniti le skupaj z združenim delom, zato je potrebno v tej javni razpravi še posebno pozornost posvečati možnostim za ustanavljanje posebnih izobraževalnih skupnosti panog.

S. G.

IZ OBČINSKIH ORGANIZACIJ

CELJE

Na seminarju za predsednike osnovnih organizacij sindikata so celovito obravnavali stabilizacijska prizadevanja, samoupravne odnose v združenem delu in nadaljnje utrjevanje sindikalne organiziranosti. Ob tem so še zlasti temeljito obranavali naloge sindikatov na področju srednjeročnega planiranja, inventivne dejavnosti in dohodkovnih odnosov v TOZD in med njimi. Predsedniki osnovnih organizacij so se seznanili še z vsebino najnovejše zakonodaje, ki naj bi zagotovila čistejše račune v gospodarstvu s potekom „akcije zaključni računi" in s problematiko pokrivanja izpada dohodkov na železnici in v elektrogospodarstvu. Na seminarju pa so se tudi dogovorili za načrtno sodelovanje osnovnih organizacij sindikata s krajevnimi skupnostmi in z družbenim pravobranilcem samoupravljanja, za hitrejše ustanavljanje in predvsem uveljavljanje samoupravnih in sindikalnih skupin ter aktivov mladih delavcev, kakor tudi za še načrtnejše družbenopolitično izobraževanje in usposabljanje sindikalnih aktivov.

V sredo pa je bila v veliki dvorani Narodnega doma ustanovna skupščina kluba samoupravljalcev občine Celje. Na skupščini so izvolili organe kluba in sprejeli dokumente za delovanje kluba.

G. G.

KOPER

Organi delavske kontrole v delovnih organizacijah in drugih skupnostih na obali so zvečine osamljeni pri delu. Čeprav delujejo, čeprav svoje ugotovitve posredujejo samoupravnim organom in družbenopolitičnim organizacijam, njihovi predlogi obležijo v predalih. Še več: od samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij organi delavske kontrole dobijo celo manj napotkov ali pobud za delo, kot pa jim jih posredujejo posamezniki. Zaradi vsega tega so na seji komisije za informiranje pri kraško-obalnem svetu tudi poudarili, da pomanjkljiva usposobljenost članov delavske kontrole sicer pomeni veliko oviro, vendar pa bo treba streti še precej drugih in dosti trših orehov, da bi delavska kontrola tudi v praksi dobila tisto veljavo, ki ji jo pripisujemo.

P. O.

RADLJE OB DRAVI

Ko so delegati občinskega sveta ZS ocenjevali delo v minulem letu, so sicer opozorili na prenekatero slabost, ki jo bo treba odpraviti že letos, v bistvu pa so bili zadovoljni z doseženimi uspehi. Optimizem vliva predvsem spoznanje, da so lani uspeli zaorati v skoraj nenačeto ledino uveljavljanja sindikata v delovnih organizaccijah in tudi drugih okoljih, to pa je osnova, ki bo omogočila uspešnejše nadaljevanje že začetih akcij. Med njimi so na prvo mesto uvrstili uresničevanje ustave v delovnih in drugih organizacija h. Lani so se samoupravno na novo organizirali v Tovarni Gorenje–Muta, ki ima sedaj tri TOZD, v Dravskih elektrarnah na območju občine so kar tri, TOZD je postal Ingmag v Josipdolu, nastali so obrati za kooperacijo in še bi lahko naštevali. Poslej si bodo sindikati prizadevali, da bi formalno konstituiranje združenega dela dejansko zaživelo tudi v praksi, da bi delavci v TOZD postali resnični načrtovalci, oblikovalci in tudi odgovorni nosilci bodočega razvoja, s katerim se pričenjajo vključevati v skupne, bolj usklajene razvojne procese občine, v kateri živijo.

Tudi na področju uveljavljanja delegatskih razmerij so storili že precej, čeprav je še vedno premalo povezav med delegati, delegacijami in volivci. Izkušnje kažejo, da bo potrebno najbolj pomagati konferencam delegacij in delegacijam za posamezne SIS.

Z integracijskimi procesi v občini niso zadovoljni, predvsem pa bodo morali skrbneje usmerjati povezovanje manjših organizacij, saj to neposredno vpliva na materialni položaj zaposlenih. Na najslabšem so delavci konfekcije in trgovine. Vzroke bi sicer lahko iskali tudi v slabi kvalifikacijski strukturi zaposlenih, vendar največ težav izhaja iz razdrobljenosti, ob kateri zaradi sicer neugodnega položaja dejavnosti tudi ne morejo ustvarjati zadostnih sredstev za razvoj.

M. V.

IZ REPUBLIŠKIH ODBOROV

SINDIKAT DELAVCEV KULTURE SLOVENIJE in center za družbeno izobraževanje sta organizirala v Dolenjskih Toplicah seminar za delegate republiškega odbora. Poleg organiziranosti in delovanja sindikatov družbene samozaščite so delegati obravnavali aktualne naloge pri nadaljnjem poglabljanju samoupravnega organiziranja kulturnih dejavnosti. V sklopu teh vprašanj so obravnavali snovanje temeljnih kulturnih skupnosti in njihovo funkcijo znotraj samoupravnih kulturnih skupnosti in pa samoupravno organiziranost delovnih organizacij s področja kulture glede na določila osnutka zakona o združenem delu. Razprava o teh vprašanjih je bila za delegate izredno zanimiva in je trajala polnih sedem ur.

●

SINDIKAT DELAVCEV TEKSTILNE IN USNJARSKE INDUSTRIJE SLOVENIJE: komunisti v izvršnem odboru RO so obravnavali oceno o delu komunistov, ki delajo v republiških odborih. Izdelal jo je izvršni komite predsedstva CK ZKS. Komisija za samoupravno sporazumevanje o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke je obravnavala vloge delovnih organizacij za regresiranje prehrane v obliki vrednostnih bonov za živila. Na seji komisije za nadaljnji razvoj samoupravljanja pa so spregovorili o ustanovitvi SOZD, ki bo povezovala tovarne Mura, Lisca in Jutranjka.

●

SINDIKAT DELAVCEV KEMIČNE INDUSTRIJE SLOVENIJE: Komisija za organizacijska in kadrovska vprašanja je razpravljala o pripravi gradiva o delegatskih odnosih in razmerjih v RO tega sindikata. Pripravljajo panožna posvetovanja o planiranju, dohodkovnih odnosih, povezovanju ter delitvi dela in proizvodnih programov.

●

SINDIKAT DELAVCEV LESNE INDUSTRIJE IN GOZDARSTVA SLOVENIJE: Komisija za šport in rekreacijo je sklenila, da bodo letne igre lesarjev meseca julija v Ljubljani. Na seji komisije za inventivno dejavnost pa so izoblikovali letni načrt dela te komisije ter se dogovorili o pripravi samoupravnega sporazuma, na osnovi katerega bodo slovenski lesarji in gozdarji enotno reševali vsa vprašanja s področja inventivne dejavnosti.

●

SINDIKAT DELAVCEV KOVINSKE INDUSTRIJE SLOVENIJE: RO je pripravil razgovor s predsedniki in sekretarji občinskih odborov ter predsedniki konferenc osnovnih organizacij v TOZD, ki imajo sedež v drugi občini. Med drugim so na posvetovanju obravnavali tudi ekonomski položaj TOZD, OZD, SOZD, samoupravno sporazumevanje na različnih področjih ter tudi mesto in vlogo ter pogoje za delovanje sindikalnih organizacij.

●

SINDIKAT DELAVCEV GRAFIČNE IN PAPIRNE INDUSTRIJE SLOVENIJE: RO je v Dolenjskih Toplicah organiziral seminar za delegate RO, člane komisij republiškega odbora in predsednike obžinskih odborov. Obravnavali so osnutek zakona o združenem delu, delegatska razmerja, družbeno samozaščito, mednarodne odnose tega sindikata in probleme, s katerimi se srečujejo delavci v slovenski grafični in papirni industriji.

●

SINDIKAT GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE: Na posvetovanju, ki ga je pripravil RO, so se delegati osnovnih organizacij sindikata v projektantskih delovnih organizacijah pogovorili o prizadevanjih za poglabljanje samoupravnih odnosov, integracijskih procesih in o drugih problemih te dejavnosti.

OBRAČUN DELA SINDIKATOV OBČINE RAVNE NA KOROŠKEM

NA PRAVI POTI

Na seji sveta ZS občine Ravne na Koroškem so med drugim ocenjevali delo 88 osnovnih organizacij. Njihove letne konference kakor tudi konference občinskega odbora sindikata kovinarjev in odbora prosvetnih delavcev so se res nekoliko zavlekle, pokazale pa so, da so sindikati na pravi poti. Med drugim to kažejo izredno številne in dobre pobude za delo, ki prihajajo iz osnovnih organizacij in za katere se bo potrebno akcijsko organizirati v občini. Predvsem pa so ugotovili, da je v osnovnih organizacijah čutiti vse večjo razgibanost in da so sindikati v bazi začeli reševati številne probleme. To sicer še ne velja za nekatere manjše delovne organizacije in prav tem bo potrebna pomoč občinskih vodstev sindikata. Sicer pa so si lani osnovne organizacije zadale obsežne delovne programe, ki so jih ponekod v celoti izpolnili, drugod pa skoraj v celoti. Vsekakor pa so bili veliki uspehi doseženi tudi zato, ker so sindikati bolje sodelovali z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami.

Na plenumu so opozorili, da še niso povsod zaživele sindikalne skupine, ki pa jih bo treba usposobiti, saj so delovni načrti osnovnih organizacij za letošnje leto zelo obsežni. Opozorili so tudi na primere birokratskega in egoističnega vedenja nekaterih vodilnih delavcev, ki zavirajo razvoj samoupravljanja in delo družbenopolitičnih organizacij, kajti te so ponekod še prešibke, da bi s takimi ljudmi same politično obračunavale. Zato bodo sindikati ravenske občine še zlasti pomagali šibkim organizacijam, da bi tudi le-te dosegle večje uspehe pri uveljavljanju samoupravljanja, družbenoekonomskih odnosov, socialni politiki, izobraževanju, skrbi za oddih in rekreacijo itd.

Med sklepi te seje sveta omenimo predvsem tri. Zavzemali se bodo za boljšo informiranost delavcev in občanov. Razmišljajo o posebnem sindikalnem glasilu „Sindikalni bilten", ki bi prebivalcem celotne koroške regije posredoval informacije, ki so jim potrebne za njihovo odločanje. Posebno skrb bomo posvetili izobraževanju. Družbeno izobraževanje je sicer že kar dobro razvito, ni pa še množično. Še vedno velik osip v osnovnih šolah opozarja, da mnogi nimajo podlage, da bi kot samoupravljavci razumeli še tako preprosto napisane informacije. In končno so sklenili, da bodo navezali stike z drugimi občinami koroške regije in bolnišnico v Slovenj Gradcu, da bi razširili in povezali na Ravnah začeto akcijo za zbiranje sredstev za nabavo aparata za zgodnje odkrivanje raka na dojki.

JURIJ GLAVICA

NAJ OSTANE MED NAMI

Tereza Kesovija je dejala, da mora popevkar, denimo v Franciji, plačati televiziji ali radiu za vsak nastop, kaj šele, da bi dobil honorar.

Glede na to, da jih pri nas popevkuje že kar lepo število, je francoska praksa vredna temeljitega premisleka.

Le da denarja ne bi dobila televizija ali radio, temveč poslušalci.

ZDRUŽEVANJE V GRADBENIŠTVU NA PRIMORSKEM

POSLEJ USPEŠNEJE

V razpravi je sodelovala tudi Ivanka Vrhovčak, generalna sekretarka slovenskih sindikatov in pozdravila pobude primorskih gradbenikov

„Slovensko gradbeništvo ne sme ostati razdrobljeno. Gospodarske razmere nas bodo prisilile, da poiščemo najrazličnejše oblike povezovanja in združevanja," je poudaril Lojze Cepuš, predsednik republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev Slovenije na sestanku skupine podjetij GIPP v Novi Gorici. Besede predsednika republiškega odbora so temeljile na ugotovitvi, da imajo slovenski gradbeniki za letos „zasedenih" komaj 55 odstotkov zmogljivosti.

To velja tudi za GIPP, ki združuje primorska gradbena podjetja SGP Gorica, Stavbenik, Kraški zidar, Gradnje, Zidgrad in Primorje. Več kot tri leta so minila, odkar so se omenjena podjetja združila pod skupno streho. V tem času je ta skupina dosegala tudi lepe poslovne rezultate, toda, kot so poudarili v uvodu Lojze Cepuš in za njim še drugi govorniki v razpravi, z odnosi znotraj teh podjetij še ne moremo biti povsem zadovoljni. Enaka ugotovitev, kot je bila že izrečena na sestankih s predstavniki organizacij GAST in GIPOSS, da zlasti samoupravljanje še ni zaživelo tako, kot bi moralo, velja tudi za GIPP. Temu je največ kriva tudi sindikalna organizacija, ki je v posameznih gradbenih podjetjih storila premalo, da bi bili delavci pravočasno in pravilno seznanjeni z namenom in koristmi združevanja. Vodstva posameznih delovnih organizacij v GIPP pa se še zmeraj zapirajo vase. Posledica tega je, da tudi v GIPP še ni dosledno izvedena delitev dela, specializacija, kar vse vodi k racionalnejši proizvodnji in seveda k večjemu gospodarskemu učinku.

A ne glede na vse omenjene negativnosti, so udeleženci razgovora v Novi Gorici, med njimi tudi generalna sekretarka RS ZSS Ivanka Vrhovčak, pozdravili željo projektantskih organizacij Primorske in prav tako industrije gradbenega materiala, med katere sodita tudi cementarna v Anhovem in Goriške opekarne, da bi se združili v GIPP in na tem koncu Slovenije zaokrožili reprodukcijsko celoto. Prav pri tem združevanju v tako imenovani „veliki" GIPP mora še posebno vlogo odigrati sindikalna organizacija, ki naj bi z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami pozorno spremljala položaj in razmere sleherne temeljne organizacije združenega dela v GIPP. Zaposlenim v vseh TOZD združenega podjetja je treba omogočiti predvsem dovolj časa, da se seznanijo z vsemi podrobnostmi integracije, zlasti z njenimi prednostmi itd., zato je rok sredina poletja letos, ki so si ga postavili, da bi izpeljali integracijo v „veliki" GIPP, odločno prekratek.

M. Ž.

V obeh resolucijah, v zvezni in republiški, so pogoji gospodarjenja letos zelo zaostreni, zato so tem nujnejša prizadevanja vseh družbenogospodarskih dejavnikov, da bi čimceneje proizvajali in smotrneje gospodarili. V ospredju pozornosti dejavnikov tako v gospodarstvu kot tudi v družbenih službah mora biti zato boj za čimnižje stroške proizvodnje in poslovanja, se pravi boj za čimvišjo produktivnost in ekonomičnost proizvodnje.

Učinkovitost tega boja je kajpak odvisna predvsem od vedenja proizvajalcev oziroma upravljavcev v gospodarstvu, odvisna pa je tudi od sistemskih rešitev oziroma od učinkovitosti ali neučinkovitosti družbenogospodarskega sistema in ekonomskih, zunanjetrgovinskih in drugih instrumentov, ki omogočajo izvajanje z vsakoletnimi resolucijami in dolgoročnejšimi načrti predvidene nacionalne ekonomske politike.

KAKO BOLJE GOSPODARITI V POSLABSANIH RAZMERAH?

Osiromašen trg ob bogatih skladiščih

Izkušnje dokazujejo, da problemov ne bomo rešili, če bomo rešitve terjali od državne uprave. Precej črn seznam nespodbudnih gospodarskih gibanj s svetlo točko: umirjenejše gibanje cen

Zaman je boj delavca v združenem delu za čimnižje proizvodne stroške, če, denimo, država z ukrepi tekoče ekonomske politike podraži uvoz za predelovalno industrijo življenjsko potrebnih materialov, ali če tako rekoč preko noči spremeni uvozne režime in dobesedno izniči naložbo v obrat, ki so ga zgradili delavci slovenske matične tovarne v drugi republiki, z žrtvovanjem dragocenih lastnih dinarskih in deviznih sredstev. Ne ovinkarimo in povejmo, da je ta matična tovarna celjski EMO, a njegova nesrečna naložba v drugi republiki obrat pločevinastih kopalnih kadi v Kruševcu, ki so sicer cenejše od uvoženih kadi, vendar jih trgovina ne kupuje preprosto zato, ker še ni prodala pred dvema letoma uvoženih kadi, s katerimi se je prekomerno založila ob podpori liberalnih uvoznih režimov.

Da bi bil nesmisel še večji, je kljub pomanjkanju pločevine sledila prepoved uvoza surovih kadi, medtem ko uvoza gotovih kadi, čeprav so za polovico dražje kot surove, nihče ni prepovedal.

Direktor tovarne EMO je na nedavnem sestanku republiškega odbora sindikata delavcev kovinske industrije oziroma skupina tovarn, ki izdelujejo gospodinjske pripomočke, napovedal, da bo matična celjska tovarna ta obrat najbrž v kratkem zaprla, tako da bo ob kruh 300 delavcev na gospodarsko razmeroma slabo razvitem območju in se bo, žal, nehala proizvodnja, ki se je ob porastu števila v treh ali štirih letih zaposlenih le za 40 % povečala za štirikrat.

GOSPODARSTVO POTREBUJE UMIRJEN SISTEM

Izbrali smo morebiti enega najbolj skrajnih primerov za to, da bi dokazali, kako nujen je za skladen in nemoten razvoj gospodarstva ter še zlasti za čimzanesljivejše in manj tvegano načrtovanje naložb v delovnih organizacijah umirjen in čimbolj dognan družbenogospodarski sistem.

Po drugi strani pa ni nikakršna demogogija ugotovitev, da v našem samoupravljavskem sistemu, kjer želimo, da bi bil nosilec pobud in dejavnosti delavec, ne bomo prišli daleč, če bomo venomer terjali od državne uprave, naj uredi ta ali oni problem, ki bi ga lahko uredili sami. Še vedno stojimo kot samoupravljavci na tej strani barikade, onkraj katere vidimo kot nasprotnika – državo. Slednja bi se rada rešila funkcij, ki jih združeno delo še ni prevzelo, ker še ni osvojilo sistema sporazumevanja kot možnega učinkovitega sredstva v boju proti proizvodni razdrobljenosti in majhnosti, proti zapiranju lokalnih in tudi regionalnih trgov, proti investicijskemu liliputanstvu, proti takim odnosom med proizvodnjo in trgovino, ki onemogočajo čimhitrejši pretok kvalitetnih izdelkov od proizvajalca k potrošniku in še vedno ločujejo cikle proizvodnje in distribucije na dva med seboj ločena dela.

Nobenega dvoma ni, da se sodobni človek sam zapleta v konfliktne situacije s trojnostjo svoje osebnosti. Kot proizvajalec bi želel čimvišje, kot potrošnik pa čimnižje cene in kot samoupravljavec bi spet hotel imeti čimvečjo akumulacijo.

Za ta protislovna hotenja, ki so, kot rečeno, posledica trojnosti človekove funkcije (proizvajalske, potrošniške, samoupravljavske) in ki si medseboj nasprotujejo, je naš samoupravni sistem na tej stopnji razvoja ponudil izhod reprodukcijske celote oziroma poslovne skupnosti.

NE IZKORIŠČAMO DOVOLJ PONUJENIH REŠITEV

Toda tudi ponujenih rešitev očitno ne znamo ali tudi nočemo izkoristiti, čeprav se zdaj, ob zaostrovanju plačilnih razmerij (ki bo nedvomno še stopnjevalo pomanjkanje obratnih sredstev) le-te kažejo kot najprimernejše.

Namesto da bi še naprej načelno razmišljali, posezimo raje po najbolj svežih, skrb zbujajočih pojavih, ki smo jim priča pred uveljavitvijo zakona o zagotovitvi plačil (če bi združevali sredstva in delo v okviru omenjenih celot oziroma skupnosti, bi bili ti nespodbudni pojavi mnogo blažji, ali pa jih sploh ne bi bilo).

Založenost v trgovini je vse slabše. Iz najrazličnejših poročil (poslovnega združenja tekstilne industrije, republiškega sekretariata za gospodarstvo, itd.) kot tudi iz razprav na sindikatih in zbornici sledi, da trgovina noče tvegati, da prevzema pri proizvajalcih dejansko mnoge manjše oziroma le tiste količine izdelkov, za katere ve, da jih bo lahko plačala.

Če vzamemo za primer tekstilno dejavnost, ugotovimo, da je grosistična trgovina v letošnjih prvih dveh mesecih v primerjavi z istim lanskim obdobjem zmanjšala promet za 30 %, zdaj pa je začel upadati tudi že promet trgovine na drobno, ki je bil v letošnjem januarju in februarju sicer večji za 20 %. Boječ se strogih sankcij po uveljavitvi zakona o zavarovanju plačil, se bo očitno tudi detajlistična trgovina pri prevzemanju blaga od proizvajalcev pač omejila na količine, za katere ima na voljo lastna sredstva. Kako pičla so ta sredstva, kaže podatek o njihovi strukturi, v kateri so bila pri tekstilni veletrgovini sredstva dobaviteljev udeležena z najmanj polovico, v trgovini na malo pa z več kot tretjino.

TRGOVINA OMEJUJE ZALOGE IN IZBIRO BLAGA

Pa preglejmo na kratko še položaj v lesno-predelovalni, zlasti pohištveni in usnjarsko-predelovalni industriji in trgovinskem podaljšku teh dejavnosti. Da je položaj tudi v teh panogah kritičen, lahko presodimo po navedbah republiškega sekretariata za gospodarstvo v informaciji, ki pravi, da so se nakupi trgovine s pohištvom pri proizvajalcih dejansko zmanjšali na obseg komisijske prodaje, kar pomeni, da bo trgovina plačala industriji blago šele tedaj, ko ga bo prodala. Prodati pa je dandanes pohištvo zelo težko, kar pomeni, da utegne ob takšnem načinu prevzemanja pohištvenih izdelkov proizvajalec na plačilo čakati tudi po nekaj mesecev. Ni si težko zamišljati, kakšne bodo posledice v proizvodnji, ki se je že v januarju in februarju letos pod pritiskom neprodanih zalog zmanjšala za 10 %.

V posebno kritičnem položaju so proizvajalci stavbenega pohištva, ki danes težko najde kupca zavoljo nazadujoče individualne gradnje in zaradi skrajne predvidnosti trgovine pri zalaganju s temi lesnimi izdelki. Zato so sedanje zaloge stavbnega pohištva pri proizvajalcih kljub zmanjšanju proizvodnje za 10 % kar za polovico višje kot lani v tem času.

Medtem ko usnjarne zaradi pomanjkanja usnja na trgu tako rekoč same določajo pogoje prodaje svojih izdelkov, ugodna pa je tudi likvidnost tistih tovarn obutve, ki imajo lastno trgovsko mrežo in potemtakem sproten, vsakodnevni, gotovinski iztržek, je krajši konec potegnila tudi proizvodnja usnjene galanterije, ki so ji kritično narasle zaloge izdelkov, ker trgovina omejuje nakupe. Proizvodnja usnjene galanterije se je zaradi teh in nekaterih drugih razlogov v letošnjih prvih dveh mesecih zmanjšala za 7 %.

PROIZVODNJA, IZVOZ IN PRODUKTIVNOST PADAJO

Ko prebiramo še druge informacije in analize pristojnih republiških organov in zavodov ter prisluhnemo razpravam na zbornici in ustreznih odborih sindikatov, pridemo do skrb zbujajočih ugotovitev. Nanizajmo jih le nekaj: ponovno nazaduje rast industrijske proizvodnje, zaloge gotovih izdelkov se še naprej kopičijo, produktivnost pa pada. Skrb zbuja tudi izvoz, ki bodisi ne raste več bodisi da stagnira na dosedanji ravni. Vrednost naložb v osnovna sredstva sicer raste, vendar pa le-te ne dajajo pričakovanih učinkov. Realni osebni dohodki capljajo na istem emstu, izdatki prebivalstva za blago nazadujejo, obseg zaposlovanja pa je še vedno previsok, kar velja zlasti za negospodarstvo.

Tako rekoč edina svetla točka na tem črnem seznamu nespodbudnih gibanj je umirjenejše gibanje cen, ki so ga povzročili ukrepi tekoče gospodarske politike poleg izboljšane likvidnosti gospodarstva, ki je sledilo povečanju denarne mase v lanskem zadnjem četrtletju ter učinkom poravnav med upniki in dolžniki pred uveljavitvijo zakona o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev.

Vzrok za največjo zaskrbljenost v tem trenutku je nedvomno ugotovitev, da so kljub nazadovanju proizvodnje zlasti v klasičnih slovenskih predelovalnih dejavnostih, kot so elektroindustrija, lesna in tekstilna industrija, zaloge gotovih izdelkov v industriji narasle za dobrih 27 %. Ob tem zbuja skrb tudi podatek, da se je izvoz blaga iz Slovenije v letošnjih prvih dveh mesecih komaj še ohranil na ravni istega lanskega obdobja.

Preplah bi zlasti v sindikatih moralo dvigniti tudi nazadovanje realnih osebnih dohodkov ob hkratnem kritičnem padcu storilnosti dela. Čeprav se rast zaposlenosti v industriji že več mesecev umirja, pa je bilo po statističnih podatkih v industriji še vedno za 2,3 % več zaposlenih kot v enakem lanskem obdobju. Storilnost dela v vsej industriji je bila zato nižja za 1,4 %, v tekstilni industriji za 2 %, v elektroindustriji za 5 % in lesno-predelovalni industriji celo za 8 %.

ZALOGE BLAGA NE SPODBUJAJO STORILNOSTI DELA

Nazadovanje produktivnosti bi sicer lahko opravičili z visokimi zalogami gotovih izdelkov prav v omenjenih panogah, ki gotovo niso v spodbudo večji prizadevnosti delavcev v proizvodnji. Zaradi poslabšanih tržnih razmer se znižuje tudi ekonomičnost proizvodnje, ki nazaduje zavoljo slabše izkoriščenih zmogljivosti. Vendar pa nikakor ne kaže vreči puške v koruzo, ker se očitno začenjajo izbojševati možnosti izvoza na nekatere tuje trge pa tudi doma se bodo težave, ki so zdaj povezane z zaostrovanjem plačilne discipline in pomanjkanjem obratnih sredstev, upajmo, sčasoma le unesle.

Tako, upajmo, ne bo treba več podjetju, ki zaradi sedanjih kritičnih tržnih razmer drži v predalih neuresničene inovacijske predloge – kot smo slišali ondan v razpravi na republiškem odboru sindikata delavcev kovinskopredelovalne industrije – omejevati pobud delavcev za izboljšanje proizvodnih postopkov. Ob stopnjevanih prizadevanjih, dbi izdelkom iz zalog izkrčili pot na zunanji in domači trg (v ta namen naj bi banke nudile ustrezne kratkoročne kredite predvsem trgovini) bo – če bodo ta prizadevanja uspešnejša – vsekakor več možnosti za izboljševanje delovnega vzdušja v proizvodnji, katere rast zdaj nazaduje pod bremenom neprodanih zalog končnih izdelkov.

DVIG PRODUKTIVNOSTI NAMESTO VIŠJIH CEN

Tedaj bodo gotovo obrodile še več uspehov tudi akcije za utrjevanje delovne discipline in odgovornosti, ki tečejo v številnih organizacijah združenega dela. Ne glede na to pa je povsem jasno, da bodo morali učinke, ki jih je prej gospodarstvo dosegalo zgolj z zviševanjem cen, danes in v prihodnje nadomestiti predvsem rezultati, ki temeljijo na dvigu produktivnosti.

NANDE ŽUŽEK

ŠE VEDNO AKTUALNO

– Zakaj pa ne skidate tega snega?
– To smo prepustili pomladi. Mi ga že v gospodarstvu dovolj kidamo...

Karikatura: I. Antić

LE NASE JE POZABIL

iz albuma sindikalnih delavcev

Za svoje dolgoletno in požrtvovalno delo na družbenopolitičnem področju je bil Lojze Cepuš te dni znova odlikovan. Prejel je Red dela z zlatim vencem. Priznanja je bil zelo vesel. Pomeni mu dokaz več, da ga ljudje, s katerimi živi in dela, cenijo, da ga imajo sodelavci radi in ga obenem tudi spoštujejo...

Za dolgoletno in požrtvovalno delo... Ko pišemo o Lojzetu Cepušu, to zares ni fraza. Sindikalni funkcionar je namreč postal že leta 1947, ko je gradil progo Šamac–Sarajevo. In od takrat dalje je ostal zvest sindikalnemu delu. Že veliko je napravil in vse kaže, da še zlepa ne bo odnehal. Vsi ga poznajo kot garača, ki po navadi dela po ves dan. Saj ne, da ne bi poznal razvedrila, le časa nima zanj...

In še z nečim se odlikuje Lojze Cepuš: pozna toliko ljudi kot malokdo! Na vseh Gradisovih gradbiščih ima prijatelje in tovariše in povsod ga poznajo.

„Rad delam z ljudmi in z vsemi se dobro razumem. Še nedavno, ko sem bil več na terenu, sem poznal več kot pol gradisovcev. To ni malo, če upoštevate, da nas je blizu 7000. Sicer pa menim, da se sindikalni delavci morajo pogovarjati z ljudmi. Morajo vedeti, kaj mislijo, o čem najbolj pogosto premišljujejo, s čim so zadovoljni in kaj jih boli. Če ljudi ne poznaš, če ne veš, kaj jim leži na duši, potem ne moreš z njimi delati. Se mar motim...?"

Tako nekako je začel pripovedovati Lojze Cepuš. Medtem pa me je večkrat vprašal, ali je res nujno, da pišemo prav o njem. Najraje bi namreč videl, da bi ga pustil delati. Pa sva se le nekako sporazumela.

„S proge Šamac–Sarajevo me je pot zanesla na novo gradbišče, na progo Nikšić–Titograd. Tu smo gradili predor Ostrog. Izvoljen sem bil za tajnika sindikata. Takrat sem bil še mladenič. Toda politično delo sem jemal zelo resno. Spoznal sem namreč, da bo potrebno še veliko postoriti, saj naši načrti niso bili ravno majhni...", obuja spomine naš sogovornik.

Konec leta 1947 je prišel Lojze Cepuš v Gradis. Najprej je bil delavec na gradbišču, potem normirec, pozneje pa je postal sekretar gradbišča Šoštanj. Ves ta čas je delal tudi v sindikatu. Že leta 1949 je postal član predsedstva okrajnega sindikalnega sveta Celje, tri leta pozneje pa je bil izvoljen za predsednika okrajnega sindikalnega sveta Šoštanj.

„V teh letih smo zgradili v Šoštanju sodoben sindikalni dom...", nadaljuje. Sedanji predsednik republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev. „Marsikaj smo napravili s prostovoljnim delom. Dom je bil lep. Radi smo ga imeli in ponosni smo bili nanj. Še danes me boli, ko se spomnim, kako zlahka so se pozneje sindikati v Velenju odpovedali našemu delu, našim žuljem in ponosu.... Ko že obujam spomine na leta, ki sem jih prebil v Šoštanju, moram omeniti tudi to, da smo v tem kraju že pred 19 leti ustanovili sindikalni odbor podjetja. To je bil res pomemben korak naprej. Odbor je pomenil predhodnico današnje konference in njemu se lahko zahvalimo, da je naše delo v sindikatih tako močno zaživelo..."

V republiškem odboru sindikata gradbenih delavcev Slovenije, kjer je Cepuš že drugo mandatno obdobje njegov predsednik, je pričel delati že leta 1956. Dve leti pozneje je prišel v Ljubljano in se vpisal na višjo šolo za socialne delavce. Po dveh letih študija je diplomiral in začel delati v kadrovski službi Gradisa. Organiziral je izobraževanje delavcev in obenem že pred osemnajstimi leti postal glavni urednik Gradisovega Vestnika. Ob tem naj povemo, da je Gradisov Vestnik eden tisih redkih tovarniških časopisov, ki že od rojstva dalje redno izhajajo.

Ko nanese pogovor na delo republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev, Lojze Cepuš venomer znova poudarja, da imajo slovenski gradbinci še vedno polne roke dela.

„Naša osnovna naloga je uresničevanje ustave in integracijskih procesov. Gre tudi za številne naloge v zvezi z življenjskimi razmerami naših delavcev. Od barak se moramo posloviti..., dokončno in kar najhitreje...", poudarja sogovornik.

Lojze Cepuš je garač v pravem pomenu besede. Če ni v službi, je na sindikatih. Če ni na sindikatih, je v krajevni skupnosti, kjer opravlja dolžnost podpredsednika. Vedno misli na vse in nikoli ne reče ne, le nase pozablja.

ANDREJ ULAGA

LOJZE CEPUŠ

V dneh od 18. do 26. marca letos so se na medobčinskih posvetih v Mariboru, Kranju, Celju, Ljubljani in v Novem mestu pogovarjali predstavniki osnovnih organizacij in občinskih svetov sindikata o problematiki oddiha in rekreacije delavcev. Iz zelo pestre vsebine razprav objavljamo tokrat nekaj zanimivih ugotovitev in odgovorov na vprašanje, ali smo v zvezi sindikatov resnično dogovorjeni o svoji politiki do letovanja delavcev.

Kaj smo storili za letni oddih delavcev

Na splošno dobro, a za samozadovoljstvo še veliko premalo

SPLOŠNE UGOTOVITVE

V minulem družbenoekonomskem razvoju naše socialistične samoupravne družbe smo dosegli zavidljive uspehe glede povečevanja prostega časa delavcev. Tako tedenskega – z 48-urnega smo prešli na 42-urni delovni teden, kakor letnega – najmanjši možni letni dopust se je povečal od 14 na 18 delovnih dni. Pravica do dnevnega in tedenskega odmora ter letnega dopusta je v naši zakonodaji zelo izpostavljena, saj gre za neodtujljive pravice delavca iz združenega dela. Marsikdaj pa izgleda, kot da smo želeli povečati delavčev prosti čas kar tako, morda zavoljo tega, da bi imeli več časa za počitek ali lenarjenje, ne pa zato, da bi si lahko v svojem prostem času bogatili življenje.

Prevladuje ocena, da smo v sindikatih v tem primeru slabo organizirani in da si premalo načrtno prizadevamo osveščati delavce o pomenu kulturnejšega načina življenja oziroma kulturne izrabe prostega časa.

Letni oddih je pri izkoriščanju prostega časa nedvomno posebno pomemben. Delovnemu človeku pa dopust vse prepogosto pomeni le prepotrebni počitek. Ne zavedamo pa se pomembnega vpliva, ki ga ima letni oddih tudi na humanizacijo medsebojnih odnosov, na utrjevanje družinskih vezi, na odnose med zakoncema, na odnose med starši in otroki, na vzgojo otrok. To je čas, ko lahko doživljamo male „medene tedne“, ko spoznavamo svoje otroke, se intenzivno ukvarjamo z njimi in vplivamo na njihovo vzgojo in razvoj. Letni dopust pomeni spoznavanje novih krajev, ljudi in navad ter tako bogatenje samega sebe in oblikovanje osebnosti delavca. Če upoštevamo še vpliv letnega dopusta na obnavljanje in utrjevanje zdravja, na sprostitev ter „remont“ živčevja, šele pridemo do celovitega prispevka, ki ga letni oddih daje v prizadevanjih za sposobnejšega, bolj zdravega in razvitejšega delavca v doseganju večje produktivnosti dela in večjih gospodarskih uspehov družbe ter k popestritvi in bogatitvi človekovega življenja.

PROGRAMIRANI DOPUSTI

Nekaj razpravljavcev je na posvetih opozorilo, da ne znamo pravočasno planirati in programirati svojega dopusta. Zato se pogosto dogaja, da iščemo kraj za letovanje v zadnjem trenutku, da smo pripravljeni takrat sprejeti vse, kar nam kdo ponudi, da tudi zaradi tega hitimo vsi na dopust v najstrožji sezoni itd. Sindikati imamo tu še veliko nalog. Z angažiranjem turističnih organizacij, s sodelovanjem počitniških domov in z izmenjavo kapacitet počitniških domov ter z boljšim sistemom medsebojnega obveščanja bomo morali delavce opozarjati na pravočasno odločanje o dopustih, na primerno izbiro kraja za letovanje in pravočasno kalkuliranje stroškov dopusta v družinskem proračunu.

Večina ljudi letuje na morju ali samo v obmorskih letoviščih. Znano pa je, da so marsikateremu delavcu – naj bo to v določeni življenjski dobi ali iz zdravstvenih razlogov, mnogo bolj primerni letoviščarski kraji v gorah. Počitniške zmogljivosti v gorskih letoviščih pa so slabo zasedene.

Še vedno je velika slabost našega gostinstva in turizma, posebej pa počitniških domov, da ne znajo organizirati sprejemljivih programov za dopustnike. Po eni strani je veliko pomanjkanje spremljajočih objektov pri počitniških domovih, po drugi strani pa tudi domislic, kako bi dopustnike vključili v aktivni odmor, to je z različnimi oblikami rekreacije, družabnosti, plavalnih tečajev, primernih prireditev, izletov itd.

KOLEKTIVNI DOPUSTI

Nekajkrat so razpravljavci opozorili na problem kolektivnih dopustov. Večina delavcev namreč sprejema kolektivne dopuste kot nujno zlo in ne pomisli veliko na takšne ali drugačne posledice. Razprava je ocenila, da organizatorji dela vprašanje kolektivnih dopustov precej poenostavljajo, da upoštevajo zgolj tehnološke ali ekonomske prednosti, ki jih nekateri kolektivni dopusti zasledujejo. Tam, kjer so kolektivni dopusti iz tehnoloških razlogov nujni, se tudi sindikati ne morejo spuščati v razprave, ali naj bi organizirali tako obliko letnih dopustov ali ne. Vprašanje pa je, če so kolektivni dopusti primerni tudi tedaj, ko gre nekaj tisoč delavcev hkrati na dopust in ko najbrž ne gre več za vprašanje tehnologije ali čiste ekonomske računice. To namreč ne pomeni hkratnega dopusta samo za to število delavcev, marveč tudi za njihove zakonce, ki delajo v drugih organizacijah združenega dela, kar pa lahko povzroči številne probleme za celotno občino ali sosesko.

V takih primerih je povsem normalno, da ni mogoče zadovoljiti želja delavcev po letovanju zunaj kraja svojega bivanja. Kolektivni dopusti so praviloma tudi v času sezone, ko so vse počitniške storitve tudi najdražje in za marsikateri delavčev žep nesprejemljive.

Na posvetih so razpravljavci menili, da bi morale sindikalne organizacije temeljiteje obravnavati problem kolektivnih dopustov in zavzeti o tem tudi svoje stališče.

ŠOLSKE POČITNICE

Že v kongresnih dokumentih so sindikati zapisali, da bi morali tudi šolske počitnice urejati tako, da bi prispevali k večjim možnostim za letovanje delavcev. V praksi pa nismo dosegli nobenih rezultatov. Nekateri razpravljavci so menili, da je še posebej nerazumljivo, zakaj zimskih počitnic ni mogoče organizirati tako, da bi imele različne šole ali šole v različnih krajih zimske počitnice tudi v različnem času. Resnično ne more biti problema, ali so zimske počitnice zadnji teden januarja ali prvi teden februarja ali drugi teden februarja. Taka časovna razporejenost zimskih šolskih počitnic pa bi dvakrat, trikrat ali celo večkratno povečala možnosti, da bi čimveč delavcev s svojimi družinami in svojimi otroki preživelo nekaj dni na snegu.

Gotovo pa je obilo možnosti, da bi bilo možno tudi pri letnih počitnicah marsikaj storiti in tako omogočiti podaljšanje poletne sezone.

REGRES ZA ODDIH

Za regres za oddih namenimo znatna sredstva. Po nekaterih podatkih smo lani v ta namen izplačali od 50 do 60 starih milijard dinarjev. Kljub tako velikim sredstvom pa regresi ne vplivajo veliko na letovanje delavcev, pravzaprav: tako, kot jih razdeljujemo, regresi ne pomenijo instrumenta za stimuliranje in usmerjanje delavcev na dopust.

Razprava je opozorila, da po eni strani regres v poprečju 1100,00 din na delavca ne pomeni zadovoljive spodbude delavcem za letovanje. Delavcem z ustreznimi dohodki in z urejenimi družinskimi prilikami lahko pomenijo samo plačilo prevoza za daljše potovanje, delavcu pa, ki ima nizek osebni dohodek, taka stimulacija ne zadošča, da bi se lahko odločil za letovanje. Zato je velika večina udeležencev posvetov menila, da morajo sindikati zaostriti kriterije za delitev regresov. Sredstva za regrese morajo resnično postati intervencijska sredstva, ki jih delovne skupnosti oblikujejo na osnovi solidarnosti in vzajemnosti zato, da lahko posredujejo v prid tistih delavcev oziroma tistih kategorij delavcev, ki si sami brez pomoči ne morejo privoščiti letovanja. To pa po drugi strani tudi pomeni, da se je potrebno dogovoriti, kdaj in pri kakšnem družinskem standardu oziroma ekonomskem stanju družbi ni potrebno več intervenirati, da bi si delavec ali družina lahko privoščila dopust.

Mnenje udeležencev posvetov je tudi, da moramo regrese izplačevati namensko, to je tistim delavcem, ki resnično letujejo, in da jih moramo deliti po ekonomskih in socialnih kriterijih. Kriteriji lahko temelje na višini osebnega dohodka delavca ali na dohodku na člana družine, upoštevati je potrebno kriterije, kot so: zdravju škodljivo delo, izredna težka fizična dela in socialni momenti.

Pri vprašanju meril za regresiranje oddiha je treba posebej obravnavati delavce iz drugih republik, ki žive ločeno od svojih družin, saj ni humano od njih zahtevati, da bodo počeli med dopustom kaj drugega, kot da bodo dopustovali v svojem krogu in v svojem kraju.

Več razpravljavcev je tudi ugotavljalo, da je pogosto sporno vprašanje, kdaj kdo letuje in kdaj ne. Kaj vse se namreč lahko razume kot letovanje.

NAMESTO SKLEPA

Razprava o politiki sindikatov do letovanja delavcev je bila na vseh posvetih zelo živahna in delovna. Pokazala je, da globalno opredeljena politika, ki so jo sprejeli najvišji organi sindikata, veliko prispeva k usmeritvi in razvoju teh aktivnosti sindikata, da pa je potrebno to strategijo stalno dopolnjevati, vedno znova iskati nova pota in nove odgovore na porajajoča se vprašanja. Predvsem pa je potrebno dosledno in prizadevno uresničevati že dogovorjena stališča in sklepe.

EDO GASPARI

KOLEDAR NALOG

S prihodnjim tednom se usmerja delovanje sindikatov in nasploh vseh sindikalnih organizacij v javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu, ki naj bi bil po predvidevanjih sprejet v oktobru letos. Ker naj bi se v razpravo o njegovih sestavinah vključilo kar največ delavcev – članov organizacije sindikata, bo v prihodnjem tednu tudi že nekaj prvih določnejših dogovorov, kako javno razpravo pripraviti in voditi v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela.

Seveda pa ostaja še vedno v središču pozornosti sindikatov tudi kritično ocenjevanje, kako gospodarijo v novih finančnih razmerah znotraj temeljnih organizacij združenega dela. Nedvmno bo morala biti prav sindikalna organizacija tista, ki bo morala takoj ukrepati, kjerkoli se bodo pokazale težave, ki bi kakor koli utegnile prizadeti standard delavcev!

PONEDELJEK, 5. APRILA

– Območni posvet predsednikov osnovnih organizacij sindikata delavcev gostinstva in turizma, na katerem bodo v Ljubljani spregovorili o ustanavljanju poslovnih skupnosti za turizem in o uresničevanju samoupravnega sporazuma o razporejanju in delitvi dohodka ter sredstev za osebne dohodke.

TOREK, 6. APRILA

– Seja medobčinskega sveta Zveze sindikatov severne primorske regije, na kateri bodo ocenili dosedanji potek podpisovanja samoupravnega sporazuma o pokrivanju izpada dohodkov na železnici in v elektrogospodarstvu, o ustanavljanju samoupravnih interesnih skupnosti za PTT promet in komunalno dejavnost in o uveljavljanju novega zakona o zagotavljanju plačil ter prehodu na plačano realizacijo.

SREDA, 7. APRILA

– Območni posvet predsednikov osnovnih organizacij sindikata delavcev gostinstva in turizma. V Novi Gorici se bodo pogovorili o istih vprašanjih, ki so bila na dnevnem redu posveta v Ljubljani.

ČETRTEK, 8. APRILA

– Pogovor s predsedniki in sekretarji občinskih odborov sindikata delavcev kovinske industrije in s predsedniki konferenc osnovnih organizacij tega sindikata, na katerem bodo ocenili gospodarski položaj temeljnih in drugih organizacij združenega dela v kovinski industriji, spregovorili pa tudi o pripravljanju srednjeročnih razvojnih načrtov za obdobje 1976–1980 ter o samoupravnem sporazumevanju o delitvi sredstev za osebne dohodke.

PETEK, 9. APRILA

– Sestanek iniciativnega odbora sindikata delavcev grafične in papirne industrije, ki bo razpravljal o letnih sindikalnih športnih igrah grafičarjev Slovenije.

Popravek

V prilogi Prosvetnega delavca št. 5, ki je bila priložena Delavski enotnosti, smo dne 5. marca 1976 objavili „Preobrazbo srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje“.

V prispevku „Preobrazba srednjega šolstva v usmerjeno izobraževanje“ (predlog) na strani 4 v poglavju 4.3 je pomotoma pod skico 6 zamenjana legenda, ki se pravilno glasi:

belo polje: skupni programi

črno polje: skupni specialni programi

pokončno črtano polje: specialni programi.

Prvi dve vrstici pod omenjeno skico 6, ki sta le deloma odtisnjeni, pa se glasita:

4. 4. Fakultativni vzgojnoizobraževalni programi

Fakultativni vzgojnoizobraževalni programi lahko nastopajo v . . .

ČZP Delavska enotnost

objavlja za nedoločen čas prosto delovno mesto

STROJNEGA KNJIGOVODJE

POGOJI:
– srednja izobrazba
– znanje strojnega knjiženja in strojepisja

Za to delovno mesto se zahteva 3-mesečno poskusno delo.
Osebni dohodek po samoupravnem sporazumu.
Objava velja do zasedbe delovnega mesta.

Kandidati naj svoje vloge pošljejo na naslov: Izvršilni odbor ČZP Delavska enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana.

Prav tako vabimo k sodelovanju več honorarnih sodelavcev, ki čutijo veselje do novinarskega dela. Kasneje možnost redne zaposlitve. Kandidati naj se javijo v uredništvu Delavske enotnosti, Ljubljana, Dalmatinova 4/II.

V razpravah o srednjeročnem planu družbenega razvoja Jugoslavije se republike dogovarjajo tudi o nadaljnji pomoči nerazvitim republikam in pokrajinam: Makedoniji, Bosni in Hercegovini, Črni gori in Kosovu. Pet zveznih zakonov, ki odločajo o tem, katere republike in pokrajine so nerazvite, ter o obliki in višini pomoči ter razporejanju te pomoči, je treba uskladiti z ustavo in jih vgraditi v plan družbenega razvoja Jugoslavije in posameznih republik in pokrajin za obdobje 1976 do 1980. Zakoni bi morali biti usklajeni že lani, vendar je zvezna skupščina njih veljavnost zavoljo zakasnelega sprejemanja plana družbenega razvoja podaljšala še za letošnje leto, s tem da bodo vse vsebinske spremembe veljale že od začetka letošnjega leta. Temeljni odnos družbene skupnosti do pomoči nerazvitim republikam in pokrajinam ostane tudi poslej nespremenjen: pomoč v obliki dolgoročnih posojil, sredstva se stekajo v posebnem skladu, je še vedno nujna za hitrejši razvoj nerazvitih. Pomembne pa so predvidene spremembe posameznih zakonov, ki omogočajo močnejše povezovanje gospodarstev iz nerazvitih republik z gospodarstvi razvitih, s tem pa tudi ustvarjajo osnovo za kakovostne spremembe v gospodarstvu nerazvitih.

Kaj potrebujejo nerazvite republike in pokrajine za hitrejši razvoj

PREDVSEM GOSPODARSKO SODELOVANJE

Osnovno vprašanje, katere republike in pokrajine tudi v sedanjem srednjeročnem obdobju šteti med nerazvite, je razrešeno: kljub nekaterim kazalcem razvoja, ki potrjujejo, da so posamezne republike napravile pomemben razvojni korak, še naprej veljajo za nerazvite Makedonija, Bosna in Hercegovina, Črna gora ter SAP Kosovo. Nič novega torej – nobena od naštetih republik, da ne govorimo o Kosovu, se še ni uspela uvrstiti med razvite republike. Vendar pa tempo razvoja in dosežena raven razvitosti v zadnjem srednjeročnem obdobju že terjata podrobnejša in natančnejša merila za določanje ločnice med razvitimi in nerazvitimi. Vse tri republike so namreč že prestopile mejo, ki je po nekakšnem tihem medrepubliškem sporazumu veljala za ločnico med razvitimi in nerazvitimi: dve tretjini poprečja jugoslovanskega družbenega razvoja. Zavoljo tega bo moral zvezni izvršni svet še pred iztekom sedanjega srednjeročnega obdobja izpopolniti merila, po katerih bo moč natančneje meriti raven družbene razvitosti in ugotoviti, kdaj je nerazvita republika sposobna z lastnimi močmi skrbeti za nadaljnji razvoj.

ZMANJŠANE RAZLIKE

Odgovor na drugo bistveno vprašanje – v kolikšni meri so nerazviti predeli Jugoslavije že sedaj sposobni razvijati se brez dodatne pomoči celotne družbene skupnosti – je jasen. Čeprav so posamezne republike in tudi Kosovo napravile v zadnjem srednjeročnem obdobju, ko so se tudi povečala sredstva pomoči, velik skok v razvoju – prvič so se začele razlike med razvitimi in nerazvitimi dejansko zmanjševati – njihovo gospodarstvo brez izdatne pomoči razvitih še ni sposobno prenesti bremena naglega zmanjševanja zaostalosti. Dobro tretjino potrebnih investicijskih sredstev so nerazvite republike in Kosovo dobile iz sredstev sklada za pomoč nerazvitim, gospodarstvo Kosova pa celo tri četrtine potrebnih investicijskih sredstev. Če upoštevamo, da so preostala investicijska sredstva zvečine sredstva bank in inozemski krediti, potem lahko ugotovimo, da je pomen sredstev iz sklada za razvoj omenjenih republik še vedno znaten in da je Kosovo praktično v celoti odvisno prav od te pomoči.

Zvezni izvršni svet je ugotovil, piše Ekonomska politika, da so danes nerazvite republike tako razvite, kot je bila Jugoslavija pred osmimi leti; Kosovo zaostaja še za nekaj let. Ob tem velja kajpak dodati, da je razvoj republik ne samo nerazvitih – slonel na strukturi njihovega gospodarstva, tu pa so bile danes nerazvite republike in zlasti Kosovo zavoljo prevladujoče bazne industrije in zavoljo donedavnega družbenega vrednotenja pomena te tovrstne industrije v znatno slabšem položaju.

KOLIKŠNA POMOČ

Polovica Jugoslavije je torej gospodarsko in družbeno znatno manj razvite kot preostali del, potrebna je pomoč razvitih republik, da bi lahko dohitela družbeni razvoj na drugih območjih. Kako hitro naj bi nerazviti dohitevali razvite, je vprašanje, na katero bo treba še najti odgovor: od tega je odvisna tudi višina pomoči. Nekateri sodijo, da bi se morale Makedonija, BiH in Črna gora razvijati za 20 odstotkov hitreje kot razvite republike, Kosovo pa za 60 odstotkov, da bi se čez pet let povsem približali stopnji družbene razvitosti Jugoslavije danes. Zavoljo tega sodijo zagovorniki takšnega tempa razvoja, da bi morali povečati obseg pomoči – ne le v absolutnem znesku, pač pa tudi relativno. V zvezni sklad naj bi se stekala vsaj 2 odstotka družbenega proizvoda Jugoslavije (sedanja stopnja je 1,94 odstotka), povečala pa naj bi se tudi dodatna sredstva iz proračuna federacije za finansiranje družbenih služb.

Rešiti bo treba tudi občutljivo vprašanje – usklajenost družbenega razvoja nerazvitih republik in Kosova z določili zvezne resolucije o družbenoekonomskem razvoju. In ne samo to. Višino in obliko pomoči bo treba uskladiti – v okviru srednjeročnega plana družbenega razvoja Jugoslavije – z razvojnimi potrebami vseh republik. Tudi razvite republike so zastavile za prihodnjih pet let finančno zelo zahtevne programe, od prestrukturiranja proizvodnje v korist bazične industrije in energetike ter predelovalne industrije do izgradnje infrastukture. Vse to bo poleg stabilizacijskega boja postavilo pred gospodarstvo naloge, ki jih bo sila težko opraviti.

UČINKOVITEJŠA POMOČ

Zavoljo tega skušajo republike s spremembami in dopolnili zakonov, ki urejajo obliko, višino in uporabo zveznega posojila za pomoč nerazvitim republikam in Kosovu doseči čimvečjo učinkovitost teh sredstev. Nekatere predloge so že sprejele vse republike in pokrajine – tudi nerazvite. Podjetjem iz razvitih republik bo od prihodnjega leta dalje znatno laže vlagati v razvoj gospodarstva na nerazvitih področjih in se bo tako zanesljivo povečalo zanimanje ne le za poslovno sodelovanje, pač pa tudi za skupne gospodarske naložbe in za povezovanje dela in sredstev.

Po spremenjenem zakonu o zveznem skladu za pomoč nerazvitim republikam in pokrajinam bodo lahko vse OZD iz razvitega dela države poravnale svoje obveznosti do sklada tako, da bodo svoj znesek obveznosti deloma ali v celoti vložile skupaj z OZD s tega področja v nove objekte. Pri tem bodo seveda morale spoštovati avtonomne pravice republik in pokrajin, da same odločajo o svoji razvojni politiki. Prav tako lahko podjetja iz razvitih republik dobijo posojilo iz sklada pod enakimi pogoji kot podjetja iz nerazvitih delov države, seveda pa tega posojila ne smejo uporabiti zunaj nerazvitega področja. Zanimivo je, da je bilo že dosedaj moč dobiti takšna posojila, vendar vsaj slovensko gospodarstvo o tem ni ničesar vedelo. Sicer pa se gospodarstvo pritožuje tudi sedaj – zavoljo prešibkega vpliva na spremembe v sistemu pomoči nerazvitim.

OBOJESTRANSKE KORISTI

Ker bo zakon o združenem delu razrešil tudi nekatera vprašanja, ki so ovirala dosedanje poskuse povezovanja dela in sredstev, predvsem pa zavirala dohodkovne odnose, bo bržčas tudi slovensko gospodarstvo pokazalo več zanimanja za sodelovanje z nerazvitimi republikami. Koristi od tesnejšega povezovanja, od iskanja možnosti za skupna vlaganja so več kot očitne. Prav v nerazvitih republikah je večina naših rudnih bogastev in zalog energetskih virov, kjer bi slovenska predelovalna industrija našla ne le svojo surovinsko bazo, pač pa tudi kooperante in to od predelave rud do proizvodnje polizdelkov in sestavnih delov. Vsekakor pa je edina prava pot k hitrejšemu zmanjševanju razlik v družbenem razvoju med nerazvitimi in razvitimi republikami in pokrajinami tesnejše sodelovanje gospodarstev razvitih republik z gospodarstvi nerazvitih.

B. RUGELJ

Sporazumevanje na rešetu

PRED POSVETI O URESNIČEVANJU SAMOUPRAVNIH SPORAZUMOV O RAZPOREJANJU DOHODKA IN DELITVI SREDSTEV ZA OD

V letu 1975 smo se udeleženci samoupravnega in družbenega dogovarjanja trudili, da bi samoupravne sporazume o delitvi dohodka in osebnih dohodkov uskladili z novo ustavo in zakonom o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o merilih za razporejanje dohodka in za delitev sredstev za osebne dohodke iz leta 1973. Čeprav je to delo za nami, saj je večina udeležencev samoupravnih sporazumov dejavnosti o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke sprejela v letu 1975 „nove“ samoupravne sporazume, je zelo težko podati objektivno in celovito oceno delovanja teh novih samoupravnih sporazumov na podlagi podatkov za leto 1975. Razloga za to sta predvsem dva. Modeli ali mehanizmi razporeditve dohodka so prirejeni dejanskim finančnim rezultatom v letu 1974 in predvidevanjem za leto 1975 in zaradi tega še ne more priti do polne veljave delovanje postavljenega sistema oziroma njegova ostrina. Drugače rečeno, za prvo leto uveljavljanja novih samoupravnih sporazumov so si udeleženci večinoma zagotovili, da obseg dogovorjenih sredstev za osebne dohodke po merilih samoupravnih sporazumov dejavnosti ne ovira razporediti iz dohodka toliko sredstev na osebne dohodke, kot so jih predvideli. Drugi razlog, da smo nove samoupravne sporazume šele sprejeli, ne pa tudi v polni meri uveljavili, so nedograjeni in neustrezni sistemi interne delitve sredstev za osebne dohodke. Samoupravni sporazumi dejavnosti dajejo osnove za uveljavljanje delitve po delu, vendar še v tistih temeljnih organizacijah združenega dela, ki v tem smislu niso praznih rok, potrebujejo nekaj časa, da vsaj preverijo, če sistem interne delitve sredstev za osebne dohodke zagotavlja delitev po delu.

Mnogi vidijo v samoupravnih sporazumih o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke le izračunljivo količino sredstev za osebne dohodke, ki jo družba opravičuje. Še vedno premajhna informiranost o dejansko zelo bogati vsebini samoupravnih sporazumov, ki na tak ali drugačen način vsestransko posegajo v gospodarjenje organizacij združenega dela, je eden razlogov, da se delavci premalo zavzemajo za celovito uveljavljanje samoupravnih sporazumov. Uveljavljanje oziroma uresničevanje samoupravnih sporazumov pa ostaja preveč v ozkih krogih tudi zaradi tega, ker presajanje idej samoupravnega sporazumevanja v vsakdanje življenje ni le strokovno in časovno zahtevno delo, pač pa terja tudi zaostritev odgovornosti za poslovno uspešnost, za organizacijo dela ipd. Pri vsem tem pa je najbolj bistveno, da gre za premagovanje vseh tistih negativnih pojavnih oblik in mišljenj posameznikov, ki še niso dojeli, da moramo v naši družbeni zavesti najbolj razviti vrednoto dela.

Politika samoupravnega sporazumevanja je zapisana v ustavi. Konkretna stališča za njeno uveljavitev smo sprejeli in je čas, da preverimo, koliko in kako delujejo v praksi. V ta namen smo sindikati prevzeli nalogo, da organiziramo posvete z udeleženci samoupravnih sporazumov in zagotovimo kvalitetno vsebinsko pripravo teh posvetov. Nosilci akcije oziroma celotne organizacije so republiški odbori sindikatov. V sodelovanju s skupnimi komisijami udeležencev samoupravnih sporazumov naj bi pripravili vsebinski program posveta. Pri določitvi programa posveta, kaj bodo obravnavali glede na značilnosti in problematiko uveljavljanja posameznega njihovega samoupravnega sporazuma, lahko uporabijo splošne teze, ki jih je za te posvete izdelal center RS ZSS za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov in sprejel odbor sindikatov RS ZSS za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Program posveta oziroma kaj naj bi na posvetu zlasti morali obravnavati in se morda tudi dogovoriti za spremembe samoupravnega sporazuma, pa bo pripravil tudi center RS ZSS za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov za vsak samoupravni sporazum posebej. Te dvojne programe za posvetovanje z udeleženci istega samoupravnega sporazuma bomo predvidoma uskladili med 1. in 10. aprilom letos. Prepričani smo, da je to usklajevanje ali izdelava enotnega programa za vsako posvetovanje najbolj zahtevno delo, če hočemo, da bodo udeleženci posveta zanj kvalitetno pripravljeni in imeli čas preizkusiti predlagane predloge. Zaradi tega naj bi v končni izdelavi programa posveta sodelovali poleg republiških odborov sindikata še predstavniki skupne komisije udeležencev samoupravnega sporazuma, delegat odbora RS ZSS za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov ter delegati komisije za presojo skladnosti samoupravnih sporazumov SR Slovenije, ki sta bila poročevalca samoupravnega sporazuma ob njegovem sprejemanju, torej vsi, ki podrobneje poznajo problematiko obravnavanega samoupravnega sporazuma. Ker bomo ob tej priložnosti po potrebi predlagali tudi spremembe posameznih členov samoupravnih sporazumov, morajo biti te spremembe točno navedene in obrazložene. Datum posameznega posveta bo določen, ko bo izdelan omenjeni vsebinski program posveta. Čeprav se nam mudi, časovna stiska ne sme povzročiti, da bi bil posvet za nami, rezultat posveta pa le statistično zabeležen. Prav zaradi tega naj ne bi udeležencev vabili na posvete, dokler ne bodo vsaj štirinajst dni pred posvetovanjem razpolagali tudi s „Priročnikom za udeležence samoupravnih sporazumov o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za OD“, ki ga je v ta namen izdelal center RS ZSS za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in OD in je trenutno v zadnji fazi testiranja in sprejemanja.

Poleg tega udeležencem priporočamo, da ugotovijo delovanje in možnosti realizirati samoupravni sporazum tudi na podlagi podatkov, ki so po uradni metodologiji (Uradni list SRS, št. 129) predpisani za spremljanje samoupravnih sporazumov. Tako je obrazec BU-OD/75 – primerjalni kazalci o razporejanju dohodka, in poslovnem uspehu v letu 1975, namenjen proučevanju poslovnega uspeha in usklajenosti razporeditve dohodka z merili samoupravnega sporazuma. Obrazec OD/75-TDM pa je namenjen relativni primerjavi ravni osebnih dohodkov za tipična delovna mesta z razponi v samoupravnem sporazumu in oceni, če so v samoupravnem sporazumu izkazana prava tipična delovna mesta ali poklici, če njihovo število ustreza ter če je njihovo relativno vrednotenje (indeksna razmerja) sprejemljivo. Obrazec S-OD/75 pa s tem, ko navaja vprašanja, ki se med drugim kažejo pri uresničevanju sindikalne liste, hkrati opominja udeležence, kaj vse je v samoupravnih sporazumih oziroma kaj bi morali urediti v samoupravnih internih aktih.

Iz doslej navedenega je očitno, da je namen posvetovanj udeležencem čim bolj približati sedanjo vsebino samoupravnih sporazumov. Poleg tega pa naj bi v letošnjem dograjevanju samoupravnih sporazumov dali prednost predvsem tistim problemom, ki jih ob sprejemanju novih samoupravnih sporazumov nismo uspeli najbolje rešiti, so pa pomembni za učinkovitost samoupravnega sporazumevanja. Med te sodijo zlasti:

– prilagoditi model razporejanja dohodka temeljnim organizacijam združenega dela; delavci v temeljnih organizacijah združenega dela so sicer udeleženci samoupravnega sporazuma, vendar delujejo mehanizmi razporejanja dohodka v samoupravnih sporazumih večinoma tako, da so sprejemljivi za organizacijo združenega dela kot celoto, razporeditev dohodka po istem izračunu za temeljne organizacije združenega dela pa lahko privede do nemogočih odnosov med temeljnimi organizacijami združenega dela v isti OZD;

– vsebinsko razširiti in bolj konkretno opredeliti odnose v razporejanju dohodka med temeljnimi organizacijami združenega dela v OZD oziroma podrobneje razčleniti tisti del samoupravnega sporazuma dejavnosti, ki govori o vlogi samoupravnega sporazuma o razporejanju dohodka med TOZD v OZD;

– nakazati vsaj osnovne kriterije za samoupravno sporazumevanje v poslovnih celotah (reprodukcijske celote);

– bolj jasno določiti višino elementov poslovnega uspeha, ki se štejejo za minimalni poslovni uspeh (še ni izgube), razporeditev dohodka ob minimalnem poslovnem uspehu na del za osebne dohodke in akumulacijo ter postopek in odgovore za saniranje nastalega stanja; ob tem sodi zlasti postopek in možnost saniranja v območni družbeni dogovor o razporejanju dohodka;

– zaostritev sankcij v tem smislu, da udeleženci v samoupravnih internih aktih določijo, kdo je odgovoren za uveljavljanje posameznih določil samoupravnega sporazuma, pa tudi da sami določijo „notranje“ sankcije;

– organizirati skupne komisije udeležencev samoupravnih sporazumov in jim zagotoviti potrebna finančna sredstva, da bodo strokovno uspešno delovale in izpolnjevale naloge, ki so določene v samoupravnem sporazumu in v zakonu o samoupravnem sporazumevanju.

Republiški odbori sindikatov bodo na posvetovanja vabili predvsem delegate v zborih udeležencev samoupravnega sporazuma, občinske odbore sindikatov, komisijo za presojo ter vse tiste, ki sodelujejo ali bodo sodelovali pri izdelavi programa posvetovanj. Če je število udeležencev posameznega samoupravnega sporazuma preveliko za eno posvetovanje, bo organiziranih več posvetov. Predvidoma naj bi s prvimi posvetovanji začeli konec aprila in jih zaključili do poletnih dopustov.

MAJDA BUDA

O planiranju spregovorimo vsi!

Na razširjeni seji komisije za družbenoekonomska vprašanja in socialno politiko pri CK ZK Slovenije so pred dnevi govorili o osnutkih samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov o temeljih planov srednjeročnega razvoja Slovenije. Razprava na seji komisije pomeni tudi pripravo na šesto sejo CK ZKS, ki bo posvečena vlogi članov ZKS pri uveljavljanju novega sistema planiranja.

Razpravljavci so najprej ugodno ocenili dejstvo, da je operativno-politični štab pri republiškem komiteju za družbeno planiranje in informacijski sistem vse gradivo, o katerem razpravljajo tako člani delegacij kot udeleženci v planiranju in vsi občani, že izdal v prilogi skupščinskega Poročevalca. V njem so zbrani samoupravni sporazumi in družbeni dogovoro temeljih planov srednjeročnega programa razvoja Slovenije za vsa področja dejavnosti kot teze za družbeni dogovor o politiki razporejanja dohodka in za družbeni dogovor o splošni porabi v občinah. Izdaja vsega gradiva je način, ki bo pripomogel k uresničitvi ustavnega načela, da morajo delavci v temeljnih organizacijah hkrati in celovito odločati o razporejanju dohodka za vse namene. To je tudi ena od nalog, ki so jo sprejeli člani ZK na svojih kongresih. Ker so v prilogi Poročevalca zbrani v glavnem vsi samoupravni sporazumi in družbeni dogovori, ki jih morajo temeljne organizacije upoštevati pri razporejanju svojega dohodka v naslednjem srednjeročnem obdobju, predstavlja gradivo edinstven dokument v Jugoslaviji in pomemben prispevek k uveljavljanju načela sočasnosti planiranja na vseh ravneh.

Komunist za DE

Udeleženci seje so sodili, da bi morali v dopolnjevanje vsebine in konkretizacije samoupravnih sporazumov ter družbenih dogovorov o temeljih planov srednjeročnega razvoja vključiti na formalen ali neformalen način kar največ delovnih ljudi. To bi bilo pomembno predvsem zaradi dopolnjevanja in konkretizacije predlaganih dokumentov. Javna razprava bi lahko obogatila tiste predloge samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, ki so premalo konkretni, in jih tako približala tistim, ki so dodelani in konkretizirani. Zbrano gradivo, ki sega na različna področja, je tako pregledno, da omogoča primerjavo medsebojne odvisnosti in povezanosti različnih področij združenega dela, zato je mogoče oblikovati konkretne predloge.

Razpravljavci so tudi ugotavljali, da je treba izkoristiti priložnost, da na vseh ravneh in v vseh okoljih obravnavajo predložene dokumente in jih tako kvalitetno izboljšajo. Pri tem je izredno pomembna naloga komunistov, še posebej v sindikatih. Takšna razprava bo omogočila izboljšanje dokumentov s stališča širših družbenih interesov in potreb delovnih ljudi.

V razpravi so tudi razpravljali o časovni ustreznosti rokov za oblikovanje planov. Lahko se zgodi, da razprava zaradi naglice pri razpravi in poteku sprejemanja planov ne bo kvalitetna in delavci v tozdih ne bodo mogli uveljaaviti svoje odločilne vloge, kot je predvideno z ustavo in novim zakonom. Po drugi strani pa so ugotavljali, da bi se morali držati predvidenih rokov, saj bomo plane lahko v skladu z načelom kontinuiranega planiranja še vedno dopolnjevali in izboljševali.

Ko so razpravljali o vsebinski zasnovi predlaganih sporazumov in dogovorov, so med drugim sodili, da je treba opredeliti, kateri samoupravni sporazumi in družbeni dogovori so temeljni in kateri so iz njih izvedeni. Tako bi se lahko izognili ponavljanju posameznih opredelitev in bi z njihovim izločanjem iz izvedenih dokumentov (ker so že zapisani v temeljnih) postali ti preglednejši. Kot prioritetne samoupravne sporazume in družbene dogovore je treba obravnavati vse, ki so skupnega pomena in zadevajo dohodek vseh TOZD. O njih morajo delavci razpravljati hkrati in celovito ob razporejanju svojega lastnega dohodka.

SONJA TRAMŠEK

REKLI SO

DUŠAN PETROVIĆ, predsednik zvezne konference SZDL, v izjavi za javnost pred javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu:

Izjemen pomen, ki ga bo imel zakon o združenem delu za našo družbo, terja, da o pripravljenem osnutku najširše razpravljamo, da sodelujejo v razpravi vsi delovni ljudje in njihove samoupravne organizacije in skupnosti, politični nosilec te dejavnosti pa mora biti SZDL, pri čemer naj se še posebej angažirajo sindikati.

Zakon je bistvenega pomena v boju za uresničitev ustavnih načel in sklepov X. kongresa ZKJ. V njem so podani temelji za ureditev vseh važnejših vprašanj samoupravljanja, organiziranja združenega dela, položaja delovnih ljudi v proizvodnji in odločanja o pogojih in rezultatih dela, pridobivanja in delitve dohodka, združevanja dela in sredstev, samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja itd. Zakon ureja tudi položaj zasebnih kmetijskih proizvajalcev in drugih delovnih ljudi, ki gospodarijo s sredstvi v osebni lasti, razmerja pri zadovoljevanju skupnih potreb in druga vprašanja.

V razpravi o tem pomembnem zakonu naj se izrazi tista široka zavzetost, ki se kaže pri delavskem razredu in vseh delovnih ljudeh v boju za uresničitev in poglobitev ustavnih načel in za nadaljnji razvoj socialističnega samoupravljanja. V teh razpravah naj se potrdi odločna razredna opredeljenost in pripravljenost vsakogar, ki dela in upravlja, da ustvarjalno in odgovorno sodeluje pri urejanju vseh družbenih vprašanj.

Za vse nas je to prava priložnost, da glede na načela, ki smo jih zapisali v ustavi, konkretneje preverimo našo prakso, vse ravnanje in dejavnosti in da damo na rešeto dosedanje rezultate pri oblikovanju novih družbenih odnosov. Vse to delo naj tudi prispeva k čimboljši seznanitvi z ustavno vsebino novih odnosov v združenem delu, pomaga razjasniti številna še nejasna vprašanja, opozori na napačna pojmovanja in razlage, zlasti pa olajša premagovanje vseh odporov pri uresničevanju ustave. Razprava bo v bistvu politična bitka za nadaljnji razvoj samoupravljanja.

USTANAVLJANJE SIS ZA PTT PROMET

ZAMUDA V LASTNO ŠKODO

V zavesti delovnih ljudi in občanov še ni utrjeno spoznanje, da lahko le v SIS PTT prometa hitreje uresničujemo razvoj te dejavnosti, ki zaostaja za potrebami

Na skupnem delovnem sestanku v Ljubljani so se pred dnevi zbrali predsedniki iniciativnih odborov za ustanovitev območnih samoupravnih skupnosti za PTT promet, člani iniciativnega odbora za ustanovitev samoupravne interesne skupnosti za PTT promet Slovenije, predstavniki družbenopolitičnih organizacij in nekateri vodilni delavci v slovenskem PTT prometu. Na sestanku so ocenili dosedanji potek javne razprave o samoupravnih sporazumih za ustanovitev območnih in republiške SIS.

Podatki kažejo, da se v zavest delovnih ljudi v temeljnih organizacijah in občanov v krajevnih skupnostih še ni dovolj zasidrala potreba po skupnem opredeljevanju nadaljnjega razvoja PTT prometa in predvsem zmogljivosti pa tudi o samoupravnem urejanju nekaterih temeljnih vprašanj PTT prometa. Sicer je bilo pričakovati, da bo intenzivnost pri podpisovanju pristopnih izjav slabša kot pri drugih samoupravnih interesnih skupnostih s področja gospodarstva, kajti gre, kot je zapisano v zakonu, za sicer obvezno ustanovitev SIS, v katerih pa je članstvo prostovoljno.

V Ljubljani je do začetka tega tedna le 1,5 odstotka temeljnih organizacij združenega dela in krajevnih skupnosti podpisalo pristopno izjavo, v Kopru 12 odstotkov, v Novi Gorici 18 odstotkov, v Mariboru 4 odstotke, v Murski Soboti 26 odstotkov, v Novem mestu 28 odstotkov temeljnih organizacij in krajevnih skupnosti, v Kranju kakih 20 odstotkov, v Celju je podpisalo pristopno izjavo le 25 od 654 temeljnih organizacij in 19 odstotkov od 192 krajevnih skupnosti, v Trbovljah pa le 29 od 222 temeljnih organizacij in le 3 od skupno 33 krajevnih skupnosti.

Na posvetovanju so tudi ugotovili, da je bila dosedanja podpora občinskih svetov ZSS in konference SZDL premajhna in da bodo te organizacije morale v sodelovanju s kolektivi slovenskega PTT prometa storiti več, kot so doslej. Akcija je res nujna, saj so pri ustanavljanju območnih skupnosti že zamudili z zakonom določeni rok (31. marec) in bodo torej morali vsi napeti vse sile, da bi svojo dolžnost opravili vsaj do 15. aprila, sicer bi bila z zamudo ustanovljena tudi republiška SIS PTT prometa, ki mora biti po zakonu ustanovljena do konca junija letos.

To, kar smo zapisali, pa ni edina slabost dosedanjih prizadevanj za ustanovitev SIS PTT prometa. Ugotavljajo namreč, da so imeli povsod dovolj pismenega gradiva o srednjeročnem razvoju PTT Slovenije, vendar so se le redkokje tvorno vključili v razpravo, čeprav bi – glede na velike potrebe – vsaka TOZD ali krajevna skupnost lahko našla svoje mesto oziroma interese v tem programu. To pa bi lahko pomenilo večjo spodbudo za podpisovanje pristopnih izjav, skratka za odločitev temeljnih in drugih organizacij združenega dela ter krajevnih skupnosti, da postanejo člani samoupravne interesne skupnosti za PTT promet. M. HORVAT

OD SOBOTE DO SOBOTE

Na mnogih startih

Politični dogodki v minulih dneh so bili zelo pomembni za začetek uveljavljanja nekaterih odnosov, ki so za našo družbeno prakso kvalitetno novi. Na pobudo CK ZKS in slovenskih sindikatov je stekla te dni široka akcija na posameznih območjih, v delovnih organizacijah in občinah o planiranju. Gotovo je temeljni namen akcije, da bi vnesli v planiranje duha nove ustave in utrdili samoupravne odnose, katerih nosilec je delavec, ki dohodek ustvarja, mora pa z njim tudi gospodariti ter odločati, ko gre za razširjeno reprodukcijo. Skratka, ko gre za njegovo bodočnost in socialno varnost, za razvoj in napredek pa tudi za vizijo in bodoče naloge.

Zelena luč se je prižgala tudi za javno razpravo o osnutku zakona o združenem delu. Veliko pozornosti ji je posvetilo v minulih dneh predsedstvo CK ZKJ, ki je ta vprašanja združilo v poseben predlog za akcijo, o kateri bodo v kratkem odločali tudi na seji centralnega komiteja. Ni dvoma, da razprava o novem zakonu ne bi smela pomeniti samo verbalnega seznanjanja z njegovimi določili, ampak hkrati resen poskus, da se ta „mala ustava" preveri v življenju in v vseh okoljih in da se z njo začno hitreje uresničevati ustavna načela o samoupravni preobrazbi združenega dela in odnosov v celotni družbi. Razprava o novem zakonu je torej priložnost za obračun z vsem, kar še ovira hitrejši razvoj samoupravljanja, in tista načela in sklepe, ki so jih zakoličili kongresni dokumenti ZK kot novo traso boja z birokratskimi, tehnokratskimi in liberalističnimi ter unitaristično centralističnimi usedlinami v naši družbi. Razprava bo hkrati dajala močno pobudo družbenim integracijskim in solidarnostnim težnjam, zato se bo morala nujno spopasti z vsakršnimi lokalizmi, privatno-lastniškimi in drugimi nesamoupravnimi težnjami v združenem delu, v svobodni menjavi dela in v stabilizaciji gospodarstva in družbe.

Prelomnico v poslovnih odnosih v gospodarstvu pomeni tudi novi zakon o razmerjih in obveznostih med upniki in dolžniki ter o poravnavanju plačil za blago in storitve, ki stopa v veljavo s 1. aprilom. Prispeval naj bi k omejevanju inflacije, nepokritemu investiranju in tudi k ustrezni poslovni morali, ki so jo neurejeni odnosi na tem področju v minulih letih močno skrhali. Pomembna je bila tudi pobuda ZIS, ki jo je te dni sprožil na zasedanju obeh zborov zvezne skupščine. Po hitrem postopku so bile namreč predlagane dopolnitve in spremembe, ki pomenijo v prehodnem obdobju k novemu sistemu plačil nekakšne olajšave. Tako so se nekoliko podaljšali roki poravnavanja obveznosti; delovnim organizacijam, ki so poslovale z izgubo oziroma so brez zadostnih trajnih obratnih sredstev, pa je omogočeno, da si ta sredstva zagotovijo do konca letošnjega leta. Nedvomno je bilo glede na trenutne gospodarske razmere potrebno omiliti ostra določila, ker mnogo delovnih organizacij, posebno slabših, ne bi moglo izpolnjevati novega zakona. To pa seveda ne pomeni, da so olajšave znamenje za umik od dogovorjenih ukrepov, ki morajo pomeniti temeljito stabilizacijo finančnega poslovanja v združenem delu. Načelo o plačani realizaciji ostaja pomembna gospodarska in politična naloga tudi v prihodnje.

V slovenski skupščini so bili na zasedanju vseh treh zborov postavljeni na start novi zakoni o preobrazbi našega pravosodnega sistema, v katerem dobivajo sodišča združenega dela in pravobranilci samoupravljanja še posebej poudarjeno vlogo. To je tematika, ki bo gotovo zaslužila tudi ustrezno politično podporo in akcijo, saj gre za bistven poseg v dosedanje delovanje sodišč.

Tako je bilo torej v minulih dneh več pomembnih startov za politične akcije, ki imajo povečini dolgoročen značaj in pomen.

Znak za start je dobila v Brčkem tudi letošnja Titova štafeta, ki bo prehodila vso Jugoslavijo. Ni naključje, da je bil letos štart v Brčkem. Tukaj so se namreč zbrali mladina in brigadirji ob svojem dnevu „prazniku mladinskih delovnih brigad", ki so ga letos še posebno svečano obeležili. Tudi tega niso storili po naključju, saj naj bi letošnja proslava pomenila zagon v nove delovne akcije mladine, ki pa naj bi jih v prihodnje uokvirili z ustreznimi samoupravnimi sporazumi. V nekaterih republikah je sporazumevanje že steklo, drugod bo v naslednjih dneh.

GOK

ZDRAVSTVO IN NOVI FINANČNI UKREPI

BREZ IZJEM

Dosedanji sistem financiranja v slovenskem zdravstvu se z novimi finančnimi ukrepi ne bo bistveno spremenil, zato pa je treba na tem področju zaostriti odgovornost do dogovorjene porabe in poskrbeti za zadostna trajna obratna sredstva

V razpravah v družbenopolitičnih in gospodarskih krogih v zadnjih mesecih se je tudi razprava o tem, kako naj bi se v slovenskem zdravstvu soočili z vsemi morebitnimi posledicami dveh, trenutno najbolj aktualnih zakonov o zavarovanju plačil in o obračunavanju celotnega dohodka, na zadnji seji izvršnega odbora skupščine zdravstvene skupnosti Slovenije zasukala v pravo smer. Delegati so v razpravi sicer ugotavljali, da predpisi o sprotnem plačevanju bolj prizadevajo položaj gospodarstva, vendar so skoraj hkrati sodili, da tudi zdravstvo pri tem ne more ostati neprizadeto. Kakor vsi, se bo moralo tudi zdravstvo hočeš nočeš začeti prilagajati novemu finančnemu sistemu, upoštevaje pri tem vse posebnosti zdravstvene službe.

Vendar je treba opozoriti, da se z novimi finančnimi ukrepi v bistvu sistem financiranja v zdravstvu ne bo spremenil, saj temelji na ustavnih določilih o svobodni menjavi dela in na zakonu o zdravstvenem varstvu. Novi predpisi pa na tem področju predvsem zaostrujejo disciplino in odgovornost za to, da se bo zdravstvena dejavnost in njena poraba zadržala v dogovorjenih okvirih, torej brez planiranih primanjkljajev.

V primerjavi z gospodarstvom je posebnost zdravstva zlasti ta, da si v tej dejavnosti ni mogoče izbirati partnerjev v poslovanju, saj sta oba že določena: zdravstvena skupnost kot plačnik in zdravstvene delovne organizacije kot izvajalci. Da pa bi zadržali likvidnost poslovanja in sprotno poravnavanje plačil, bo v zdravstvu potrebno hitro obračunavanje, pošiljanje faktur v dogovorjenih rokih, zlasti še, ker bo prav to partnerjem prihranilo neljube zaplete s čeki, menicami in iskanjem porokov. Ob tem pa si bo moralo zdravstvo čimprej ustvariti tudi najnujnejša obratna sredstva.

I. V.

SKRB ZA VARSTVO OKOLJA

VENDAR SE JASNI

Ob sistemskih tudi že prvi realni rezultati

V vseh republikah pripravljajo ustanovitev SIS za varstvo človekovega okolja. Prva takšna skupnost je ustanovljena na področju BiH ter Hrvaške za sotočje reke Une. V kratkem bodo ustanovili svet za varstvo Jadranskega morja, podobna skupna telesa pa so že ustanovili med Italijo in Jugoslavijo. V pripravi je sporazum osmih podonavskih držav o zaščiti Donave. V Makedoniji so sprejeli zakon o varstvu Ohridskega jezera.

Poleg že sprejetih republiških zakonov bodo v kratkem sprejeli še zvezni zakon o varstvu okolja. Svet ZIS za varstvo človekovega okolja je sprejel predlog za zmanjšanje carinske stopnje pri uvozu opreme za varstvo človekovega okolja. Razpisali so tudi stalni jugoslovanski natečaj za najboljše tehnološke inovacije na tem področju. Na beograjski univerzi bodo v kratkem podelili prve magistrske diplome v naši deželi na teme iz varstva okolja.

Poleg sistemskih obstajajo tudi realni rezultati. Tako so, denimo, v Sarajevu za varstvo mesta in odpravljanje znane sarajevske megle vložili 3 milijarde dinarjev. Zaprosili so celo mednarodno posojilo v višini 72 milijonov dolarjev. Trije največji delovni kolektivi v zahodni Srbiji („Zorka" iz Šabca, „Viskoza" iz Loznice ter „Krušnik" iz Valjeva) pa so vložili v čiščenje odpadnih voda ter v filtre svojih dimnikov 60 milijonov din.

Kaj pa smo za varstvo okolja doslej storili v Ljubljani?

V. O.

POSVETI O POVEČEVANJU PRODUKTIVNOSTI DELA

Akcije za boljše gospodarjenje

V kovinski industriji ugotavljajo, da mora iskanje notranjih rezerv v delovnih organizacijah spremljati tudi sistemsko spodbujanje

V številnih organizacijah združenega dela so že pred časom sprejeli stabilizacijske programe, katerih pomemben del je poleg skrbnejšega ravnanja z materialom in delovnim časom tudi utrjevanje delovne discipline nasploh in ob tem zaostrovanje osebne odgovornosti vseh udeležencev v proizvodnem procesu. Seveda posvečajo v tovarnah v teh stabilizacijskih prizadevanjih še posebno pozornost racionalizacijam in drugim inovacijskim pobudam, ki lahko v znatni meri pripomorejo k dvigu produktivnosti in k zniževanju proizvodnih stroškov.

Prav minuli teden so se v republiških odborih sindikatov – tako na primer tudi sindikatov delavcev kovinske industrije Slovenije – zvrstili sestanki predstavnikov nekaterih skupin delovnih organizacij. Na teh sestankih so obravnavali predvsem možnosti za zviševanje produktivnosti dela in so pri tem ugotovili, da v podjetjih resnično obstajajo še dokajšnje neizkoriščene notranje rezerve. Vendar pa izrabo teh rezerv poleg še neustrezne oziroma nedognane organizacije poslovanja in proizvodnje onemogočajo zunanji vplivi, ki so zvečine posledica neumirjenega ekonomskega sistema in instrumentarija.

Kar zadeva zunanje vplive, so, denimo, predstavniki industrije, ki izdeluje različne gospodinjske aparate in pripomočke, navajali nespodbudne učinke pogostne menjave zunanjetrgovinskih in v tem okviru zlasti uvoznih instrumentov in režimov. Zavoljo tega je otežkočeno ali celo onemogočeno vsakršno dolgoročnejše načrtovanje investicijskih naložb, ki je tako povezano z velikim tveganjem in neredko tudi z izgubo sadov minulega dela, vloženih v takšno neuspešno investicijo. Predstavnik tovarne gospodinjske opreme „Gorenje“ iz Velenja je v razpravi med drugim omenil, da so v njegovi organizaciji notranje rezerve kljub bolj ali manj izpopolnjeni tehnologiji. Notranje rezerve so v možnem zaostrovanju delovne discipline in odgovornosti do dela na slehernem delovnem mestu, vendar pa bodo morali ta prizadevanja kolektiva „Gorenje“ nedvomno podpreti ustrezni sistemski ukrepi. Lani so linearni ukrepi povzročili omejevanje uvoza reprodukcijskega materiala v takem obsegu, da so v proizvodnji nastajali večdnevni zastoji, posledica tega pa je bila nižja produktivnost in izguba dohodka.

O zapiranju nekaterih jugoslovanskih trgov in nelojalni konkurenci vedo povedati, med drugimi, tudi v delovni organizaciji „Alpos“ Šentjur pri Celju, kjer vrhu vsega zaskrbljeno ugotavljajo, da s sedanjimi obratnimi sredstvi pokrivajo le približno polovico zalog izdelkov ter da v izvozu, ki se mu ne morejo izogniti zaradi potreb po uvozu reprodukcijskega materiala, dosegajo tako nizke cene, da z njimi ne pokrivajo niti materialnih stroškov. Kar zadeva lanske poslovne rezultate, je „Alpos“ dosegel porast bruto dohodka za 23 %, bruto dohodka na delavca pa za 16 %. Pogodbene obveznosti podjetja so narasle za 85 %.

Boljše tehnološko opremljanje je delovni organizaciji „Primat“ v Mariboru omogočilo, da je ob uvedbi serijske proizvodnje povečala rentabilnost in ekonomičnost proizvodnje. Kakih 1400 delavcev v petih krajevno dislociranih temeljnih organizacijah združenega dela je lani pripomoglo k povečanju celotnega dohodka za 53 % in rentabilnosti poslovanja za 21 %. Dvigu produktivnosti za 33 % so ob povečanju števila zaposlenih za blizu 9 % pripomogle tudi višje cene končnih izdelkov, tako da je produktivnost dela realno narasla za približno 10 %.

„Primat“ je delovna organizacija, v kateri s standardizacijo in racionalizacijo proizvodnje spodbujajo boljše proizvodne dosežke, ustrezno pa stimulirajo tudi inovacijsko dejavnost, ki je v podjetju zelo razvita. Izvažajo, kolikor potrebujejo deviz za uvoz reprodukcijskega materiala, vendar pa pripominjajo, da izvažajo pod lastno ceno.

Omenjene podatke in navedbe bi lahko sklenili z ugotovitvijo, da so v delovnih organizacijah očitna prizadevanja za dvig produktivnosti in ustreznejše gospodarjenje, ki pa jih otežkočajo nekateri dejavniki, na katere organizacije združenega dela nimajo vpliva. Gre predvsem za v splošnem poslabšane pogoje prodaje blaga na zunanjih trgih ter tudi za omejitvene ukrepe v našem sistemu, ki povzročajo težave zlasti pri oskrbi s surovinami in reprodukcijskim materialom iz uvoza. V tako poslabšanih razmerah si bo treba še posebej prizadevati, da bi dosledno uveljavljali načela enotnega jugoslovanskega trga, ki jih nekatere republike očitno kršijo z zapiranjem regionalnih in tudi nekaterih lokalnih trgov ter celo s kreditiranjem prodaje blaga iz zalog, in to iz sredstev skladov za slabše razvite republike in pokrajine.

Povsem jasno pa je, da nizek dohodek iz izvoza, ki včasih komaj pokriva materialne stroške izvoznika, ni le posledica recesije na zunanjih trgih, temveč predvsem rezultat nizke produktivnosti oziroma visokih proizvodnih stroškov naših delovnih organizacij, ki se tako konkurenčno ne morejo meriti s svojimi tekmeci v inozemstvu.

N. Ž.

V začaranem krogu protislovnih gibanj

GOSPODARSKI KOMENTAR

Z rezultati poslovanja v industriji zadnje mesece nikakor ne moremo biti zadovoljni. Vzrok za zaskrbljenost je predvsem počasnejša rast industrijske proizvodnje, ki je v nekaterih panogah, ki so za slovenska gospodarska gibanja še posebno pomembne, v letošnjih prvih dveh mesecih celo nazadovala.

Statistični podatki razkrivajo, da je dinamika industrijske proizvodnje začela upadati že v lanskem drugem tromesečju, nakar je v septembru dosegla najnižjo raven. V zadnjih lanskih mesecih je industrijska rast spet nekoliko oživela, medtem ko je bila v letošnjih prvih dveh mesecih le za slab odstotek višja kot v enakem lanskem obdobju.

Nazadovanje rasti industrijske proizvodnje gre predvsem na škodo blaga široke porabe, še posebej nespodbudno pa je, da so letos začele poleg zalog izdelkov široke porabe naraščati tudi zaloge sredstev za delo, iz česar lahko sklepamo, da utegne v prihodnjih mesecih nazadovati tudi proizvodnja te, za splošno rast industrijske proizvodnje in gospodarstva nasploh zelo pomembne skupine izdelkov.

Skrajno nespodbudno pa je, da padec proizvodnje doživljajo za slovensko gospodarstvo tako pomembne panoge, kot so elektroindustrija, lesnopredelovalna in tekstilna industrija, industrija gradbenega materiala in grafična industrija. V omenjenih industrijskih panogah znaša padec proizvodnje v letošnjih prvih dveh mesecih od 2 % (tekstilna industrija) pa tja do 6 % (industrija gradbenega materiala) in celo 8 % (lesna in grafična industrija).

Poglavitni vzrok tako neugodnih gibanj industrijske proizvodnje je nedvomno slaba konjunktura na domačem in inozemskem trgu, ki se kaže v tembolj kritični razsežnosti zato, ker je struktura slovenske industrijske proizvodnje pač takšna, da v njej prevladujejo tradicionalne predelovalne dejavnosti, ki jih je sedanja kriza kupne moči na notranjem in tudi zunanjem tržišču najbolj prizadela. Ta neugodna struktura industrijske proizvodnje bo Sloveniji nedvomno povzročala še večje težave v naslednjih mesecih, ko bo v skladu s tako imenovanimi razvojnimi prioritetami prišlo do še izrazitejšega prerazdeljevanja investicijskih in drugih kreditov v korist surovinskih dejavnosti, ki jih v naši republiki – če izvzamemo les, nekovinske rudnine in domala izčrpane klasične energetske surovine – praktično ni.

Razmere so tem bolj kritične, ker začenja stagnirati oziroma nazadovati tudi izvoz kot eden redkih argumentov, na katere se Slovenija ob omenjeni neugodni strukturi industrijske proizvodnje lahko sklicuje, ko pri pristojnih zveznih organih terja bolj liberalen režim za uvoz surovin in reprodukcijskega materiala, pri bankah pa se poteguje za izdatnejše kredite za pripravo izvoza.

Tako smo prišli do točke, ko se upravičeno zaskrbljeno sprašujemo, kako bo v naslednjih mesecih, če se zaloge ne bodo ustrezno znižale, potekala industrijska proizvodnja in iz katerih sredstev bo ob nazadujočem dohodku možno izplačevati osebne dohodke delavcem? Izhod je nedvomno samo v kreditiranju domače porabe ter v pospeševanju izvoza s spodbudnejšimi izvoznimi instrumenti.

Nad vsemi temi, do skrajnosti zaostrenimi problemi, se je treba najresneje zamisliti, toliko bolj, ker je vprašanje, ali bodo poslovne banke sploh lahko izdatneje kreditirale trgovino, da bi prevzemala zaloge blaga iz industrije ter to blago v ustreznejši izbiri posredovala potrošnikom. Vprašanje je tudi, ali bo država iz proračunskih sredstev, ki se natekajo tudi iz čedalje višjih dajatev na uvoz surovin in reprodukcijskega materiala, lahko bolje stimulirala izvoz?

Vsa ta vprašanja terjajo zanesljivejše in trdnejše odgovore, ker statistika kaže, da realni in tudi že nominalni osebni dohodki zaposlenih v industriji začenjajo nazadovati ter da upada tudi produktivnost dela, ki ji visoke zaloge gotovih izdelkov in tudi že tanjše plačilne kuverte nikakor niso v spodbudo.

NANDE ŽUŽEK

IPLAS: USPEŠNO VKLJUČEN V BITKO ZA DOMAČE SUROVINE

SKLENJENA PROIZVODNA VERIGA

Osnovno surovino prodajamo na tuje, predelano pa uvažamo – Za mnoge proizvajalce lakov, smol in PVC bo odpadel uvoz surovin – Iplasova proizvodnja ftalanhidrida bo zadovoljila domače potrebe, presežki pa gredo na tuja tržišča

V bitko za večjo uporabo domačih surovin se je uspešno pognal tudi koprski Iplas, ki izdeluje predvsem surovine za proizvodnjo različnih kemičnih izdelkov. Proti koncu letošnjega leta bo namreč poskusno stekla proizvodnja anhidrid ftalne kisline, ki jo uporabljajo v proizvodnji estrov, poliestrov in različnih smol (iz le-teh pa kemična industrija izdeluje plastične mase, lake, poliesterske cisterne, cevi itd.). Proizvodnja ftalanhidrida (skrajšano ime za anhidrid ftalne kisline) bo tolikšna, da bo pokrila vse potrebe jugoslovanske kemične industrije, nekaj pa ga bo ostalo tudi za prodajo na tujem trgu. Posebej velja poudariti, da bo v tej proizvodnji Iplas izkoriščal surovine, ki jih imamo na pretek doma, pa jih je treba izvažati, ker jih v vsej državi nihče ne predeluje.

V Iplasu so se pripravili tudi na kasnejše povečevanje zmogljivosti nove tovarne. Čez nekaj let bi lahko izdelovali 3o tisoč ton te surovine, kar naj bi zadostovalo za potrebe Iplasa, ki namerava dograditi predelavo ftalanhidrida v estre, pa tudi za povečane jugoslovanske potrebe. V načrtu je namreč nekaj tovarn za proizvodnjo PVC, ki ga zelo primanjkuje, uvoz pa je sorazmerno težaven in tudi drag.

Projekt Iplasa je nedvomno pomemben tudi zavoljo širše družbene koristi. Zapolnil bo namreč vrzel v proizvodni verigi enega tistih „nesrečnih“ projektov, ko nismo imeli v verigi proizvodnje vseh členov predelave doma, pač pa smo surovine izvažali, da bi jih predelane spet uvozili. Tako je tudi s surovino za ftalanhidrid, ortoksilenom, ki je stranski proizvod pri predelavi nafte; reška rafinerija ga izvaža, saj domače predelave ni, kemična industrija pa mora ftalanhidrid kupovati na tujem. Poslej bodo vsi členi v verigi predelave zagotovljeni doma in uvoz bo v celoti odpadel.

Z reško rafinerijo, ki ji ortoksilen ostaja v celoti za izvoz, se je Iplas že dogovoril za dolgoročne dobave te surovine. Sklenjena je tudi pogodba o dobavah surovine za proizvodnjo ftalanhidrida. Ob tem velja poudariti, da bo proizvodnja ftalanhidrida doma precej zmanjšala stroške proizvodnje estrov v Iplasu, tako da bo tudi možno konkurirati s tem izdelkom na zunanjih tržiščih.

Celotna investicija za proizvodnjo ftalanhidrida – ob tem, da so skupne naprave načrtovane za podvojitev proizvodnih zmogljivosti – bo veljala kakih 300 milijonov dinarjev. Večino sredstev bodo prispevale poslovne banke, 60 milijonov dinarjev pa bodo s samoupravnim sporazumom zbrale TOZD Iplasa. Toda iz prvotnega dogovora, bolje rečeno osnutka dogovora o finansiranju tega projekta so izpadli člani Polikema, katerih precejšnje število uporablja ftalanhidrid kot surovino. Iplas sam pa 60 milijonov dinarjev ne zmore zbrati. Ne glede na to, da je celotni projekt finansiran skorajda s samimi posojili, ki jih bo moral kolektiv Iplasa kmalu začeti vračati, v podjetju niso zaskrbljeni. Nova proizvodnja bo tako akumulativna, trdijo, da bo v celoti lahko povrnila stroške investicije v predvidenih rokih.

R. B.

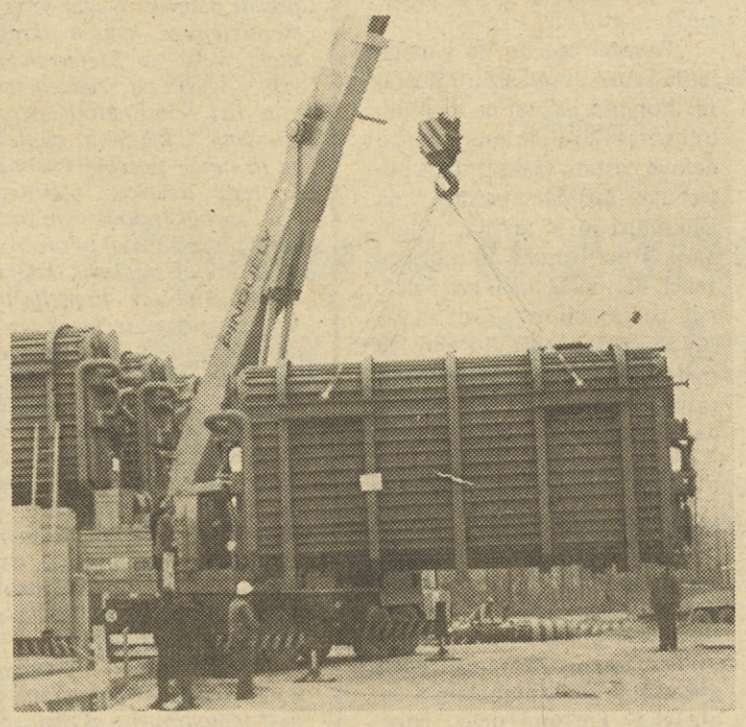

Montaža elementov za proizvodnjo ftalanhidrida poteka v rokih; že na jesen naj bi začeli s poskusno proizvodnjo te za mnoge kemične tovarne pomembne surovine

MARIBOR

Nepravilnosti v Gozdnem gospodarstvu

V Gozdnem gospodarstvu Maribor so imenovali komisijo ZK, ki mora proučiti nekatere negativne pojave v svoji organizaciji. Vzrok za takšno raziskavo so ugotovitve SDK in tržne inšpekcije o nekaterih nepravilnostih v tej delovni organizaciji. V sindikalnem poročilu ene od TOZD pa lahko preberemo, da je vse, kar je v tej TOZD po sprejemu ustave novega, samo nov pečat.

Glede na dokaj samovoljno ravnanje nekaterih vodilnih delavcev v gozdnem gospodarstvu je kaj lahko prišlo do nepravilnosti v gradbenem obratu, do sumljivih gradenj zasebnih hiš za nekatere delavce in do finančno nepokrite gradnje skakalnice na Pekrski gorci. Aktiv ZK, ki šteje le štiri člane, je zato na višji forum naslovil pismo, v katerem graja nekatere vodilne delavce, zlasti pa direktorja, češ da je samovoljnež in slab organizator dela.

J. O.

POLJČANE

Uspehi niso naključni

Še pred nedavnim je bil delovni kolektiv TOZD Preskrba Poljčane pri svoji dejavnosti zelo utesnjen v majhnih in neprimernih prostorih v središču mesta. To je v marsičem oviralo hitrejši razvoj tega za kraj in okolico zelo pomembnega kolektiva.

Z veliko mero prizadevnosti, z varčevanjem na vseh področjih jim je uspelo pred dvema letoma v Poljčanah predati svojemu namenu novo, veliko skladišče, s katerim so izboljšali delovne razmere in povečali možnosti sortiranja in skladiščenja izdelkov. Skupno z povečanjem zaposlenih za 12 odstotkov, so v tem kolektivu povečali tudi število svojih trgovskih lokalov. S tem pa so uspeli povečati tudi promet, ki je lani dosegel že 40 milijonov dinarjev.

Z dograditvijo velikega skladišča v poljčanskem kolektivu TOZD Preskrba še niso rekli zadnje besede pri širjenju svojih dejavnosti. Tako si sedaj že prizadevajo, da bi v Poljčanah zgradili samopostrežno trgovino.

V. H.

NOVO MESTO

Sto tisoč bolniških dni

V tovarniškem glasilu IMV „Kurir“ piše, da so imeli v tej delovni organizaciji, ki zaposluje več kto 5000 ljudi, lani nič manj kot 800 poškodb ali nesreč pri delu. Poškodovalo se je 15,12 % vseh zaposlenih, kar je dvakratno republiško poprečje. Zaradi tega je IMV lani izgubila 100.000 delovnih dni. Vsak delavec je bil poprečno 20,3 delovna dneva na bolniškem dopustu.

BELTINCI

Premalo podpore

Malokatera ideja je naletela na tolikšen odmev med Pomurci kot zamisel gospodarske zbornice za ustanovitev svetov delavcev, samoupravnih organov bodočih upravljavcev v tovarnah, ki naj bi zrasle na manj razvitih področjih s prispevki delavcev, združenega dela in bank. Navdušenje je veliko, vendar je za zdaj premalo podkrepljeno s strokovnimi pripravami. Če bo tudi tokrat zamisel obvisela v zraku, utegne nastati velika škoda – ne sicer materialna, marveč moralna, ki je lahko še bolj nevarna. Tudi v Beltincih so ustanovili iniciativni odbor za stike z delovnimi organizacijami, ki bi bile pripravljene vložiti sredstva v obrate na njihovem področju. Doslej sta se odzvali samo področna gospodarska zbornica in zveza socialistične mladine. Zato so v Beltincih začeli pisati OZD po Sloveniji ter jim razlagati, da imajo na svojem področju več sto zdomcev, veliko delovnih rok na kmetijah, urejeno infrastrukturo in da so pripravljeni pomagati z delom in denarjem. Do zdaj pa niso prejeli niti enega odgovora – niti negativnega ne. Na tak način verjetno niti ne bodo uspeli. Pobudnik te zamisli, gospodarska zbornica, dobro pozna investicijske programe slovenskega združenega dela, zato bi morala domačinom pomagati. Tu so tudi družbenopolitične organizacije in občinske skupščine. Če ti organi ne bodo usmerjali koristne zamisli, se lahko dvomi sprevržejo v nezaupanje, ki ga bo težko spremeniti.

V. O.

KAMNICA

Liletov obrat

Na sestanku v sredini februarja letos so se predstavniki občinske skupščine Maribor, temeljne izobraževalne skupnosti, krajevne skupnosti Kamnica in tovarne Lilet soglasno sporazumeli, da dobi OZD LILET Maribor v uporabo pritličje stare šole v Kamnici. Po adaptaciji teh prostorov bo Lilet tu organiziral dodatno proizvodnjo – spremljajoče dejavnosti. V obratu bo zaposlenih kakih 30 delavcev, bruto produkt pa bo znašal blizu 10 milijonov din, se pa bo lahko še povečal.

M. G.

VARUJMO OČI – PREPREČUJMO SLEPOTO

SVETLOBA SPODRIVA TEMO

Predstojnik očesne klinike ljubljanskega kliničnega centra, prof. dr. Stane Stergar ob letošnjem svetovnem dnevu zdravja: »Ko govorimo o slepoti, se nam najprej zastavlja vprašanje: kako zmanjšati število ljudi z ugaslim ali oslabljenim vidom? Odgovor bi bil: boj proti povzročiteljem slepote. Torej preprečevanje!«

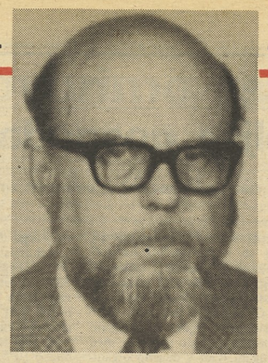

Letošnji svetovni dan zdravja, 7. april, je posvečen varstvu oči in vida pod geslom „Varujmo oči – preprečujmo slepoto". Tega dne želi zavod SRS za zdravstveno varstvo seznaniti občane z zdravstvenimi problemi v zvezi z varstvom vida in oči, obenem pa opozoriti starše in vse, ki skrbijo za vzgojo otrok in mladine v vzgojnovarstvenih zavodih, šolah, dijaških domovih, počitniških kolonijah in drugod, na osnovna pravila na področju higiene vida in oči. Tako bomo veliko lažje kot sicer odkrivali in preprečevali motnje vida in bolezni očes, kar sodi med osnovne pogoje za zdrav telesni in duševni razvoj, vsestranski napredek in delovno storilnost mladih.

Poseben delež k letošnjemu svetovnemu dnevu zdravja so dali v Sloveniji strokovnjaki očesne klinike ljubljanskega Kliničnega centra, med njimi še posebej predstojnik klinike prof. dr. Stane Stergar. V svojem prispevku je spregovoril o vzrokih slepote pri nas. Zato smo tudi naš pogovor z enim najbolj uglednih strokovnjakov na področju bolezni očes in varstva vida v državi posvetili prav tem vprašanjem.

„Ko govorimo o slepoti," pripoveduje prof. Stergar, „se nam najprej zastavlja vprašanje, kako zmanjšati število ljudi z ugaslim ali oslabljenim vidom. Odgovor bi bil: boj proti povzročiteljem slepote; torej preprečevanje. Toda kako, na kakšen način?

Vnaprejšnja zaščita nam bo dala ustrezne rezultate samo takrat, če bomo poznali vzroke, ki vplivajo na uničenje vida. Če razčlenimo vzroke, ki jih ugotovimo ob registraciji slepih, bomo tiste, ki so pogostejši za slepoto, lahko ločili od tistih, ki so izjemni."

Po ugotovitvah prof. Stergarja so pri nas, seveda velja to tudi za Slovenijo, z leti nekateri vzroki za slepoto skorajda izginili iz statistik, denimo, trahom, gonoreja oči in skrofulozno vnetje očesnih vek.

„Nekateri drugi vzroki pa se danes pojavljajo pogosteje kakor prejšnja leta. Med njimi je precej virusnih bolezni očesa, diabetesa in glavkoma. Seveda med vzroki ne smemo prezreti tudi toksoplazmoze, leptospiroze, tumorjev, poškodb ter slepote zavoljo vnetnih in degenerativnih sprememb na mrežnici, žilnici in na vidnem živcu. Te spremembe povzročajo različni strupi – tudi alkohol in nikotin – zelena mrena in bolezni ožilja."

Preselimo se zdaj na drugo področje. Pri nas imamo popisane in registrirane vse slepe osebe; na podlagi tega popisa je bilo moč sestaviti statistični pregled vzrokov za slepoto.

Poglejmo, koliko slepih je ta čas v državi in Sloveniji.

„V Jugoslaviji je registriranih približno 23.350 slepih, od tega v Sloveniji 1811, kar je veliko manj kot v drugih republikah," nadaljuje prof. Stergar. „Pri slepih osebah v naši republiki je odstotek izgubljenega vida različen. Poglejte, 21,1 % ima izgubo vida 90 do 95-odstotno, 78,9 % pa ima več kot 95-odstotno slepoto. Torej sodi več kot tri četrtine slepih v skupino, ki je po veljavnih predpisih upravičena do tuje pomoči. Po spolu je med slepimi več moških (58 %), kakor žensk (42 %). Slednje je očitno posledica dejstva, da je na delovnih mestih, ki so najbolj izpostavljena vzrokom za oslepitev, pri nas veliko več moških kot žensk."

SLEPOTA IN POKLIC

Ob kramljanju s prof. Stergarjem se nam je vsililo vprašanje: kako bi lahko „povezali" slepoto s poklicem?

„Kako, da to ni mogoče? Saj na tem ravno delamo . . . Ko smo „povezali" slepoto s poklicem, smo opazili, da je največji odstotek slepih v Sloveniji med nekvalificiranimi delavci. Teh je na splošno precej, so pa zelo izpostavljeni tudi očesnim travmam in drugim boleznim. Poleg nekvalificiranih delavcev (30,4 %) je velik odstotek slepih tudi med tistimi brez poklica (14,2 %), med šolsko mladino (13,3 %), med kvalificiranimi delavci, obrtniki in kmeti, nekaj nižji (5,6 %) je pri uslužbencih, spet višji (10 %) pri gospodinjah . . ."

Vzroki? Na prvem mestu dedni in prirojeni. „To so največji problemi pri preprečevanju slepote, kajti ključ prizadevanjem ti vzroki še vedno naraščajo. Celo dokazali smo, da so dedni vzroki za slepoto najbolj pogosti; zato nas skrbi dejstvo, da naraščajo iz leta v leto. Take spremembe na očeh opazimo že pri rojstvu, a so kasneje pogostokrat še izrazitejše."

Številke, odstotki zahtevajo učinkovito akcijo za preprečevanje slepote! Kaj je sploh mogoče storiti?

„Tudi najboljša kurativa," skuša s strokovne plati skleniti naš pogovor prof. Stergar, „verjetno ne bo bistveno zmanjšala odstotka slepih. Odločno pa bo morala na to področje poseči preventiva. Saj vemo, kako gre . . . S preprečevalnimi posegi prihranimo človeku bolečino in skrb, ki sta posledica slepote. V tem primeru so vsi materialni stroški še kako dobro naložen kapital . . . Pa še to . . . Slepim bomo pomagali reševati njihove osebne težave, družbo pa bomo rešili bremen, ki jih daje za zdravljenje, rehabilitacijo in pomoč slepim osebam zavoljo njihove invalidnosti."

IVO VIRNIK

Moj poklic — zakaj ga (n)imam rad?

PISMONOŠA TONE

Ni pokazal, da bi ga zmedlo vprašanje, zakaj je avgusta 1947. leta postal pismonoša in zakaj še zdaj, kot eden redkih, vztraja v tem poklicu.

„Veste, nekaj mesecev prej so me demobilizirali, brez šol sem bil in primerno delo s stalnim delovnim časom sem iskal," se spominja TONE KURALT iz Kranja. „Potem ko sem bil nekaj časa za težaka pri nekem vrtnarju, sem v časniku prebral, da iščejo pismonoša. Seveda sem se prijavil, saj sem bil že od nekdaj rad med ljudmi in v nenehnem gibanju. Vsakemu, ki bo sprejet, so obljubili tudi službeno obleko in obutev. Te ugodnosti drugje ni bilo, bil sem pa tako rekoč gol in bos . . ."

Takrat, ko je Tone Kuralt postal pismonoša, je v Kranju in okoliških vaseh, ki so sodile h kranjski pošti, živelo blizu 10.000 ljudi. Če je takrat sedem pismonoš zadostovalo, da so vsak dan sproti obredli zelo veliko območje, danes 22 pismonoš komaj zmore delo, saj je to območje med najbolj naseljenimi pri nas in je treba pošto raznositi že več kot 38.000 ljudem.

„Marsikaj se je spremenilo v teh letih; so pa tudi stvari, ki se menda nikoli ne bodo spremenile," pripoveduje Tone Kuralt. „Ko začneš kot nov med pismonoši, te razporedijo v manj zahteven ali pri nas v tako imenovani podeželski rajon, da bi se navadil delati. Včasoma, če vztrajaš v poklicu, prideš v zahtevnejši rajon. Pri nas v Kranju je to mestni rajon. Na podeželju sem vsak dan, peš ali s kolesom in z obvezno torbo na rami, prehodil po 30 in več kilometrov, v mestu je kilometraža nekako za pol krajša. Če so ljudje doma, še nekako gre. Če pa jih ni, je treba pisati obvestila, vedno znova hoditi v nadstropja in poskušati z dostavo, če gre za knjižne pošiljke, ki jih vročamo proti podpisu . . . In, ko vsaj ne bi bilo psov! Včasih so popadali samo tiste kolege, ki raznašajo pošto po vaseh. Zdaj ni nobena redkost, da iščemo zdravniško pomoč tudi tisti, ki delamo v mestnih naseljih. Strganih hlač niti ne omenjam, ker to že od nekdaj sodi k poštarjevemu poklicnemu tveganju . . ."

Ljudje vse več berejo in tudi pišejo si veliko. Če je takoj po vojni pismonoša oprtal kakšnih 20 do 30 kilogramov težko torbo, je to pomenilo normalno obremenitev. Dandanes pa se kranjskim dostavljačem nabere poprečno po cent pošte, ki jo je treba raznositi po naslovih. Delo so jim olajšali tako, da na posebna mesta dostavijo poštne vreče. Potem pismonoše hodijo vsak v svoj depo, kot pravijo, in vsakič naložijo, kolikor pač zmorejo.

„Navsezadnje se človek vsega navadi," nekako sam zase razmišlja Tone Kuralt. „Ko se bližaš Abrahamu, res začneš razmišljati, ali ne bi zamenjal poklica. Nimam ga s čim, ker bom drugje še vedno samo nekvalificiran delavec. Ja, prav ste slišali, pismonoše smo nekvalificirani delavci. Zato je menda normalno, da ima pismonoša z dvema desetletjema delovne dobe in z vsem učinkom vred komaj 3000 dinarjev mesečnega dohodka. Če pomislim, koliko zasluži nekvalificiran delavec kje drugje, denimo pri zidarjih, in kolikšna je njegova odgovornost, me kar zmrazi. Mislim, da bi morali drugače upoštevati naš poklic in ga bolje vrednotiti. Poglejte: vsak dan raznašamo denar. To je zelo odgovorno delo, moralno in materialno. Raznosimo tudi veliko uradnih pisem, katerih vsebina, če je ljudje ne prejmejo pravočasno v roke, lahko korenito spremeniti usodo marsikoga, mu nakoplje težke posledice . . . Sploh moramo veliko vedeti in znati, tudi prebirati časopise, da znamo odgovarjati na vprašanja. Veste pismonoša je zlasti starejšim in manj izobraženim ljudem tudi svetovalec in prijatelj, čeprav nas prištevajo med nekvalificirane. To ni prav, še več: to je krivično! Ampak, tako je!"

Če je tako, zakaj Tone Kuralt in njemu podobni vztrajajo?

„Povedal sem že, da v mojih letih zame druge izbire skoraj ni. Končno pa, vsi ne moremo biti zdravniki ali inženirji, vsako delo je častno, vsaka dražba potrebuje različne poklice, da lahko živi in se razvija," odgovarja Tone Kuralt. Zato bi pač rekel, da moraš imeti svoje delo rad, pa gre, ali ne? Tudi za vas novinarje sem slišal in bral, da se pritožujete zavoljo delovnih razmer in osebnih dohodkov, da se borite za beneficiran staž, da ste prepričani, da bi vam bilo kje drugje bolje, vseeno pa ostajate, kar ste. Torej . . ."

Da, tisti večni zakaj z vedno enakim odgovorom, da pač moraš živeti s svojim poklicem, da bi laže prenašal tudi njegove senčne strani, pa vendar živel zadovoljno in v prepričanju, da opravljaš koristno delo. Tone Kuralt tako misli in je v to tudi prepričan.

M. G.

Katastrofalen vdor vode v rudnik Kanižarica brez človeških žrtev — Vse številke so na svojem mestu

SREČNO!?

Rudnik je popolnoma zalila voda — Nadaljnja usoda negotova — Sindikati se trudijo najti zaposlitev za 300 rudarjev

Minuli teden smo obiskali rudnik rjavega premoga v Kanižarici pri Črnomlju, ki ga je 22. marca začela zalivati voda. Tisti dan je bil rudnik praktično že potopljen. Obiskovalec, ki je poznal vsakdanji utrip dela in življenja rudnika z več kot 300 rudarji in 1500 tisoč tonami nakopanega premoga letno, ga ni več prepoznal.

Transportni trak separacije, ki je sicer tekel noč in dan in prinašal iz jame črno zlato, je tistega dne miroval. Garderobe, čajna kuhinja, skladišče luči in sploh prostor rudniške stavbe in okolica – vse zapuščeno. In še redki tisti, ki so hodili mimo, so bili brez čelad in rudarskih oblačil.

Sicer pa . . . Mrki, zagrenjeni obrazi tistih redkih prisotnih, niso kazali nikakršnega veselja niti ne pripravljenosti za razgovor.

„Direktorja?" „Na sestanku je."

„Pa koga drugega . . ."

„Vsi so na sestanku. Saj razumete . . .," je hotela biti vsaj vljudna tajnica.

„Že spet novinarji!" je čez čas v telefonsko slušalko zavzdihnil direktor. „Samo nekaj trenutkov bo treba počakati."

Odšel sem pred jamo. Kolesa vitlja, ki izvaža premog in ljudi, so stala. Ob vhodu v jamo ni bilo nikogar. Prostrano dvorišče pred remontno delavnico je bilo polno raznovrstne navlake, predvsem električnih kablov, črpalk, elektromotorjev, signalnih naprav, transportnih trakov in kdo bi vedel, čemu so še pred dnevi služili predmeti, ki so bili sedaj razmetani naokrog.

Delavci remontne delavnice so brez posebnega veselja navijali kable na kolute in v delavnici čistili elektromotorje in druge naprave. Kamorkoli si pogledal, povsod razdejanje.

Potem se je na vsem lepem zavrtelo veliko kolo in iz jaškov sta stopila rudarja. Dva!

Lado Perko, nadzornik jame in Savo Zvonar, brigadir čela, sta bila tisti hip še edina rudarja v Kanižarici. Vsaki dve uri sta se spustila v jašek, merila gladino stalno naraščajoče vode in koncentracijo ogljikovega monoksida. Lahko bi rekli: bila sta na mrtvi straži.

„V jamo bi rad? Ni govora! Koncentracija ogljikovega monoksida je spodaj tako velika, da je prenevarno. Veste, pred časom se nam je vnel sloj premoga in zdaj, ko ga zaliva voda, se plini širijo po vsej jami. Pa tudi voda je nevarna. Koliko narašča, ni mogoče ugotoviti, saj je že prišla do višine, ko zaliva številne slepe in izčrpane rove. Zaliva rudnik."

Rudnik Kanižarica je torej zalila voda. Jama, v kateri so skoraj 120 let kopali premog in v kateri je po izračunih ostalo neizkoriščenega še najmanj 8 milijonov ton premoga dobre kakovosti, je ostala mrtva in več kot 300 rudarjev brez dela. Rudarji, ki so se z vodno stihijo borili do zadnjega in ki kljub naraščajočemu dotoku niso izgubili upanja, so naposled morali kloniti. Na begu pred vodo so reševali, kar se je pač rešiti dalo, čeprav je bila to le desetina vrednosti strojev in naprav, ki so jih dolga leta kupovali za modernizacijo in mehanizacijo izkopa premoga. Sreča je bila – ali pa prisebnost – da ob tako močnem vdoru vode ni bilo človeških žrtev. Rudarski pozdrav „srečno" je tokrat obveljal, vsaj za ljudi!

PREDVSEM ZAGOTOVITI DELO

Ko je postalo jasno, da nekaj več kot 300 rudarjev, pa naj se zgodi z rudnikom karkoli, vsaj leto dni ne bo moglo več v jamo, so se predstavniki rudnika, družbenopolitičnih organizacij občine Črnomelj in predvsem občinskega sindikalnega sveta Črnomelj ter medobčinskega sindikalnega sveta za dolenjsko regijo, začeli ukvarjati z nalogo, kako zaposliti brezposelne rudarje.

Premestiti v druge rudnike? Velenje, Senovo? Da! Pripravljeni so jih sprejeti, toda le kvalificirane rudarje. Tako bi delno nadomestili tudi izpad proizvodnje v Kanižarici. Toda kako? Večina kvalificiranih rudarjev Kanižarice se je v Črnomlju ustalila. Imajo svoje hiše, družine in so se v to okolje tudi vživeli. Lahko bi uredili tako, da bi jim v Velenju, denimo, zagotovili stanovanje v samskem domu in ob koncu tedna organizirali prevoz domov. Vse to bi bilo možno, vendar o tem se pogovarjajo le v občini. In kaj mislijo rudarji? Težko je reči. Trenutno jih je večina na „prisilnem" letnem dopustu. Tisti pa, ki smo se z njimi lahko pogovarjali, so bili različnih mnenj.

„Šel bi kamorkoli, saj imam le leto in pol do upokojitve," je zatrdil Savo Zvonar. „Tukaj imam hišo in dva otroka, vendar se mi kljub temu izplača za poldrugo leto po svetu. Kamorkoli bi šel na drugo delo, bi manj zaslužil, kar pa bi seveda vplivalo tudi na pokojnino."

In Ivan Fundič, kopač? „Petindvajset let sem delal v jami in sem sedaj star 50 let. Kam naj grem? Če grem v Velenje, kot pravijo, bom plačeval stanovanje in hrano zase, tu pa za družino. Ločeno življenje sem preizkusil že pred desetimi leti, ko sem prišel v Kanižarico. Še enkrat ga ne bi hotel. Če bi mi dali v Velenju stanovanje, bi pa šel. Sicer pa naj me upokojijo!"

Želja rudnika je, da večino rudarjev zadržijo doma in jih po možnosti začasno zaposlijo v podjetjih črnomaljske občine. Če se bodo odločili za sanacijo rudnika, bodo rudarje kasneje krvavo potrebovali. Kakšna bo odločitev komisije, ki jo sestavljajo rudarski strokovnjaki, o nadaljnji usodi rudnika, bomo zvedeli šele v naslednjih dneh. Do takrat v rudniku menijo, da je rudarje treba takoj zaposliti, po možnosti tako, da bi bili spet pri roki, če bo Kanižarica oživela.

AKCIJA SINDIKATA

Že takrat, ko je rudnik začela zalivati voda in se je dalo slutiti, da proizvodnja nekaj časa ne bo mogla teči normalno, so sindikati pričeli z akcijo. Kot smo povedali, iščejo delovna mesta za rudarje in tudi zbirajo sredstva za osebne dohodke nezaposlenih rudarjev. Medobčinski sindikalni svet dolenjske regije je predlagal vsem delovnim organizacijam, naj bi enodnevni zaslužek vseh zaposlenih namenili za Kanižarico. Prvi odmevi so zadovoljivi in videti je, da bo vsaj večino potrebnih sredstev zagotovila solidarnostna akcija.

V torek, 30. marca, sta med drugimi obiskala rudnik Kanižarico predsednik izvršnega sveta skupščine SRS Andrej Marinc in predsednik RS ZŠS Janez Barborič. Po obisku nam je Janez Barborič zagotovil, da se bodo sindikati skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in gospodarstvom zavzeli predvsem za zaposlovanje rudarjev.

Za kanižarske rudarje je najtežje breme negotovost. Upamo, da je bo kmalu konec.

A. AGNIČ

Ivan Fundič

Vinko Babič

Viktor Jevnišek

POD ČRTO

MUTEC V SAMOUPRAVI

KV delavec Francelj ni imel prav nobene od tistih dragocenih lastnosti, ki bi ga dvigale nad množični sestav kolektiva. Bil je, na kratko, poprečni delavec. Kadar se je pripravljalo kaj pomembnejšega, kakšen ukrep ali sklep na delavskem svetu, se „dejavniki" niso nikoli vprašali, „kaj bo pa Francelj rekel?" temveč je bil prav isti KV Francelj avtomatično vključen v vprašanje, „kaj bodo pa delavci rekli?" čeprav ga ni nihče posebej imenoval. Res, veljal je za dobrega delavca, solidnega, zanesljivega . . . Taki so bili tudi številni drugi, torej – Francelj je bil poprečen del poprečne množice . . .

Težko bi ugotovil, kdaj se je v vsakdanjem razmišljanju KV Franclja nekaj premaknilo in kdaj se je ravnotežje, ki zagotavlja poprečno zadovoljstvo in mirno spanje, bistveno spremenilo. Morda je bilo to takrat, ko se je moral Francelj zamisliti nad vprašanjem, ali sodi sodelovanje v samoupravnem življenju med DELO ali med NEKAJ ZRAVEN. Doslej se s tem vprašanjem ni posebej ubadal, ker se mu je zdelo, da je DELO pač DELO in SAMOUPRAVLJANJE . . . Seveda, tu je razmišljanje zašlo v zagato, ker se mu je zdelo, da je samoupravljanje lahko GOVORJENJE zaradi govorjenja ali pa SISTEMATIČNI MOLK (ker je pač treba na nek način „sodelovati").

Morda se je v KV Franclju prelomilo takrat, ko so odločilni v podjetju sklenili, da je treba tudi samoupravno aktivnost „na neki način pravilno nagraditi" in sta se prav zaradi tega pri malem pivu v bifeju „soočila" KV Francelj in KV Martin.

„Praviš, da si boljši," je rekel Francelj. „Pošteno povedano, si pri delu prej slabši od mene, kakor da sva si enaka, vendar so ocenili za „vrednejšega, boljšega, perspektivnejšega . . ." Zakaj? Pravijo – in tudi ti se zdaj trkaš na prsi – da aktivno sodeluješ v samoupravnem življenju, jaz pa, torej KV delavec Francelj, sem pa neaktiven. Je tako?

Naj ti povem, dragi Martin, da že leta ne more biti seje ali zborovanja brez tvojega GOVORNEGA PRISPEVKA. Morda si zato dobil družbeno stanovanje pet minut daleč od tovarne in imaš VEDNO ČAS, kadar je treba priti popoldne na zbor kolektiva. Vidiš, KV Francelj se pa še sedaj vozi dve uri z vlakom in potem pešači še uro do doma . . . In popoldne Francija pač ni v samoupravljanju. NIMA ČASA. Francelj naj pač delo osem ur, s samoupravljanjem naj se pa ukvarja v prostem času, NAMESTO HOBIJA. Drugi se pa UKVARJAJO Z GOVORJENJEM v okviru delovnega časa, delajo pa potem še toliko, da jim mine čas do druge, ko je treba iti domov. Po možnosti pet minut daleč . . ."

Poslušalci so kasneje vedeli povedati, da KV Francelj „in KV Martin nista NAŠLA SKUPNEGA JEZIKA. Francelj je moral pač na vlak in Martin na pomembno sejo, na kateri bi moral biti vsak član kolektiva, ki kaj da na SAMOUPRAVLJANJE.

TIG

Skrb za otroke, ki ne bodo nikoli odrasli

MEDNARODNI DAN INVALIDOV 1976

Ko ob praznovanju mednarodnega dneva invalidov čestitamo, proslavljamo, bodimo, s slabo vestjo popravljamo zamujeno ter opozarjamo na izpolnjene in neizpolnjene obveznosti družbe do tistih, ki jih je življenje prikrajšalo za radost neobremenjenosti, zavrlo v normalnem življenju našega vsakdana, se spomnimo tistih članov naše družbe, predvsem mladine, ki bodo iz teh ali onih vzrokov ostali vse življenje bolj ali manj duševno prizadeti. Žalostno dejstvo je, da se kljub velikemu napredku znanosti, socialnih služb ter splošno ekonomsko-socialnih razmer prebivalstva pojavlja določeno število duševno prizadetih ljudi različnih stopenj.

Po mednarodnih statističnih podatkih je ljudi s takšnimi okvarami 2,5 % do 3 % ali eden na 300 do 400 ljudi. V Sloveniji gre za 43.750 do 52.500 takih oseb. Od teh je tri četrtine laže duševno prizadetih, ki so sposobni končati posebno osnovno šolo in se s posebnim usposabljanjem lahko vključijo v normalno življenje. Petina je srednje do težje prizadetih, ki so sposobni za ustrezno delo, vendar za samostojno življenje niso in ostanejo do konca svojih dni v oskrbi. Kakih 5 % pa je težko duševno prizadetih, ki niso sposobni za nobeno privajanje in so prisiljeni vse življenje ostati v oskrbi staršev ali posebnih zavodov.

Te sorazmerno visoke številke ter načela humanizma pa obvezujejo družbo, da vsem prizadetim osebam zagotovi možnosti za ustrezen telesni in duševni razvoj, da jih v skladu z njihovimi sposobnostmi vključi v družbene odnose in jim da možnosti za človeka vredno življenje.

Skrb za dušeno prizadete mladostnike je na Slovenskem dolga desetletja ležala na ramah neznatnega števila učiteljev – defektologov, ki so bolj ali manj samoiniciativno orali ledino. Pred prvo vojno sta bili pri nas organizirani le dve posebni osnovni šoli – v Ljubljani in Mariboru.

Med obema vojnama smo dobili posebne oddelke za usposabljanje duševno prizadete mladine na nekaterih osnovnih šolah v različnih krajih Slovenije. Toda učiteljev – defektologov je bilo še vedno premalo; in še teh nekaj se je moralo boriti z zaostalo miselnostjo.

Po osvoboditvi se je tudi posebno šolstvo za usposabljanje duševno prizadetih otrok močno razmahnilo. Dobili smo ustrezno zakonodajo in pravilnik o kategorizaciji mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Pedagoška akademija je v 25 letih usposobila za delo s prizadetimi otroki skoraj 400 učiteljev – defektologov, ki pozrtvovalno nadaljujejo delo, ki so ga pred več kot 60 leti začeli redki pionirji na tem področju. Danes imamo pri nas ustanove za zgodnje odkrivanje duševno prizadetih, predšolske oddelke – vrtce, 36 samostojnih posebnih osnovnih šol oziroma zavodov za laže duševno prizadete. Poleg teh delujeta še dva zavoda za delovno usposabljanje zmerno in teže prizadetih otrok in mladostnikov ter posebni oddelki za delovno usposabljanje na 16 posebnih osnovnih šolah. Poleg tega so organizirani zavodi z oddelki za usposabljanje kombinirano motenih otrok (slabovidne mladine, gluhih in naglušnih prizadetih otrok). Približno 50 do 60 mladostnikov, ki so teže duševno prizadeti, usposablja demonstracijski eksperimentalni center za dnevno varstvo in delovno usposabljanje v Ljubljani (DEC). Najteže duševno prizadeti mladostniki, ki so docela odvisni od nege in varstva, pa bivajo v zavodu „Dr. Marjana Borštnarja" v Dornavi pri Ptuju.

Da bi čim bolj pomagali staršem duševno prizadetih otrok in mladostnikov, deluje v Sloveniji 34 društev za pomoč premalo razvitim osebam. Vanje je vključenih kakih 5400 članov, ki jih združuje Zveza društev za pomoč duševno prizadetim v Ljubljani. Učitelji – defektologi, ki so zaposleni v zavodih za usposabljanje duševno prizadetih, pa so združeni v strokovni organizaciji Društva defektologov Slovenije.

B. B.

Naročnikom smo že začeli pošiljati avtentično besedilo osnutka

Zakona o združenem delu z obrazložitvijo

Nadaljnja naročila sprejema
ČZP DELAVSKA ENOTNOST
Ljubljana, Dalmatinova 4/II

Cena dveh brošur je 30.— din

NAROČILNICA

Nepreklicno naročamo ..... izvodov osnutka **ZAKONA O ZDRUŽENEM DELU Z OBRAZLOŽITVIJO** — Brošure po ceni 30.— din (komplet) pošljite na naslov: .....

.....

.....

.....

Izjavljamo, da bomo naročene brošure plačali v skladu z Zakonom o zavarovanju plačil med uporabniki družbenih sredstev (Uradni list SFRJ, št. 60/75)

Kraj, poštna številka, datum: .....

Žig in podpis naročnika

novice iz organizacij

KOVINOTEHNA CELJE

Izpolnjena pričakovanja

Na letni konferenci osnovnih organizacij sindikata celjske Kovinotehne so med drugim ocenili tudi stabilizacijski program delovne organizacije. Ugotovili so, da so lani dobro gospodarili in so bila stabilizacijska prizadevanja uspešna. Na konferenci so se zavzeli, da bodo morali odslej dalje stabilizacijske programe v TOZD spremljati ne-le sindikat, politični aktivi in vodstvo podjetja, ampak vsi delavci v temeljnih organizacijah.

Za učinkovitejše delo na področju samoupravnega sporazumevanja so delegati zahtevali, da je treba takoj nadaljevati s pripravami na novo organiziranost podjetja, analitično oceno delovnih mest pa dopolniti s pravilnikom o nagrajevanju po učinku ter čimprej preiti na delitev dohodka in sredstev za osebne dohodke.

ELEKTROKOVINA MARIBOR

Športniki najboljši

Če rečemo, da v Mariboru posvečajo sindikati zadnja leta posebno pozornost množični športni rekreaciji, pravzaprav nismo povedali nič novega. Vendar je treba pri tem opozoriti, da se med večjimi delovnimi organizacijami pomembnosti športne rekreacije delavcev zavedajo tudi v Elektrokovini, ki je s svojim izbranim zastopstvom postala lani celo ekipni sindikalni prvak Maribora. Športniki Elektrokovine so prepričljivo zmagali v konkurenci kolektivov, ki imajo več kot 1000 zaposlenih.

Športnikom Elektrokovine bo najvišje priznanje med sindikalnimi ekipami v mestu ob Dravi prav gotovo velika spodbuda za še večje dosežke in razmah množične športne rekreacije v delovni organizaciji v prihodnje.

ZP ISKRA LJUBLJANA

Novi finančni predpisi

Predsedstvo sindikalne konference ZP Iskra je na svoji zadnji seji razpravljalo o volitvah v samoupravne in kolektivne izvršilne organe skupščine združenega podjetja. Ker vse delovne organizacije še niso poslale predlogov za svoje kandidate, so sklenili, da morajo to storiti najkasneje do 2. aprila. Že v začetku aprila bodo med predlaganimi kandidati izbrali predsednike posameznih izvršilnih odborov.

ŽELEZNIŠKO GOSPODARSTVO LJUBLJANA

Tudi letos težko

Delegati konference osnovnih organizacij sindikata v Železniškem gospodarstvu Ljubljana so na svojem zboru obravnavali najbolj žgoča vprašanja, s katerimi se pri gospodarjenju in samoupravljanju srečujejo slovenski in istrski železničarji. Med temi sodi gotovo na prvo mesto gospodarski položaj železniškega gospodarstva, kjer so opozorili na prepočasno podpisovanje samoupravnih sporazumov o kritju izgub v minulem letu in hkrati tudi seznanili delegate, da bodo slovenske in istrske železnice letos imele kakih 1200 milijonov dinarjev primanjkljaja. Govorili so tudi o prometni politiki v Sloveniji in Jugoslaviji, vendar pa so nekateri razpravljavci zelo jasno povedali, da je ureditev tega vprašanja predvsem v pristojnosti tistih samoupravnih interesnih skupnosti, ki se s prometom ukvarjajo. To ne velja le za našo republiko, temveč za celotno državo.

Kljub izgubam, s katerimi se srečujejo železničarji, pa so svoje stabilizacijske programe usmerili predvsem v večjo produktivnost, zmanjšanje zamud in tudi pridobivanje novih in večjih naročil za prevoz.

Na zboru delegatov so govorili tudi o delovanju organov samoupravne delavske kontrole, delegatskih odnosih in o zakonu o združenem delu. Določila zakona je potrebno že danes uresničevati, ne pa čakati na formalni sprejem tega dokumenta, so poudarili na zboru.

Kar pa zadeva samoupravno in sindikalno organiziranost v železniškem gospodarstvu, so nekateri ugotavljali, da le 37 delegatov v konferenci delegatov iz osnovnih organizacij ni poroštvo, da bi se lahko slišal „glas sindikalne baze", saj imajo kakih 180 osnovnih organizacij sindikata.

M. H.

CELICA POD DROBNOGLEDOM

BLIŽNJICA K ČLANSTVU

V medvoškem Donitu se je že pred celjskim kongresom, posebno pa v zadnjem času močno okrepila vloga sindikalne organizacije — Sindikalne in samoupravne delovne skupine — osnova vse aktivnosti

Ni dvoma, da postaja vloga osnovne organizacije sindikata v kemični industriji Donit v Medvodah zadnji dve leti čedalje večja. V Donitu postaja sindikat resnično organizacija delavcev, saj danes že sodeluje pri reševanju vseh poslovnih in samoupravnih vprašanj, s katerimi se srečuje njegov 1400-članski kolektiv. Že pred 8. kongresom slovenskih sindikatov, zlasti pa v zadnjem obdobju, se je v največji medvoški delovni organizaciji močno okrepila vloga osnovne sindikalne organizacije. Vendar kaže ob tem poudariti, kakor nam je dejal v pogovoru Vinko Pevec, dosedanji predsednik konference osnovnih organizacij sindikata in dolgoletni sindikalni delavec v Donitu, da so k temu bistveno prispevale tudi naloge, ki jih je z ustavo, partijskimi in sindikalnimi dokumenti dobila sindikalna organizacija.

Borut Nastran: „Letos nameravamo v sindikatu predvsem okrepiti delegatska razmerja. Do polne veljave mora priti volja sindikalnih in samoupravnih delovnih skupin, ne pa stališča posameznikov."

Vinko Pevec: „Po 8. kongresu slovenskih sindikatov smo se odločili, da bo 1400 delavcev Donita organiziranih v 21 sindikalnih in 30 samoupravnih delovnih skupinah, v 9 osnovnih organizacijah in v konferenci na ravni podjetja."

— Pri nas se aktivnost sindikata krepi in uveljavlja v vsakodnevni samoupravni praksi. Brez hvalisanja, za našo delovno organizacijo dejansko velja načelo — nič, kar je pomembnega, mimo sindikata! To smo spoznali že pred celjskim kongresom, pravzaprav že veliko prej, ko smo pred leti prav s tem namenom ustanovili samoupravne delovne skupine. Zato bi lahko rekel, da smo reorganizacijo sindikata v bazi opravili pred 8. kongresom ZSS, pripoveduje Brane Praznik, sekretar sindikalne konference, ki se je poleg Vinka Pevca in Boruta Nastrana, prizadevnega sindikalnega delavca in referenta za šport in rekreacijo, udeležil našega pogovora v Donitu.

Razumljivo je, da smo zato skušali najprej ugotoviti, kaj je sindikalnemu članstvu v Donitu prinesla nova organiziranost.

— Takoj po celjskem kongresu, poseže Brane Praznik, smo na konferenci sindikata ocenili opravljeno delo in ugotovili, da smo se organizirali tako, kot so od nas terjali kongresni sklepi in statutarni dogovor o novi organiziranosti in delovanju sindikatov.

V Donitu so ustanovili 9 osnovnih organizacij sindikata, med sprejetimi sklepi pa so dali posebno veljavo ugotovitvi:

— Osnovne organizacije so temelj sindikalne aktivnosti in imajo v novih ustavnih razmerah pomembne in odgovorne naloge. Letne delovne načrte, ki smo jih sprejeli, bodisi v OOS ali v konferenci, bomo dosledno izvajali in skušali, da se bodo v njihovo uresničevanje vključili vsi delavci.

Ko so v Donitu ob reorganizaciji sindikata ustanavljali OOS, so hkrati po oddelkih ustanovili sindikalne skupine. Tako so se v tej delovni organizaciji pred dobrim letom odločili, da bo poslej 1400 delavcev organiziranih v 21 sindikalnih skupinah, v 9 osnovnih organizacijah, na ravni podjetja pa v konferenci osnovnih organizacij sindikata.

— Morda bo koga motilo, zakaj imamo posebej sindikalne in posebej samoupravne delovne skupine. Omenil sem že, da smo se za formiranje samoupravnih skupin odločili pred 8. kongresom slovenskih sindikatov, po reorganizaciji pa smo ustanovili še sindikalne skupine. Vendar so v zmoti tisti, ki mislijo, da smo si naložili še eno breme. Daleč od tega . . . V naši delovni organizaciji poteka proces samoupravnega odločanja dejansko od „spodaj". Postopek je, vsaj za nas, ki delamo v Donitovi sindikalni organizaciji, sila preprost . . ., pravi Borut Nastran.

— Delavcem v samoupravnih skupinah smo posredovali gradivo, o katerem naj bi spregovorili v svojem okolju, seveda pa dali nanj tudi pripombe, predloge in morebitne odločitve. Nekako tak je bil začetek, „prvi povoji" samoupravnih skupin. Danes je seveda drugače . . . Sindikalne skupine pripravijo za samoupravne delovne skupine potrebno gradivo, o katerem želimo dobiti mnenja, predloge in pripombe delavcev iz ožjih skupin. Potem o tem gradivu izrečejo svojo sodbo osnovne organizacije sindikata, v zaključni fazi pa še sindikalna konferenca, ki je pravzaprav le avditorij, kjer se skupno dogovarjamo in odločamo, preden prepustimo zadnje samoupravne odločitve zborom delovnih ljudi, pojasnjuje sindikalno aktivnost v bazi Vinko Pevec.

Po zatrdilu vseh treh sogovornikov so v Donitu s samoupravnimi delovnimi skupinami, ki so jim zdaj „priskočile na pomoč" še sindikalne skupine, dosegli ne le neposredno odločanje delavcev o vseh pomembnih delovnih in življenjskih vprašanjih, marveč so hkrati dosegli tudi hitro in učinkovito obveščanje zaposlenih o vseh dogajanjih v delovni organizaciji.

— Za organizacijo sestankov sindikalnih in samoupravnih delovnih skupin se poslužujemo dveh načinov, to je samoiniciativnega in po potrebi. Dosedanje izkušnje potrjujejo, da so tako samoupravne kot sindikalne skupine opravile svoje poslanstvo, še več, prispevale so v znatni meri k temu, da danes v Donitu lahko resnično govorimo o samoupravnem odločanju delavcev na vseh ravneh. Že zdaj pa razmišljamo o tem, da bomo morali med delavci zagotoviti še neposrednejši stik.

Kaže, da smo prišli na obisk v Donit ob pravem času. Zadnjo soboto so namreč imeli konferenco osnovnih organizacij sindikata, na kateri so pregledali opravljeno delo in si začrtali letošnji delovni program.

— Med opravljenimi nalogami, poseže v pogovor Vinko Pevec, velja predvsem opozoriti na to, da je bila lani naša sindikalna organizacija vseskozi tvorno vključena v delo pri samoupravnem združevanju v novo delovno organizacijo in pri konstituiranju temeljnih organizacij. Največ časa smo posvetili tudi sprejemanju interne zakonodaje, velikega pomena pa je bilo tudi sodelovanje sindikata pri oblikovanju vsebinskih zasnov samoupravljanja in razvijanja sistema obveščanja prek sindikalnih in samoupravnih delovnih skupin. Predsedstvo konference, pri katerem delujejo tudi komisije za delegatski sistem in informiranje, kadrovska vprašanja in za šport in rekreacijo, je imelo v svojem zadnjem obdobju kar devet sej. Lani smo dokaj uspešno koordinirali delo samoupravnih organov, družbenopolitičnih organizacij in vodstva podjetja predvsem pri spremljanju poslovnih rezultatov, prizadevanj za gospodarsko stabilizacijo in ukrepov za varčevanje v delovni organizaciji, pravi Brane Praznik.

IVO VIRNIK

NAŠI PRIJATELJI — OLGA GALVANSKI, tehnična sekretarka občinskega sveta ZS Ljubljana-Center

ŠE VSE PREVEČ NEIZKORIŠČENIH MOŽNOSTI

Olga Galvanski je zaposlena sedaj na delovnem mestu tehničnega sekretarja občinskega sveta Zveze sindikatov Ljubljana-center. Od 27 delovnih let je bila kar 23 let doslej zaposlena v sindikatih. Tri leta je bila v ljubljanski Emoni, vendar se je ponovno vrnila k delu sindikatov. „Pravzaprav je za vsakogar, ki je toliko let povezan z delom in življenjem sindikatov, težko, če bi se moral ločiti od tega dela. Lahko bi rekla, da ti prirase k srcu ne glede na velike delovne obveznosti, pogosto tudi sitnosti in nervozo, ki jo srečuješ pri delu." Tako pravi Olga Galvanski, ki pa je tudi že dolga leta ob svojem delu skrbela za razširjanje Delavske enotnosti.

„Moram povedati, da sem presenečena nad letošnjimi številkami Delavske enotnosti, ki je neprimerno boljše, kot je bil list v prejšnjih letih. Seveda se to odraža tudi v naročilih in zanimanju sindikalnih delavcev za časnik. Lahko pa rečem, da čaka kolektiv DE in tudi sindikate velika politična akcija pri uveljavljanju časnika med neposrednimi proizvajalci. Po mojem to ne sme biti le stvar zaposlenih pri časniku, temveč tudi sindikalnih organizacij. To tembolj sedaj, ko DE že lahko imenujemo delavski časnik."

Potem pa je dodala:

„A vseeno nisem povsem zadovoljna s časnikom. Premalo je v njem razgovorov z delavci in v DE skorajda nikdar ne posvečate pozornosti problemom, s katerimi se srečujejo administrativne delavke. Teh ni malo. Delovne obveznosti so velike, delo je odgovorno, delovne razmere . . ."

Olga Galvanski je kritičen bralec in prijatelj našega časnika. Rada ga pohvali, pove pa tudi, česa še pogreša: „Pa tudi žensk je v DE premalo in imam občutek, da se jih spomnite predvsem ob 8. marcu, kar pa je zelo narobe. Ni potrebno poudarjati številk, ki ponazarjajo delež žensk pri ustvarjanju družbenega bogastva, vendar pa, če pogledamo podatke o zastopstvu žensk v delegacijah, njihovem številu na odgovornih delovnih mestih itd., je podoba bistveno drugačna."

Naša sogovornica si prizadeva hitro rešiti vsa vprašanja pri naročilih na DE. Pravi, da dobro sodeluje z našo naročninsko službo, vendar pa opozarja, da se še premalo organizirano lotevamo razširjanja DE in bi bilo prav, če bi vse predstavnike osnovnih organizacij sindikata kljub kongresnemu sklepu ponovno opozorili na izpolnjevanje sklepa, da bi moral vsak sindikalni aktivist dobiti DE. Pa ne zaradi formalnosti, temveč zato, ker mu je list v resnično pomoč pri njegovem delu, ker ga seznanja z rešitvami v drugih organizacijah, ker se lahko tudi po tej poti seznani z utripom v sindikalnem in delavskem gibanju doma in v svetu. O kulturi in izobraževanju je priobčenih mnogo prispevkov, vendar pa bi bilo gotovo bolj prav, če bi bilo

več življenjskih tem in manj poročil, referatov . . ."

„Sicer pa, čemu ne organizirate akcij, s katerimi bi popularizirali časnik, kot to delajo drugi? Gre za javne tribune, ustne časopise, skupine novinarjev naj bi obiskale delovne kolektive in pripravile s teh srečanj celovitejše zapise o življenju in delu. Takšnih oblik seveda ne manjka in kot kaže se jih dovolj ne poslužujete pri vas."

Olga Galvanski nam je povedala še nekaj svojih mnenj, tudi predlogov, vendar pa jih v tem kratkem razgovoru, ki sva ga imela, ne moremo obdelovati. Morda lahko opozorimo še na predlog, naj bi predstavniki časnika DE bolj spremljali tudi delo občinskih organizacij zveze sindikatov in osnovnih organizacij sindikatov.

Za konec pa nam je Olga Galvanski povedala, „da bi morali ustanoviti po občinah dopisniške centre za DE. Možnosti so, saj imajo v vsak5 delovni organizaciji svoje glasilo in tudi občinskih je precej. Morda pa bi kazalo razmisliti tudi o razširitvi časnika, kajti prav gotovo vseh pomembnih vprašanj, ki zanimajo člane sindikata, ni možno obdelati na sedanjem obsegu.

M. HORVAT

poverjeniki DE

6. STANE KEBLIČ
7. STANKO PIPA
8. ELICA ROGELJŠEK
9. EDO SIKERIČ
10. CITA TRAMPUS
11. JOŽE DERNOVŠEK
12. MARJAN JELEN
13. OLGA GALVANSKI

NOVOGORIŠKA OKROGLA MIZA: SAMOUPRAVNO ORGANIZIRANJE GLEDALIŠČ

GLEDALIŠČA: KAKO NAPREJ?

Pred dobrimi desetimi dnevi so se v Novi Gorici na „Goriških srečanjih malih odrov" sestali predstavniki skupnosti slovenskih gledališč in izčrpno obravnavali položaj gledališča v družbi. Okrogli mizi, kot so pogovor imenovali, so dali naslov Samoupravno organiziranje gledališč. In ker je zavoljo bolezni odpadlo gostovanje zagrebškega „Teatra ITD", je ostal ves večer posvečen aktualnemu položaju gledališča in iskanju novih poti za nadaljnje poglobljeno samoupravno organiziranje gledališke dejavnosti na Slovenskem.

Za uvod je predsednik skupnosti slovenskih gledališč in direktor Mestnega gledališča ljubljanskega Sergej Vošnjak orisal sedanji položaj gledališč, njihovo dejavnost in probleme, s katerimi se srečujejo. Bistvo njegovih uvodnih besed je bilo snovanje temeljnih kulturnih skupnosti za gledališko dejavnost. V tem trenutku vsaka zvrst kulturnega delovanja išče in snuje izhode iz svojega položaja v snovanju temeljnih skupnosti. Tembolj je to značilnost gledališč, ki so ena najbolj živih oblik umetniškega poustvarjanja in so tako v resničnem stiku s svojim občinstvom, saj je gledališče namenjeno občinstvu in je zaradi občinstva; vse njegovo delo postaja umetnost in kultura takrat, ko zaživi v občinstvu.

RES GLEDALIŠKA POMLAD?

Minula in letošnja sezona, ki se sicer počasi že izteka, pomenita novo pomlad slovenskih gledališč. Lahko bi rekli, da so se gledalci množično vrnili v gledališča. Dvorane so polne in ne samo prodane, kot se je to pogosto dogajalo v preteklosti. Gledališki delavci so ta izziv, to prebujanje, sprejeli v prepričanju, da se gledališčem in njim pričenjajo pisati novi časi. Povečali so število predstav, gostovanj in ponekod tudi uprizoritev, skoraj do maksimuma obremenili svoje delavce, posebej igralce in široko zakorakali v to gledališko pomlad. Potem pa se je zataknilo. Sredstva niso naraščala tako hitro kot obseg dela. Nenadoma so se gledališki delavci znašli s svojimi osebnimi dohodki povsem na repu slovenskih delavcev. Nakaj časa so sicer menili, da gre le za trenutni položaj, potem pa so ugotovili, da čas ne dela njim v prid. Zaostajali so vedno bolj.

Najprej je skušalo najti rešitev vsako gledališče zase in ko ni šlo, so stopila skupaj. Veliko je protislovij, ki vsako po svoje oblikujejo gledališki vsakdan. Naj jih naštejem samo nekaj: realizacija samoupravnega sporazuma o razporejanju dohodka in osebnih dohodkov je le 79 odstotna, obisk v gledališčih se neprestano veča in je že dosegel obseg, ko tudi ni več mogoče povečati števila predstav, nagrajevanje gledaliških delavcev ni stimulativno, števila gostovanj ni moč povečati, nujne so investicije, toda sredstev ni in ni . . .

NAKOPIČENI PROBLEMI SE ODRAŽAJO V IGRALČEVEM USTVARJANJU

V to paleto bolj ali manj znanih problemov pa je tokrat Igor Lampret, upravnik in umetniški vodja Slovenskega ljudskega gledališča Celja, vnesel tudi svežino. Opozoril je, kako neposredno je ves zapleteni položaj gledališč povezan z igralcem ali igralko, kako se nakopičeni problemi odražajo v igralčevi ali igralkini ustvarjalni moči. Zavoljo preobremenjenosti in slabega vrednotenja gledališkega dela pogosto neposredno načenjamo socialni del igralčeve ali igralkine osebnosti, načenjamo njegovo družbeno bit do takšne mere, da se v gledališčih poraja oportunizem, ki potem najde svoje mesto v samoupravnih odnosih v gledališčih. Oportunizem najde svoje mesto tudi v igralčevi umetniški moči, jo načenja in omejuje celo do takšne mere, da pogosto igralec ne zmore oživeti v posameznem liku vseh komponent in razsežnosti osebnosti, kot bi jih moral.

Ob vseh teh problemih pa velja zapisati tudi to, da se morda zde bolj temni, črni in hujši, kot v resnici so. Razprava za okroglo mizo je ponovno pokazala, da je rešitev za številne probleme povezovanje gledališč. Gre za to, da morajo gledališča preseči zaprtost v širša okolja in pričeti zamenjavo predstav in igralcev. Tako bi lahko dosegli, da bi vsako gledališče imelo le štiri premiere letno, vrh vsega pa bi praktično lahko v vsaki gledališki hiši videli vso gledališko produkcijo ene sezone. Tako bi bilo sicer več gostovanj in zato je potrebno tudi precej več denarja, toda konec bi bilo pogubnega pehanja od premiere do premiere.

V ta sklop vprašanj sodi tudi proučitev abonmajskega sistema in njegove umestnosti, kajti ob sedanjem številu predstav prav ta sistem onemogoča, da bi se kakšna predstava „izigrala", kot se temu reče v žargonu. Prav tako so v vrsti gledališč našli neposredne vezi z združenim delom, vezi, ki presegajo klasičen mecenski odnos in kot takšne bogatijo tako gledališče kot združeno delo.

TEMELJNA GLEDALIŠKA SKUPNOST

Pohiteti bo potrebno tudi s snovanjem temeljnih kulturnih skupnosti in tako zagotoviti novo poglobljeno samoupravno organiziranje gledališč. V razpravi so temeljito razčistili poglede na temeljne skupnosti in odgovorili na vprašanje, zakaj niti sedanja Skupnost slovenskih gledališč niti odbori za gledališko dejavnost ne morejo prerasti v temeljne skupnosti. Gledališčniki so izrazili bojazen, da se bo v zboru uporabnikov v temeljnih skupnostih našlo nekaj delegatov, ki ne bodo iz vrst obiskovalcev gledališč in potemtakem ne bodo dovolj zainteresirani za gledališče in njegov položaj v družbi. Bojazen obstaja. res pa je tudi, da gledališča ne bodo presegla svoje zaprtosti v določene kroge in omejenosti z obstoječo publiko in njenim okusom, če v zbore uporabnikov ne bomo pripeljali širšega kroa, kot so zgolj obiskovalci gledališč. Temeljna naloga teh skupnosti pa bo pravzaprav podružbljanje gledališkega dela in s tem ustvarjanje novih možnosti za neposredno menjavo dela. Prav zato se bo ta skupnost že na začetku svojega dela znašla v neprijetnem položaju, ko bo morala oblikovati ustreznejša in podrobnejša merila za financiranje gledališč. V tem pa se skrivajo problemi vseh gledališč. Od malega in najmlajšega PDG Nova Gorica pa do velike Drame SNG Ljubljana. Prav pri poenotenju norm za zasedenost igralcev in za ceno uprizoritve in predstave pa čaka največ dela gledališča in njihovo temeljno skupnost, kajti verjetno sedanji položaj gledališč kaže tudi na to, da so časi administrativnega dodeljevanja sredstev gledališčem zaradi njegovega imena, pomena, tradicije in veličine dokončno utonili v zgodovino.

Na izhodiščih te okrogle mize naj bi slovenska gledališča postavila bistveno nove pogoje gledališkega dela. To je bila želja vseh razpravljavcev za okroglo mizo. Potrebo po drugačnem, boljšem, bolj samoupravnem organiziranju gledališkega področja so poudarjali vsi, upajmo pa, da je ta okrogla miza razjasnila vsaj nekaj pogledov na to, kakšno naj bi samoupravno gledališče bilo.

MILAN BRATEC

IDRIJSKA GODBA V HUDIH TEŽAVAH

Tri stoletja v nič?

Pihalni orkester rudnika živega srebra v Idriji sodi med najstarejše godbe ne samo v naši domovini, temveč tudi v Jugoslaviji. Domačini celo trdijo, da je njihova godba s 310-letno tradicijo danes prav gotovo najstarejša v državi.

Godba, ki jo že dolga leta vodi Drago Kanduč, strokovni učitelj glasbe v Idriji, je bila doslej deležna številnih priznanj, lani, ko je mimogrede povedano, imela kar 154 javnih nastopov, pa je za svoje dolgoletno kulturno poslanstvo prejela tudi zlato Gallusovo plaketo.

Vendar želimo danes z vso prizadetostjo, podobno kot jo ta čas čutijo idrijski godbeniki, opozoriti na problem, ki je postal za našo najstarejšo godbo življenjskega pomena. Gre za težave, ki so nastale v zvezi z njenim financiranjem. Letos potrebuje godba za svoje delo 200.000 dinarjev – za vse tisto, brez česar bi sicer usahnilo življenje orkestra, „živega spomenika Idrije". Rudnik živega srebra kot ustanovitelj godbe zavoljo težkega gospodarskega položaja sam ne zmore tolikšnega finančnega bremena, prav tako ne samoupravna kulturna skupnost v Idriji. Vsaj zaenkrat v domačem kraju ni nikogar, ki bi bil pripravljen v celoti sam denarno podpreti prizadevanja godbe.

Zato v rudniški sindikalni konferenci razmišljajo o svojevrstni rešitvi: sklenitev posebnega samoupravnega sporazuma, na osnovi katerega bi idrijska podjetja skupaj z rudnikom, skupnostjo za kulturo in občinskimi družbenopolitičnimi organizacijami poskrbela vsaj za letošnje financiranje dejavnosti rudniške godbe.

Izhod v sili bodo očitno za letos našli, kako pa bodo uredili financiranje godbe v prihodnjih letih, je vprašanje, na katero danes ne zna nihče odgovoriti.

Vsekakor ne bi smeli dovoliti, da bi zavoljo neurejenega financiranja umrl „živi spomenik Idrije". Ne, tega ne bi smeli dopustiti za nobeno ceno!

I. VIRNIK

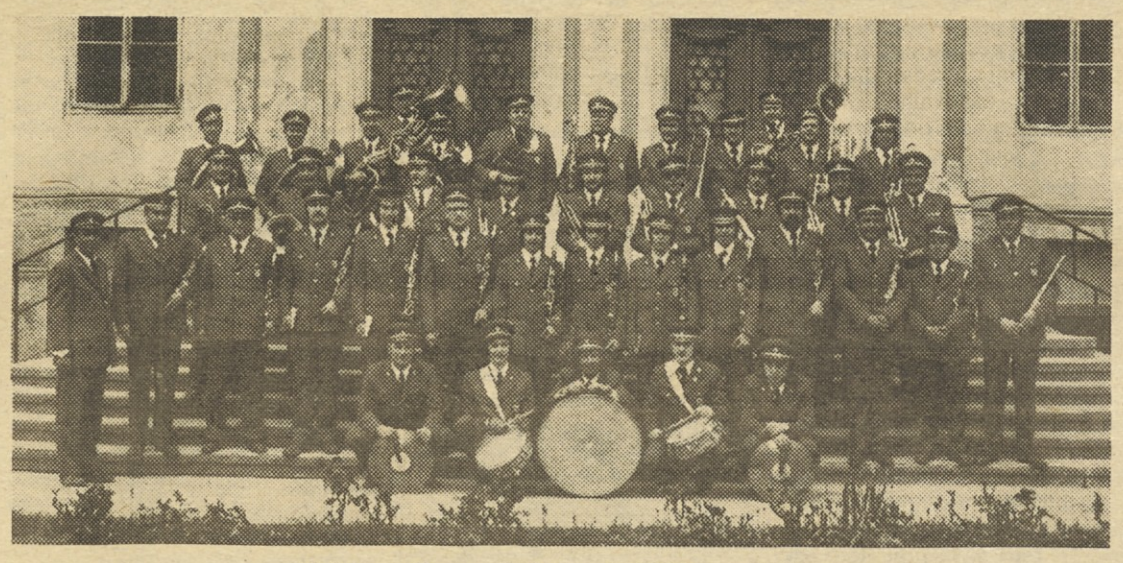

Idrijska godba na pihala ima že 310-letno tradicijo

OD TU IN TAM

GORNJA RADGONA – V Pomurju doslej ni bilo v nobeni tovarni kulturnega društva. Prva lastovka je nedavno ustanovljeno DPD Svoboda v Gorenju-Elrad. Na ustanovnem občnem zboru se je zbralo veliko neposrednih proizvajalk, tiste, ki že pojejo v tovarniškem zboru ali si v tovarniški izposojevalnici izposojajo knjige. Ugotovili so, da se je kulturno življenje pri njih v zadnjih šestih mesecih zelo razgibalo, zdaj, ko bo kulturno društvo, pa bodo lahko delovali še bolj organizirano, saj jim bodo sindikat in druge organizacije gotovo zagotovile pogoje dela. Polni so načrtov za kulturni program na proslavi 100-letnice Ivana Cankarja in vključili se bodo tudi v tekmovanje v branju knjig, ki sta ga razpisali ZKPO in matična knjižnica v občini. Ob Cankarjevi proslavi bodo organizirali tudi srečanje priznanih literatov in piscev in piscev-amaterjev z delavci, vsake tri mesece bodo organizirali v tovarni slikarsko razstavo, razpisali bodo tekmovanje v estetskem urejanju okolice in notranjosti tovarne, prizadevali si za likovno opremo prostorov za čimštevilnejši obisk delavcev na kulturnih prireditvah.

TONE ŠTEFANEC

KAJ MI POMENI KULTURNO DELO?

Odprtost k ljudem — odprtost v prostor

Kadar iščeš za razgovor človeka, kot je Joža Varl, nimaš težav, kajti skoraj vsakdo ga v kraju, kjer živi, pozna. Tovariša Varla sem našla v uredništvu Železarja na Jesenicah, kjer je že deset let glavni, odgovorni in tehnični urednik tovarniškega časopisa. Pred tem je osemnajst let delal v prosveti, točneje na zavodu za šolstvo za območje Gorenjske.

Toda če hočemo človeka bolje spoznati, če hočemo zvedeti, kako je povezan s krajem, kjer živi, moramo poseči še precej let nazaj. Delovanje Jožeta Varla se je začelo že pred drugo svetovno vojno v takratnem nogometnem klubu Kovinar. Že od leta 1941 je sodeloval v narodnoosvobodilnem gibanju v Ljubljani kot član VOS. Leta 1943 je bil kot partizan ujet in poslali so ga v taborišče; ponovno se je vključil v NOB v začetku leta 1945.

Po osvoboditvi je Jože Varl skoraj 15 let deloval v mladinski organizaciji. Aktivno pa je deloval tudi na kulturnem področju, najprej kot režiser in igralec, kasneje pa vedno bolj kot organizator in voditelj kulturnega delovanja na Jesenicah in na območju nekdanjega kranjskega okraja. Letos bo minilo 20 let, kar kot predsednik zelo uspešno vodi DPD Svoboda Tone Čufar na Jesenicah.

Nobene večje kulturne pa tudi politične manifestacije v občini Jesenice ni bilo, da ne bi sodeloval kot organizator ali soorganizator. Kjerkoli je deloval in še deluje, si brezkompromisno prizadeva za socialistično usmerjenost kulture, za resnično humana kulturna sporočila, za dosledno uvajanje delegatskega sistema v kulturi in za približevanje kulture delovnemu človeku in občanu.

Ni samo pobudnik, temveč tudi aktiven delavec pri uresničevanju pobud za delo v DPD Svoboda Tone Čufar. V tem društvu deluje tudi kulturno-umetniški klub. In o klubu sva se z Jožetom Varlom tudi največ pogovarjala:

– Klub je bil ustanovljen leta 1970 z namenom, da bi vnesli v kulturno delovanje in snovanje več širine, predvsem pa, da bi kulturno-umetniško tvornost kar najbolj približali delovnemu človeku. Klub danes vključuje petdeset članov – od literatov, zgodovinarjev, likovnikov, glasbenikov do drugih kulturnih delavcev. Največja odlika kluba je v njegovi odprtosti. Kaj to pomeni? To pomeni, da v klub poleg članov prihajajo delovni ljudje in mladina, da se tu kritični razgovori o različnih področjih kulture. V delovanju kluba se potrjuje tudi že neštetokrat dokazano stališče o enotnem slovenskem kulturnem prostoru, saj v klubu delujejo sodelavci od Ljubljane prek Jesenic do Celovca.

In kako se manifestira dejavnost kluba? Z izdajanjem kulturno-umetniškega glasila Listi, ki izhaja kot priloga tednika Železar, štirikrat ali petkrat na leto. V Listih objavljajo svoja literarna dela člani kluba, že znani literati pa tudi začetniki. Predstavljamo tudi pomembne kulturne dogodke doma, uglednejše ustvarjalce na področju kulture, različne zgodovinske zapise iz zgodovine delavskega gibanja in razvoja kulture med obema vojnama. Svoje številne bralce skušamo seznaniti z etnografskimi posebnostmi in arheološkimi najdbami na Gorenjskem in s povojnim razvojem Jesenic.

Joža Varl, vsestranski kulturni delavec na Jesenicah (na sliki levi)

Drugo pomembno delovanje kluba je založniška dejavnost. Doslej smo izdali že osem knjižic. Klubski večeri pa so tista dejavnost, ki še najbolj povezuje delovne ljudi in umetnike. Na teh večerih obojestransko kritično obravnavamo aktualne kulturne stvaritve in delo posameznih članov. Tesno in živo pa smo povezani v svojem delu s slovenskimi kulturnimi delavci na avstrijskem Koroškem.

Joža Varl zavzeto pripoveduje o delu kluba. Mislim si: če imajo drugi vsaj pol toliko volje za delo, je uspeh zagotovljen. Kljub temu, da vojna leta njegovemu zdravju niso prizanesla, izžareva pri svojih petdesetih letih veliko energije in delovnega poleta. In ko izvem še za vse njegove družbenopolitične in kulturne funkcije od predsednika IO skupščine kulturne skupnosti občine, člana predsedstva in konference SZDL občine, člana družbenopolitičnega zbora, delegata republiške konference SZDL do aktivnega člana društva novinarjev, se vprašam, ali ima njegov dan res samo štiriindvajset ur?

STANKA RITONJA

ZVEZNI ODBOR SINDIKATA DELAVCEV KMETIJSTVA, ŽIVILSKE IN TOBAČNE INDUSTRIJE JUGOSLAVIJE

Neusklajeni programi

Osnutek družbenega dogovora o razvoju agroindustrijskega kompleksa v obdobju do 1980. leta že ne odgovarja na vsa bistvena vprašanja industrijske proizvodnje hrane

Zvezni odbor sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije Jugoslavije je v Beogradu obravnaval osnutek družbenega dogovora o agroindustrijskem kompleksu za obdobje od leta 1975 do leta 1980 ter uresničevanje nalog družbene samozaščite in splošne ljudske obrambe.

„Sprejetje dogovora o razvoju agroindustrijskega kompleksa je zelo zahtevna in odgovorna naloga, saj gre za prednostne dejavnosti, od katerih pričakujemo pospešeno rast proizvodnje," je v uvodni besedi ugotovil predsednik zveznega odbora Vaso Prodanović.

Sindikat delavcev kmetijske, živilske in tobačne industrije Jugoslavije se je zavzemal, da bi prek dogovora o agroindustrijskem kompleksu vgradili samoupravne družbenoekonomske in dohodkovne odnose kot temelje razvoja in da bi proizvodnjo, trgovino in predelavo v tem kompleksu obravnavali kot celoto. Po mnenju zveznega odbora je treba z dogovorom zagotoviti tudi možnosti za pridelovanje zadostnih količin hrane in surovin za domače tržišče, nujne zaloge in del za izvoz, pri tem pa upoštevati komparativne prednosti. Obenem je treba z dogovorom zagotoviti tudi odločujoč vpliv združenega dela agroindustrijskega kompleksa na lastni položaj in razvoj, saj je to pogoj, da se doseže večja storilnost, ekonomičnost, rentabilnost in sodobna industrijska proizvodnja hrane.

V razpravi so poudarili, da je sprejetje tega dogovora pravzaprav dopolnitev sedanjega „zelenega načrta", ki je v praksi poleg dobrih rezultatov pokazal tudi nekatere pomanjkljivosti in ga je treba prav zato tudi izkoristiti, da bi v novi dogovor vnesli pozitivne izkušnje in se izognili slabim rešitvam.

V DOGOVOR JE TREBA VGRADITI PRAKSO

Zeleni načrt je bil pomemben pobudnik razširitve proizvodnje v agroindustrijskem kompleksu, dal je nekaj poroštev za stalnost proizvodnje posameznih kmetijskih proizvodov, prinesel novosti v sistem primarne delitve in kreditiranje proizvodnje. Bile pa so tudi pomanjkljivosti. S tem dogovorom se ni bistveno spremenil položaj kmetovalcev v združenem delu, imel pa je tudi značilnosti administrativnega urejanja odnosov v kmetijstvu. Prav zaradi takšne prakse ostaja v osnutku novega dogovora še naprej sporno vprašanje zaščitnih cen, v kolikšni meri, na kakšni r avni in za kakšne proizvode so nujne. Prav te cene so kompromis, element administrativnega urejanja, zato predlagajo, da družba prizna določeno ceno (upoštevaje tržne odnose pa tudi reproduktivno sposobnost kmetijstva), da bi spodbujali pridelovanje tistega, kar gre na trgu dobro v prodajo.

ZANEMARJENO ZDRUŽEVANJE

Dogovor premalo pozornosti posveča združevanju, sistem cen in premij na podlagi stroškovnega načela pa podpira stanje, kakršno je in ne spodbuja povečevanje storilnosti. Zasebne pridelovalce bi morali bolj povezati z združenim delom in jih v pravicah in obveznostih izenačiti z družbenim sektorjem. V osnutku dogovora tudi ni dovolj poudarjena samoupravna povezanost agroindustrijskega kompleksa s proizvodnjo, predelavo, trgovino, strojno in kemijsko industrijo in porabo.

Člani zveznega odbora so podprli predlagano poprečno stopnjo rasti 4,5 odstotka letno. Opozorili pa so, da je treba za uresničitev teh hotenj zagotoviti tudi ustrezne možnosti za hitrejšo akumulacijo in oblikovanje sredstev za razširjeno reprodukcijo. Predvidena stopnja investicij v višini 11 odstotkov za agroindustrijski kompleks ne bo dovolj, da bi ambiciozni razvoj uresničili. Ugotovili pa so, da je prav o teh vprašanjih najteže skleniti dogovore. Poleg tega je po mnenju zveznega odbora potrebno v dogovoru na vsak način pravilno določiti pogoje pridobivanja dohodka v kmetijstvu, in to v glavnem za osnovne proizvode, za preostale pogoje pridobivanja dohodka pa bi iskali rešitve s samoupravnimi sporazumi posameznih reprodukcijskih celot.

Člani zveznega odbora so tudi opozorili, da so načrti za razvoj delovnih organizacij kmetijstva pogosto bolj odraz želja kot pa stvarnih možnosti. Neusklajenost mnogih programov in proizvodnih zmogljivosti je zlasti očitna v klavski in konditorski industriji, predelavi sadja in povrtnin in v pivovarništvu. Naloga sindikata je, da vztraja pri usklajevanju teh programov in razvojnih načrtov.

Zvezni odbor je obravnaval tudi uresničevanje splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite in ugotovil, da v zadnjem času v delovnih organizacijah sprejemajo programe samozaščite in da se je povečalo zanimanje za te probleme.

Člani zveznega odbora so sprejeli tudi delovni načrt za letos in program mednarodnega sodelovanja.

Z. B.

Kako pomagati delovnim invalidom?

Pristojna komisija sveta zveze sindikatov Hrvaške je v razpravi o družbeni akciji, kako čimveč invalidov dela profesionalno rehabilitirati in zaposliti v OZD in v delovnih skupnostih, ugotovila, da zahtevajo sedanje razmere v proizvodnji ortopedskih pripomočkov temeljito reorganizacijo te dejavnosti.

Slaba tehnična opremljenost, zastarela tehnologija, nestrokovni kadri, neizenačenost izdelave in kvalitete so samo nekateri iz vrste kazalcev o razmerah v organizacijah, ki proizvajajo ortopedske pripomočke. Ker gre za pripomočke, od katerih je v veliki meri odvisno tudi pravočasno usposabljanje delovnih invalidov za vračanje na delo, so udeleženci seje predlagali, naj bi vnesli več reda v to dejavnost in podprli akcijo, katere namen je ureditev razmer v proizvodnji ortopedskih pripomočkov.

V. O.

SINDIKAT GRADBENIH DELAVCEV BiH O ŽIVLJENJSKIH RAZMERAH

STANOVANJE IN PREHRANA KOT DOMA!

Pogodb o graditvi novih objektov ni mogoče sklepati, če ne vsebujejo minimalnih standardov življenjskih in delovnih razmer, določenih z družbenim dogovorom

V skladu z nalogami in delovnim programom republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev Bosne in Hercegovine so nedavno na pobudo tega odbora preučevali prehrano, terenske dodatke in nastanitvene razmere v gradbenih delovnih organizacijah. Ugotovitev: razmere niso dobre in je nujna učinkovitejša dejavnost sindikata, da bi se razmere izboljšale.

Od sarajevskega dopisnika

Predvsem je potrebno, da načrti in programi razvoja temeljnih organizacij združenega dela vsebujejo tudi načrte in program za razvoj vseh elementov življenjskega standarda, zlasti tistih, ki zadevajo objekte za bivanje in prehrano.

Pogodb o graditvi objektov ni mogoče sklepati, če ponudbe ne vsebujejo minimalnih standardov življenjskih in delovnih razmer, ki so določeni z družbenim dogovorom.

Analiza izvajanja družbenega dogovora o minimalnih standardih življenjskih in delovnih razmer delavcev v gradbeništvu je pokazala, da so samo v 56 organizacijah združenega dela , za katere se izvaja določilo tega dogovora, načrtovali gradnjo samskih domov (novih 1625 ležišč) in drugih objektov (1125) do konca tega leta.

V obdobju od leta 1971 do 1974 je samo 8 delovnih organizacij od skupno 56 zgradilo nove zmogljivosti za nastanitev zaposlenih.

Z družbenim dogovorom je predvideno, da delovna organizacija organizira prehrano za vse delavce, ki se ne hranijo doma oziroma za tiste, ki živijo ločeno od družine, in da jim zagotovijo topli obrok na gradbišču, po izteku delovnega časa pa omogoči prehrano v samskih domovih. Vendar so samo v 44 organizacijah tudi omogočili prehrano delavcem, čeprav sedanje zmogljivosti za družbeno prehrano sploh niso v celoti izkoriščene! Analiza je pokazala, da je kaloričnost hrane nizka prav v organizacijah, ki dajejo po tri obroke na dan.

Cene, po katerih delavci dobivajo obroke, večini ustrezajo. Dejanske cene prehrane se bistveno razlikujejo od cene, ki jo plačajo zaposleni, saj skoraj vsi, ki imajo družbeno prehrano, dobivajo dotacije svojih delovnih organizacij.

Kar zadeva opremljenost objektov za družbeno prehrano, lahko razmere glede na zahtevo družbenega dogovora označimo komaj za zadovoljive. Mnoge delovne organizacije nimajo vseh potrebnih objektov.

Eden od sklepov sindikatov zahteva, da morajo delovne organizacije, ki ne morejo zagotoviti prehrane in bivanja v lastnih objektih, poiskati rešitve s pomočjo drugih delovnih organizacij ali pa graditi objekte v sodelovanju z manjšimi delovnimi organizacijami. Ne smemo dovoliti, da delavci sami sebi zagotavljajo bivalne prostore in prehrano neodvisno od dotacij delovne organizacije, še zlasti, če se zaposleni dolgo mudijo na istem terenu.

ESAD NJEMČEVIĆ

SINDIKAT DELAVCEV INDUSTRIJE IN RUDARSTVA SRBIJE

Več škode, kot koristi!

Stroške sistematskih zdravstvenih pregledov naj bi plačalo socialno zavarovanje

Po določilih zakona o varstvu pri delu so delovne organizacije v Srbiji dolžne evidentirati vsa delovna mesta, na katerih so posebne (beri: zdravju škodljive) delovne razmere. Delavcem, ki delajo na takih delovnih mestih, mora biti vsaj dvakrat letno omogočen sistematičen zdravstveni pregled.

Za takšen zdravniški pregled je treba odšteti kakih 300 dinarjev, ponekod pa tudi več. Da bi se otresle tega izdatka, so nekatere delovne organizacije „zmanjšale" število delovnih mest s posebnimi delovnimi razmerami in tako „privarčevale" denar, namenjen za sistematske zdravstvene preglede. Seveda pa so bili ti „prihranki" pridobljeni na račun zdravja delavcev.

O tem vprašanju so veliko razpravljali na seji republiškega odbora Sindikata delavcev industrije in rudarstva Srbije in komisije sveta ZS Srbije za življenjske in delovne razmere. Predlagali so drugačno rešitev. Zaradi varstva delavcev pri delu in tudi zaradi preventivne dejavnosti s temi stroški ne smemo obremenjevati le delovnih organizacij, zlasti pa ne rudnikov, kjer je dohodek že tako nizek, temveč naj nosi stroške za preglede tudi zdravstveno zavarovanje. Delovnih organizacij, ki so značilne po velikem številu težkih delovnih mest, zavoljo tega ne moremo kaznovati, še manj pa so zaradi tega lahko kaznovani delavci, kajti vedno je bilo ceneje preprečiti bolezen, kakor pa jo zdraviti. Ob tem velja opozoriti na dejstvo, da so se izdatki za preventivo v zadnjih dveh letih v Srbiji zmanjšali za dvakrat, medtem ko se je stopnja invalidnosti (računana s številom invalidov na 1000 zavarovancev, op. ur.) povečala za 10 %.

K temu tudi lahko dodamo, da s kontrolnimi zdravstvenimi pregledi v SR Srbiji zajamejo le 53 % delavcev, zaposlenih na zdravju škodljivih delovnih mestih. Od skupnega števila dispanzerjev za medicino dela se le trije odstotki teh ustanov zares ukvarjajo s preventivo. Zato ne preseneča podatek, da zaradi bolezni, poklicnih bolezni in poškodb pri delu izgubijo v tej republiki kar 65 milijonov delovnih dni na leto.

Kaže, da ti podatki govore „za" stališče sindikatov, ki terjajo, da delavcem nihče ne sme kratiti pravice do sistematskega zdravstvenega pregleda, da pa naj bi stroške za preglede plačali v breme skladov zdravstvenega zavarovanja.

S. JELAČIĆ

ABC odnosov v kolektivu

Dva osla in — jaz!

Piše: Azra Kristančič, dipl. psihologinja

Kadarkoli poslušam, da sta prta dva človeka, ki sta tako ... drugače prisiljena preživeti precej časa svojega življenja skupaj, jima vedno povem tisto pravljico o dveh oslih.

Kdo ve, zakaj in kako sta se znašla med dvema kopicama sena nekje na zasneženem travniku. Bila sta zvezana in vrv okoli njunih vratov je bila prekratka, da bi lahko prišla vsak do svoje kopice sena. Vlekla sta in vlekla vsak na svojo stran, noben ni hotel popustiti in lahko sta seveda cedila le sline, ko sta gledala seno od daleč. Naposled sta vsa preznojena sedla in premišljevala, dokler se nista spomnila, kaj narediti. In družno sta odkorakala k prvi kopici, jo pojedla, nato pa odšla k drugi.

Pravljica, ki že pove otrokom, da je v mnogih primerih veliko laže, če dva naredita nekaj skupaj in da ne opravita ničesar, če vztraja trmasto vsak pri svojem.

Odrasli pa na to radi pozabljajo, čeprav najprej v šoli, potem pa pri delu preživijo skoraj tretjino svojega življenja. To pa je nedvomno veliko časa in velja storiti vse, da so odnosi z ljudmi, s katerimi nas je združilo življenje, vsaj znosni, če že res ne morejo biti prijetni.

„Jaz sem prvi za kaj takšnega," bodo takoj porekli mnogi. „Toda kaj, ko drugi nočejo . . ."

Prisluhnite razgovorom in slišali boste, kolikokrat kdo začne z „jaz". Morda se motim, vendar mislim, da je besedica „jaz" izmed vseh besed največkrat izgovorjena. Če pa resnično želimo boljše medosebne odnose, potem bi morali mnogo bolj uporabljati besedici „ti" in „vi".

To pa še zdaleč ni tako preprosto, kot se komu zdi, kajti temeljito je treba spremeniti način mišljenja, izriniti sebe iz središča svoje pozornosti in na to mesto postaviti svojega sodelavca, prijatelja, moža, ženo . . .

Kaj menite, kateri šef bo imel več uspeha? Tisti, ki bo rekel: „Jaz hočem, da so ti dopisi narejeni do dveh!" Ali pa drugi, ki bo rekel: „Vi boste to prav gotovo lahko končali do dveh, kajne?"

Jasno, da drugi.

kupon § PRAVNIK SVETUJE

Povračilo stroškov prevoza na delo

VPRAŠANJE:

Naš delavski svet je sklenil, da se stroški prevoza na delo izplačujejo le na podlagi ustreznega potrdila avtobusnega podjetja. Takšno potrdilo stane 2.00 dinarja. Delavski svet pa je tudi sklenil da je treba potrdilo predložiti do 5. v mesecu, sicer stroški prevoza na bodo povrnjeni. Ali je takšen sklep zakonit?

P. R. – MARIBOR

ODGOVOR:

Po našem mnenju je sklep zakonit in je celo potrebno določiti datum, do katerega je potrebno predložiti potrdilo, to pa predvsem zaradi nemotenega dela ustrezne službe oziroma zato, da služba hkrati za vse delavce dvigne denar za izplačilo stroškov prevoza. Prav gotovo je takšna rešitev bolj smotrna, kot če bi bilo prepuščeno vsakemu posamezniku, da predloži potrdilo kadarkoli v mesecu. Tudi pri takšnih stvareh mora biti red. Če pa delavec iz objektivnih oziroma opravičenih razlogov potrdila ne more predložiti v roku, lahko uveljavlja sizplačilo oziroma povračilo stroškov kasneje, in sicer v mejah zakonitih rokov, ki so določeni za takšne terjatve.

V rubriki „Pravnik svetuje" odgovarjamo le na tista vprašanja bralcev, ki so ali bi lahko bila zanimiva za širšo javnost, na vsa druga pa bomo odgovarjali neposredno. Za naročnike Delavske enotnosti in njenih rednih prilog so odgovori brezplačni, priložijo pa naj kupon.

Vprašanja pošljite na naslov: Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4 – za rubriko „Pravnik svetuje".

TA TEDEN V ŽARIŠČU

„Odnosi med Švedsko in Jugoslavijo so dobri in prijateljski.“ To mnenje, ki ga je predsednik Tito izrekel v intervjuju za „Dagens Nyheter“ pred odhodom na uradni obisk v Stockholm, so Titovi pogovori s švedskim premierom Palmejem prepričljivo potrdili. Pokazali so tudi, da so stališča dveh držav do mnogih mednarodnih vprašanj zelo podobna. V švedski politiki ni težko najti potez, ki podpirajo prizadevanja neuvrščenih za spreminjanje sedanjih nepravičnih in neenakopravnih gospodarskih odnosov v svetu in za reševanje drugih žgočih mednarodnih problemov. V pogovorih so tudi ugotovili, da so številni jugoslovanski delavci, ki začasno delajo na Švedskem, most prijateljstva in zbliževanja med narodi Jugoslavije in Švedske, to pa je v prid dvostranskemu sodelovanju in tudi že doslej plodnim stikom dveh držav v različnih mednarodnih forumih. Pri tem so še posebej omenili uspešno sodelovanje na konferenci o evropski varnosti in sodelovanju ter se zavzeli za še tesnejše stike pri uresničevanju helsinških sklepov in priporočil.

Preden je predsednik Tito odpotoval v Stockholm, se je v Beogradu izčrpno pogovarjal s somalskim predsednikom Mohamedom Siadom Barrejem, ki je bil na dvodnevnem uradnem obisku v naši državi. Predsednika sta med drugim poudarila izjemen pomen priprav na peto konferenco voditeljev neuvrščenega sveta v Colombu. Opozorila sta tudi na potrebo po bolj usklajeni dejavnosti vseh neuvrščenih držav pri odkrivanju ustreznih rešitev za žgoče mednarodne politične in gospodarske probleme.

V Tunisu so se na simpoziju zbrali predstavniki več kot 50 neuvrščenih držav in razpravljali o obveščanju. Sprejeli so priporočila za sodelovanje med neuvrščenimi državami na tem področju, ki mu vsi udeleženci pripisujejo izreden pomen. Posebej pomembna je trdna odločenost vseh držav, ki so sodelovale na simpoziju, med njimi je bila tudi Jugoslavija – da bodo še bolj razvijale sodelovanje pri obveščanju in v kulturi, ki sta neločljivi sestavini splošne politike in dejavnosti neuvrščenih.

Egiptovski predsednik Anvar el Sadat je začel evropsko turnejo, med katero je že ali še bo obiskal tudi Zvezno republiko Nemčijo, Francijo in Italijo. Poleg razprave o možnostih in poteh za reševanje zapletene in nevarne krize na Bližnjem vzhodu so v središču Sadatovih pogovorov z zahodnoevropskimi državniki zlasti prizadevanja Kaira za pridobitev pomoči za obnovo egiptovskega gospodarstva.

Bolgarski partijski in državni voditelj Todor Živkov je s političnim poročilom začel XI. kongres bolgarske komunistične partije. Na kratko je razčlenil stališča bolgarske partije do mednarodnih problemov, do bolgarske politike v zvezi z razvojem vzhodnoevropske socialistične skupnosti in mestom Bolgarije v tej skupnosti. Spregovoril je tudi o nalogah bolgarske zunanje politike in o najpomembnejših notranjih vprašanjih. Kongres bolgarskih komunistov so pozdravili voditelji tujih delegacij, med njimi tudi vodja delegacije ZKJ – član izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ Munir Mesihović.

VLADO BARABAŠ

PO OBISKU SINDIKALNE ORGANIZACIJE NDR V JUGOSLAVIJI

VELIK KORAK NAPREJ

Dogovori o izmenjavi delegacij na več ravneh, podvojena blagovna menjava, pobude za razmah kooperacijskega in drugega sodelovanja

Kot smo že poročali, je na povabilo Sveta ZSJ našo državo obiskala delegacija zveze nemških svobodnih sindikatov iz NDR. Po sklepnih razgovorih je bila v Ljubljani tiskovna konferenca, na kateri sta predsednika sindikalne organizacije Nemške demokratične republike Hary Tisch in predsednik ZSJ Mika Špiljak spregovorila o rezultatih razgovorov in nato odgovarjala na vprašanja novinarjev.

Obe strani sta obisk nemške delegacije v Jugoslaviji ocenili kot izredno koristen za nadaljnjo krepitev sodelovanja. Med državama se že več let razvija sodelovanje na gospodarskem in političnem področju, tokrat pa sta se prvič srečala tudi predsednika sindikatov obeh držav. V razgovorih, ki so jih ocenili kot zelo plodne, so izmenjali izkušnje in mnenja o delovanju sindikalnih organizacij v NDR in pri nas. Spregovorili so tudi o blagovni menjavi med državama in o investicijski udeležbi partnerjev iz obeh držav pri delih v drugi državi. Ugotovili so, da je na tem in drugim področjih veliko možnosti, ki lahko prispevajo k nadaljnjemu razvoju gospodarskega sodelovanja med Nemško demokratično republiko in Jugoslavijo. Delegaciji sta se dogovorili o obisku jugoslovanske sindikalne delegacije v NDR, o študijskih obiskih delegacij več naših sindikatov pri sorodnih nemških sindikatih in o obisku dveh mestnih organizacij sindikata pri ustrezni nemški organizaciji (Ljubljana–Karl Marx Stadt in bržčas, Koper–Rostock).

SPOZNAJMO SE BOLJE

Kljub intenzivnim vezem med državama morda vemo premalo drug o drugem, se je glasilo eno od vprašanj novinarjev. Predsednik Hary Tisch ga je „popravil“ tako, da je opozoril, da nikoli ne moremo biti preveč obveščeni. Tudi k temu prispevajo medsebojni obiski.

V Sloveniji je med vsemi zaposlenimi skoraj polovico žensk, medtem ko so v NDR zaposlene skoraj vse ženske. S kakšnimi problemi na socialnem, gospodarskem in drugih področjih se zaradi tega soočajo nemški svobodni sindikati, je bilo naslednje vprašanje. Iz obširnega odgovora naj povzemamo, da v tej državi skušajo kar najbolj pomagati zaposleni ženi. Zato so že dosegli, da je v organizirano varstvo vključenih 95 % dojenčkov in 80 % predšolskih otrok. En dan v tednu, pravijo mu gospodinjski dan, materam ni treba delati, so pa zanj plačane. Nadomestilo zaslužka za čas, ki ga matere potrebujejo za nego obolelih otrok, je urejeno podobno kot pri nas. Ker pa v tej deželi ocenjujejo, da bi morali imeti več prebivalstva in tudi več pridnih rok pod enakimi pogoji, kot veljajo za domačine, zaposlujejo tudi tuje delavce (Poljaki, Madžari in Alžirci), še posebej pa skrbijo za mlade družine. Tako ob poroki zakonca dobita 5000 mark brezobrestnega posojila, ki ga je treba vrniti v osmih letih. Za prvega in drugega otroka „odpišejo“ po 1500 mark, pri treh ali več otrocih, ki se rodijo v osmih letih, pa posojilo odpišejo v celoti. Upoštevaje tudi uvajanje sodobne tehnike v gospodinjstvu so torej vsi napori usmerjeni v razbrbremenitev ženske kot matere in gospodinje. To pa ženskam v NDR, ki so kot delavke enakopravne z moškimi in predstavljajo polovico vseh zaposlenih v tej državi, omogoča tudi dejansko vključevanje v družbeno in politično življenje. Med drugim ženske sestavljajo od 30 do 40 % članov vseh sindikalnih vodstev.

Naj povzamemo še odgovor Haryja Tischa na vprašanje o gospodarskem sodelovanju med državami. Javnost je seznanjena z vsebino razgovorov med voditeljema Titom in Honneckerjem med obiskom jugoslovanskega predsednika v NDR. Poudariti velja, da so pogodbe o podvojitvi obsega blagovne menjave že podpisane. Proučujejo pa še možnosti za različne oblike kooperacijskega in drugega sodelovanja. Jugoslavija razpolaga z mnogimi surovinami, ki so NDR nujno potrebne. V tej zvezi je predsednik zveze nemških svobodnih sindikatov še posebej omenil naš boksit. Toda tudi v luškem gospodarstvu bi lahko razpravljali o marsičem, kar nam je skupno. Podobno kot Koper pri nas se je razvijal tudi Rostock v vse pomembnejše pristaniško mesto. Pri uvajanju prometa s kontejnerji in tudi pri drugih načinih sodobnih pomorskih prevozov imata obe pristanišči skupne ali vsaj podobne probleme, ki bi jih lahko hitreje razreševali z vključevanjem za to zainteresiranih proizvajalcev opreme in naprav iz obeh držav.

M. G.

kdo je kdo

OLOF PALME

predsednik švedske vlade

„Gradimo demokracijo iz baze. To je zdaj glavna smer udarca. Delavcem v tovarnah dajemo več oblasti pri vprašanjih delovnih razmer, pri upravljanju podjetij in vseh vprašanjih, ki se nanašajo na posamezna podjetja.“ Tako je med drugim Olof Palme pojasnil razmere na Švedskem, ko se je pred obiskom predsednika Tita pogovarjal z jugoslovanskimi novinarji. In pristavil: „To je težka in trnova pot. Pragmatiki smo in se spotoma učimo, kako je treba usklajevati ta vprašanja.“

Ko se je Tage Erlander leta 1969 umaknil s položaja predsednika švedske socialnodemokratske stranke in hkrati premiera, je švedsko politično krmilo prevzel tedaj komaj 42-letni Olof Palme. Stranki je dal na notranjem področju in tudi v zunanji politiki novo usmeritev, saj je bil že izkušen politik. Dolgo vrsto let je deloval v neposredni bližini Tageja Erlanderja, najprej kot osebni sekretar in senator, nato pa minister za promet in nazadnje za prosveto. Tako je že pred letom 1969 Palme veljal za Erlanderjevega naslednika.

Pod vplivom enega največjih teoretikov švedske socialnodemokratske stranke Ernsta Wigforssa se je Olof Palme, ki je pred tem že končal študij prava v Stockholmu in diplomiral na filozofski fakulteti „Canyon College“ v ameriški zvezni državi Ohio, seznanil s socializmom. Svoje prepričanje je utrdil med potovanji po svetu, ko je spoznal, kako malo so resnične življenjske razmere večine ljudi odvisne od bogastva države. Svoja spoznanja Palme koristno uporablja v politiki, ki jo izvaja kot premier države, katere glas se močno sliši tudi v svetu in je pogosto podoben prizadevanjem neuvrščenega sveta.

V. BARABAŠ

VRTIMO GLOBUS: GABON

Pot v industrializacijo

Gabon, ki je bil siromašen naslednik nekdanje francoske ekvatorialne Afrike, je postal ena prvih ndustrijskih sil črne Afrike. Ne imenujejo ga brez razloga „emirat Gvinejskega zaliva“. Razteza se na površini kakih 267.000 kvadratnih kilometrov in ga pokrivajo domala nedotaknjeni gozdovi. Šteje le nekaj več kot pol milijona prebivalcev, vendar pa ima ogromna bogastva pod zemljo.

Gabon je četrti afriški proizvajalec nafte. Lani so v tej afriški deželi načrpali 12,5 milijona ton nafte, proizvodnja pa se bo v letih 1977 in 1978 povečala že na več kot 15 milijonov ton. Je član organizacije držav-proizvajalk nafte OPEC od junija 1975. leta. Danes pridobiva Gabon tudi 2 milijona ton mangana in je tretji svetovni proizvajalec te kovine. Ko bo dograjen še preostali del transgabonske železnice, pa se bo proizvodnja mangana podvojila. Gabonskim prvenstvom je treba dodati še prvo mesto v Afriki v proizvodnji oziroma izvozu urana. Proizvodnja znaša 700 ton koncentrata, ki ga pridobivajo iz nahajališč v Francevillu.

Povedali smo že, da je Gabon gozdnata dežela, zato Gabonci posvečajo veliko pozornost razvijanju lesne industrije in tudi proizvodnje celuloze. V gradnji je velika tovarna celuloze, ki bo prva na svetu na kraju samem predelovala vse vrste lesa, posekanega v ekvatorialnih gozdovih. V Belingi se pripravljajo na odpiranje rudnika železne rude z najbogatejšo vsebnostjo železa v Afriki. Tudi izkoriščanje železne rude se bo začelo po dograditvi transgabonske železnice.

Za industrializacijo je Gabonu na voljo proizvodnja hidroenergije v količini 40 milijard kWh na leto. Letni dohodek 1000 dolarjev na prebivalca uvršča Gabon na tretje mesto v Afriki, za Južno Afriko in Libijo. Bilanca se je v zadnjem letu okrepila trikratno, od 50 milijard na 150 milijard frankov, medtem ko naj bi letos narasla na 191 milijonov frankov.

Težnja za „gabonizacijo“ in kar največjo razvejanost industrijskega sektorja je spodbudila vlado v Librevillu, da se je odločila za novo strategijo naložb in blagovne izmenjave, oprto na iskanje novih trgovinskih partnerjev. Francija seveda ostaja prej ko slej favorizirani partner, čeprav ne več s tako visokim deležem kot prej. Pri raziskovanju rudišč in pri gradbenih delih zlasti infrastrukturnih nastopajo Američani, Japonci, Nemci, Švicarji, Belgijci, Skandinavci, Grki in tudi Jugoslovani. Ta politika odprtih vrat – poudarjajo tamkajšnji voditelji – bo Gabonu omogočila, da se bo z razvitimi gospodarskimi dejavnostmi vključil v svetovno menjavo po letu 1980.

N. Ž.

melbrosin® propolis
novost iz zakladnice čebeljega panja
medex LJUBLJANA

STROKOVNJAK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Akcijske varnostne raziskave

Potem ko so v delovnih organizacijah sprejeli sporazume o varstvu pri delu z vsemi potrebnimi pravilniki, so se soočili z vprašanji, kako nadaljevati z uveljavljanjem varstva. V delovnih organizacijah so občutili, da imajo v sporazumu dobro osnovo za začetek nadaljnjega varnostnega delovanja. Ljudi pa je zanimalo, kako dosegati višjo ali najvišjo stopnjo uspešnosti na področju varstva pri delu. Mnogi iščejo odgovor na vprašanje: „Kako deluje naše varstvo?“ To pomeni, da jih zanima, kako nastajajo, potekajo in se razvijajo vodstvene funkcije varstva pri delu, skratka s kakšno kvaliteto se razvija vodenje poslov v zvezi z varstvom pri delu.

Vodenje varstva pri delu obsega v glavnem naslednje stopnje:

– določanje ciljev, ki jih je treba dosegati;
– snemanje obstoječega stanja varnostnega delovanja;
– analiziranje virov, vzrokov, slabosti in pomanjkljivosti, ki nastajajo v obstoječem varnostnem delovanju;
– izvajanje ukrepov za odpravo slabosti, pomanjkljivosti ter izboljšanje varnostnega delovanja;
– odločanje zaporedja izvajanja potrebnih ukrepov;
– določanje rokov za uveljavljanje ukrepov.
– ocenjevanje doseženih sprememb ter utrjevanje učinkovitosti sprememb.

Vodenje varnostnega poslovanja ima torej sedem stopenj. Če je vsaka stopnja temeljito pripravljena, se že s tem kvaliteta naslednje stopnje izboljšuje. Vse stopnje tvorijo sistem vodenja in iz njega potekajo silnice in moči uveljavljanja varstvenih ukrepov. V sodobni organizaciji sploh ni mogoče misliti na doseganje dobrih učinkov in zanesljivosti uspehov, če omenjene stopnje niso preučene in notranje zasnovane tako, da je vsaka stopnja preračunana na doseganje končnega uspeha.

Predmet akcijskih raziskav varstva pri delu je prav ugotavljanje številnih pomembnih pomanjkljivosti in ovir, ki nastajajo pri vsaki od omenjenih stopenj vodenja poslovanja. Hkrati je treba omenjene stopnje vodenja varstva vključevati v ustrezne stopnje celotnega poslovnega vodenja. Če so tudi te pomanjkljive, se to še posebno slabo odraža tudi na učinkovitosti varstvenega poslovanja.

Akcijske varnostne raziskave nam omogočajo prav tisto, na kar so še posebej opozarjali sindikalni delavci, da so namreč v varstvo pri delu že vložena obsežna materialna sredstva in delovni napori, vendar pa jim ni zagotovljena učinkovitost.

Pri branju in ocenjevanju letnih poročil služb varstva pri delu vzbujajo pozornost tista prizadevanja varnostnih inženirjev, ki se zavzemajo za sistematično razvijanje višjih stopenj učinkovitosti in uspešnosti obstoječih varnostnih ukrepov. Na oceno varnostnih inženirjev, da pri vodstvenih in vodilnih kadrih še ni pravega razumevanja za vlogo in pomen varstva pri delu, zares ni mogoče odgovoriti drugače kot s temeljitimi analizami obstoječega stanja vodenja varnostnega poslovanja in njegovega vgrajevanja v celotni sistem poslovnega vodenja.

sprašujete – odgovarjamo

Ali je v skladu s 13. točko sindikalne liste za letos (nadomestilo osebnega dohodka za delo v času udeležbe na mladinskih delovnih akcijah) sklep, da se nadomestilo obračuna na osnovi poprečja osebnega dohodka, ki ga je delavec dosegel na svojem delovnem mestu v zadnjih treh mesecih? Še drugo vprašanje: ali gre regres za prehrano trgovskemu potniku, ki prejema za službna potovanja dnevnice?

J. C. – CELJE

Odbor sindikatov Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov je na vprašanji dogovoril:

Omejeno nadomestilo osebnega dohodka za čas udeležbe delavca na mladinski delovni akciji je primerno. Vendar pa mora samoupravni sporazum o delitvi osebnih dohodkov konkretno opredeljevati tako višino nadomestila, kot tudi pogoje za pravico do tega nadomestila. Na drugo vprašanje pa je odgovor – ne! Delavci, ki so na službenem potovanju, za dneve, ko so službeno odsotni, niso upravičeni do regresa za prehrano, saj že prejemajo dnevnice kot povračilo za povečane materialne stroške, k čemur prištevamo tudi prehrano.

NA II. REPUBLIŠKEM SINDIKALNEM SMUČARSKEM TEKMOVANJU

Zmagoslavje Jeseničanov

Veselo razpoloženje na zaključnem smučarskem tekmovanju pod Vitrancem

Minulo soboto je bilo v Kranjski gori II. republiško sindikalno prvenstvo v smučanju. Najboljši smučarji slovenskih občin so tekmovali v veleslalomu in smučarskih tekih. Tekmovanje so odlično organizirali predstavniki slovenskih sindikatov oziroma njihov sektor za telesno kulturo in rekreacijo, medtem ko je pri izvedbi izdatno pomagal ljubljanski TRIM servis.

Če bi organizator letošnjega republiškega sindikalnega tekmovanja v smučanju le še za kak dan prestavil srečanje najboljših smučarjev, bi po vsej verjetnosti tekmovanje odpadlo. Vsaj v Kranjski gori, kjer je toplo spomladansko sonce domala stopilo že ves sneg. No, kljub temu je še šlo, čeprav le „za las". Sneg je namreč vidno kopnel, saj je voda neusmiljeno načenjala še njegove zadnje zaplate . . .

Pa udeležba? Resnici na ljubo – ni bila takšna, kakršno smo pričakovali! V Kranjsko goro je poslalo svoje smučarsko zastopstvo le trideset slovenskih občin in še te reprezentance v večini primerov niso bile popolne. Tako je bila udeležba prej skromna kot razveseljiva, vsekakor pa manjša, kot so pričakovali organizatorji.

Ob tem ne bi imelo pravega smisla s prstom kazati na krivce, iskati bi jih seveda morali pri komisijah za šport in rekreacijo v tistih občinah, ki so letošnje smučarsko srečanje enostavno prespale. Upajmo pa, da se prihodnje leto kaj takega ne bo več primerilo. Smemo? Se bomo znova ušteli . . .?

TUDI TEKME SMUČARSKIH VETERANOV

Drugo republiško sindikalno prvenstvo v veleslalomu in tekih so letos organizatorji združili s tradicionalnim srečanjem smučarjev – veteranov. Skupno je torej nastopilo v Kranjski gori blizu 400 smučarjev, mnogi veterani pa so tekmovali kar v dveh konkurencah – kot predstavniki sindikatov in v konkurenci veteranov.

Kot smo pričakovali, je prineslo republiško sindikalno smučarsko prvenstvo največ uspeha jeseniškim smučarjem. Osvojili so namreč kar osem prvih mest! Zmagali so v skupni uvrstitvi, v veleslalomu, v smučarskih tekih, poleg tega pa so osvojili še pet prvih mest v posameznih konkurencah. Zato so seveda tudi zasluženo osvojili najvišjo lovoriko, velik pokal za skupnega zmagovalca, ki jim ga je podelil Edo Gaspari, sekretar za telesno kulturo in rekreacijo republiškega sveta ZSS.

Drugo z drugim, drugo republiško sindikalno smučarsko tekmovanje v Kranjski gori je vsekakor uspelo. Tako organizatorji kot nastopajoči so se izredno potrudili, da se je končalo prijateljsko srečanje na snegu tako, kot so si zamislili. Še posebno veselo je bilo na slovesnem zaključku, kjer so najhitrejši smučarji prejeli zaslužena priznanja.

REZULTATI II. SINDIKALNEGA PRVENSTVA SRS

VELESLALOM – moški A – do 25 let: 1. Primožič (Trž) 39,29, 2. Albreht (Jes) 39,43, 3. Štuflek (Lj.-Center) 41,00, 4. Kemperle (Rad) 41,08, 5. Čufer (Šk. L.) 41, 39; **B – od 26 do 35 let:** 1. M. Klinar (Jes) 38,75, 2. Zupan (Rad) 39,94, 3. Potočnik (Šk. L.) 40,07, 4. Rosina (Ce) 40,47, 5. Nadišar (Kr) 40,51; **C – od 36 do 45 let:** 1. Mrak (Rad) 37,81, 2. C. Čop (Jes) 39,48, 3. Domik (Lj.-Vič) 40,78, 4. M. Bernik (Lj.-Šiška) 41,14, 5. Jamnik (Kr) 42,21; **D – od 46 do 55 let:** 1. Pogačnik (Lj.-Center) 41,46, 2. Nunčič (Ce) 44,07, 3. I. Bernik (Lj.-Šiška) 44,18, 4. Lang (Trž) 44,39, 5. Franko (Šk. L.) 45,27; **E – nad 55 let:** 1. C. Praček (Jes) 46,57, 2. Cirman (Lj.-Center) 47,49; 3. Medja (Kr) 47,86, 4. Janežič (Kamnik) 49,00, 5. Rutar (Lj.-Vič) 49,38. **Ženske – A – do 25 let:** 1. Pečar (Jes) 45,47, 2. Bajželj (Rad) 45,91, 3. Kramar (Lj.-Šiška), 4. Rupnik (Šk. L.) 47,00, 5. Žvar (Celje) 48,33; **B – od 26 do 35 let:** 1. Verdnik (Lj.-Vič) 44,10, 2. Praprotnik (Rad) 45,12, 3. Pukl (Mar) 45,88, 4. Spindler (Lj.-Moste) 46,49, 5. Kurnik (Kr) 46,83; **C – od 36 do 45 let:** 1. Pirc (Lj.-Vič) 49,28, 2. Podbevšek (Lj.-Bežigrad) 50,54, 3. Novak (Ce), 4. Leskovšek (Kr) 50,95, 5. Černe (Rad) 51,17; **D – nad 45 let:** 1. Praček (Jes) 49,77, 2. Švigelj (Lj.-Center) 52,16, 3. Šubic (NG) 54,63, 4. Oblak (Kr) 55,26, 5. Mlakar (Šk. L.) 56,51.

TEKI – moški A – do 30 let: 1. Boškovski (Rad) 22,25, 2. Zupan (Jes) 23,10, 3. Gortner (Kr) 23,21, 4. Janša (Lj.-Moste) 23,51, 5. Slovnik (Lj.-Šiška) 25,17; **B – od 31 do 45 let:** 1. Kajžar (Jes) 22,31, 2. Raišp (Mar) 22,45, 3. Naglič (Kr) 23,34, 4. I. Kandare (Cerknica) 24,55, 5. Marion (Lj.-Center) 25,13; **nad 45 let:** 1. G. Kordež (Kr) 23,34, 2. Hlebanja (Jes) 25,13, 3. F. Kandare (Cerknica) 27,13, 4. Vojvoda (Rad) 28,33 5. Acceto (Lj.-Vič) 29,35; **ženske – A – do 30 let:** 1. Cerkovnik (Rad) 19,26, 2. Božič (Jes) 19,49, 3. Dolenc (Šk. L.) 20,05, 4. Polak (Lj.-Center) 20,19, 5. Kuhar (Mar) 20,46, **B – nad 30 let:** 1. Rejc (Lj.-Center) 21,18, 2. Uršič (Jes) 22,03, 3. Palčič (Lj.-Šiška) 22,09, 4. Horvat (Rad) 23,01, 5. Grom (Vrhnika) 24,06.

EKIPNO – teki: 1. Jesenice 62, 2. Radovljica 59, 3. Kranj 49, 4. Maribor 45, 5. Lj.-Center 40; **veleslalom:** 1. Jesenice 199, 2. Radovljica 174, 3. Lj.-Center 162, 4. Kranj 152. 5. Lj.-Vič 151.

Skupna uvrstitev: 1. Jesenice 261, 2. Radovljica 233, 3. Lj.-Center 202, 4. Kranj 201, 5. Lj.-Šiška 184, 6. Lj.-Vič-Rudnik 183, 7. Škofja Loka 178, 8. Maribor 164, 9. Lj.-Bežigrad 127, 10. Nova Gorica 122. –a.

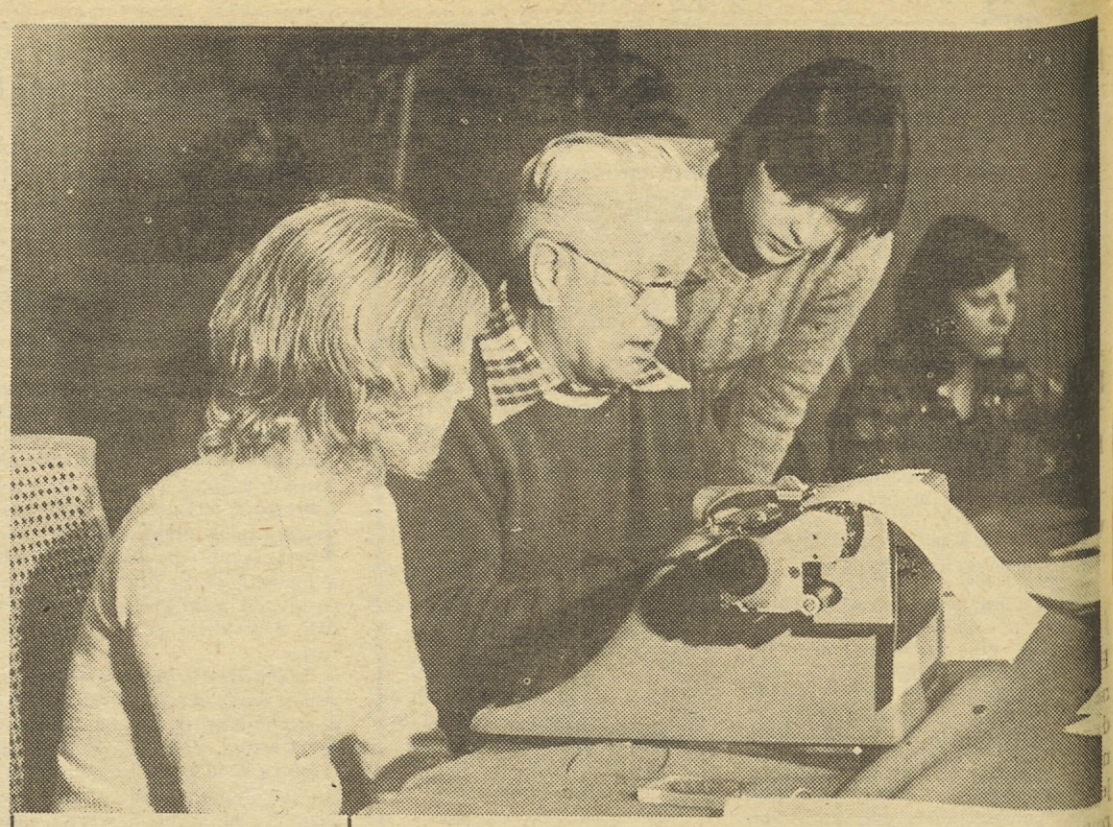

Jože Malič je bil na II. republiškem sindikalnem smučarskem prvenstvu znova glavni „motor" organizacijskega komiteja. S svojimi sodelavci je delal na predvečer tekmovanja pozno v noč, da je naslednji dan potekalo zaključno sindikalno smučarsko tekmovanje natančno po predvidenem urniku. Tudi tokrat se je organizacijski komite dobro izkazal!

Minula sobota je bila verjetno v Kranjski gori zadnji smučarski dan v letošnji zimi. Vrtela se je le še ena žičnica, redki obiskovalci Kranjske gore pa so raje nastavljali svoje obraze soncu, kot da bi smučali na hitro talečem se snegu. Že prihodnji dan so stale v tem našem največjem zimsko-športnem centru prav vse žičnice. Pomlad je kar na hitro opravila z zimo . . . (Foto: A. UL)

Zaključek velikega smučarskega srečanja je bil v zgodnjih popoldanskih urah pod hotelom Larix. Največkrat so se na zmagovalni oder povzpeli smučarji z Jesenic, ki so osvojili kar osem prvih mest – tudi prvo mesto v skupni uvrstitvi.

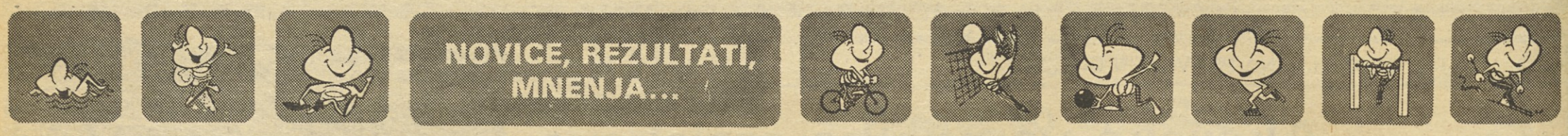

RAVNE

Prvenstvo slovenskih železarn

Pred dnevi so organizirali Ravenčani prvenstvo slovenskih železarn v tekih na smučeh in v veleslalomu. Tekmovanje v smučarskih tekih je bilo v okolici Ivarčkega jezera in se ga je udeležilo 30 športnikov.

V kategoriji starejših od 35 let je bil najhitrejši Jože Osenjak, ki je pretekel dva kilometra dolgo progo v 12 minutah. Drugi je bil Gregor Klančnik, za zmagovalcem je zaostajal le za pol minute, tretji pa Ivan Kranjčan (12:44,00). V kategoriji do 35 let je zmagal Egon Karpač, ki je 4 kilometre dolgo progo pretekel v času 20:26,00. Drugi je bil Milan Drtnik (20:44,00). Tretji pa Marjan Baloh (21:52,50).

Istega dne so se slovenski železarji pomerili tudi v veleslalomu. Tekmovalci so bili razdeljeni v tri starostne skupine. Pri moških nad 45 let je zmagal Zvone Huter, v kategoriji od 35 do 45 let je bil najhitrejši Ivo Vulovič, medtem ko je v kategoriji do 35 let požel zmago Jože Kolar. V ženski konkurenci pa se je najbolje odrezala Danica Benedik z Jesenic.

D. VRSTOVŠEK

CELJE

Uspele zimske akcije

Zveza za športno rekreacijo je v okviru TRIM iger 76 organizirala občinsko prvenstvo v veleslalomu na Golteh. V lepem in sončnem vremenu je nastopilo na težki ledeni progi 442 smučarjev (361 moških in 81 žensk). Šestnajst najbolje uvrščenih pri moških in osem pri ženskah v vsaki dejavnosti je prejelo posebne značke „TRIM IGRE CELJE".

TRIM akcija „VSI VESELO NA POLJANO BELO" je bila organizirana na Gričku, Golteh in Svetini in se je je udeležilo 677 tekmovalcev, od tega 513 moških in 164 žensk.

Največ delavcev se je udeležilo tekmovanja iz Cinkarne (65), Železarne (48) in LB (18 udeležencev). Tako je bilo aktivnih na smučeh v okviru TRIM iger in TRIM akcije „VSI VESELO NA POLJANO BELO" več kot 1100 udeležencev. Poleg tega pa so večji kolektivi (Cinkarna, Emo, Železarna, Merx, Zlatarna, LB, Zavarovalnica Sava, Libela, Savinja idr.) organizirali interna tekmovanja, na katerih je sodelovalo blizu 500 smučarjev. V zimskem času so bili tudi smučarski tečaji na Svetini, Golteh in Gričku, ki se jih je udeležilo 120 odraslih.

BOGDAN POVALEJ

ŽALEC

Uspeh Minerve

Komisija za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu v Žalcu ter TKS Žalec sta pripravila na Golteh občinsko sindikalno prvenstvo v veleslalomu. Nastopilo je 168 tekmovalcev in tekmovalk iz 24 organizacij združenega dela. Največ uspeha so imeli smučarji Ferralita Žalec, ki so ekipno zmagali v obeh konkurencah.

REZULTATI: mlajši člani: 1. Pavlin (Elektra) 36,7, 2. Gmajner (KK Žalec), 3. Svatina (DEM Podlog) 39,3; starejši člani: 1. Čater (Montana) 35,7, 2. Rojnik (KK Žalec), 3. Dežnikar (TT Prebold); članice: 1. Urankar (Sav. magazin Žalec) 33,6, 2. Virant (Inštitut) 34,9, 3. Pavlič (ZD Žalec) 36,6 itd. Ekipno st. člani: 1. Ferralit 111, 2. Juteks 124,8, 3. Savinjski magazin 133,5 itd.; ml. člani: 1. Ferralit 127,0, 2. Garant 128,5, 3. TT Prebold 129,8 itd.

T. TAVČAR

RAVNE

Tekmovanja invalidov

Ob letošnjem srečanju invalidov iz severovzhodne Slovenije na Ravnah ob mednarodnem dnevu invalidov so se invalidi pomerili tudi v športnih disciplinah: kegljanju, šahu, streljanju, namiznem tenisu in plavanju. Tekmovanja se je udeležilo 44 ekip, ali skupno 268 invalidov.

Tekmovanja so uspela, težava je bila le v tem, da srečanja ni bilo moč organizirati le na Ravnah, zato so se šahisti srečali v Dravogradu, kegljanje pa je bilo v Slovenjem Gradcu. Tekmovalci so izrazili željo, da bi v prihodnje ta tekmovanja bila v enem kraju, kjer bi se le tako lahko vsi skupaj udeležili zaključne proslave ob razglasitvi rezultatov in podelitvi pokalov in priznanj.

Tekmovalne ekipe so se na prva tri mesta uvrstile takole: Kegljanje: ŠD Dravograd, ŠDI Slovenj Gradec, ŠDI Maribor; streljanje: ŠDI Slovenj Gradec, ŠDI Ravne, ŠDI Ptuj; namizni tenis: ŠDI Maribor I, ŠDI Maribor II, ŠDI Ravne; Plavanje: ŠDI Maribor, ŠDI Ravne, Zveza RI Maribor. J. G.

IZ ZGODOVINE PRVOMAJSKIH PROSLAV NA SLOVENSKEM

PRVI 1. MAJ V LJUBLJANI

Prvomajsko praznovanje je minilo v zglednem miru in redu

Piše: Franc Rozman

V SPOMIN NA KRVAVE DOGODKE V CHICAGU

V osemdesetih letih 19. stoletja se je delavsko gibanje v Evropi močno okrepilo. V nekaterih državah so ustanovili delavske stranke in ob stoletnici napada na Bastiljo v Parizu, ki je pomenil začetek francoske revolucije, so se 14. julija 1889. leta zbrali v Parizu delavski voditelji iz več evropskih držav ter pod predsedstvom Marxovega najbližjega sodelavca Engelsa ustanovili drugo internacionalo.

Že na tem ustanovnem kongresu so sklenili, da se od 1890. leta dalje začne 1. maj praznovati kot mednarodni delavski praznik, v spomin na krvave dogodke v Chicagu iz leta 1886, ko so ob demonstracijah za osemurni delavnik policisti streljali v množico in ubili šest delavcev, kakih petdeset pa ranili. Več delavskih voditeljev so takrat aretirali in pet obsodili na smrt, druge pa na dolgoletno ječo.

V Chicagu so demonstracije simbolizirale tri osmice, kar je predstavljalo osem ur dela, osem ur počitka in osem ur prostega časa. Tudi praznovanja prvega maja so bile manifestacije za uvedbo osemurnega delavnika, še bolj pa so dobile značaj mednarodne delavske solidarnosti.

Proslave prvega maja pa so v svojih resolucijah zahtevale tudi povečanje mezd, varstvo osebnih svoboščin in splošno volilno pravico. Kljub nasprotovanju in odporu kapitalistov je bilo delavstvo že tako številno in organizirano, da od leta 1890 dalje, ideja 1. maja ni več zamrla in prvomajske proslave so delavstvo še bolj povezale, tako da je v teku desetletij tudi tam, kjer ni prišlo na oblast, izboljšalo svoj materialni in pravni položaj. Danes je že marsikje delavski praznik uzakonjen kot državni praznik. Pa tudi tam, kjer to ni, v glavnem dovoljujejo praznovanje 1. maja.

PRAZNOVANJE 1. MAJA NAJPREJ V SLOVENIJI

Pri jugoslovanskih narodih so prvi maj najprej proslavljali v Sloveniji in na Hrvaškem, ki sta bili do leta 1918 pod Avstro-Ogrsko in kjer je bilo delavstvo najbolj razvito in organizirano. Od leta 1893 dalje so ga praznovali tudi v Srbiji, od 1906 v Bosni in od 1909 v Makedoniji.

V letu prvega praznovanja prvega maja je bilo delavsko gibanje v slovenskih deželah v primerjavi z drugimi pokrajinami današnje Jugoslavije še kar razvito, v primerjavi z zahodno Evropo in drugimi deželami Avstro-Ogrske pa šele na začetku razvoja.

Šele leta 1896 je prišlo do ustanovitve prve delavske stranke na Slovenskem. To je bila Jugoslovanska socialnodemokratska stranka. Šele leto dni poprej je bilo obnovljeno delovanje avstrijske socialne demokracije. In v tej, v Hainfeldu ustanovljeni stranki, so se organizirali tudi slovenski delavci.

Začetek devetdesetih let tako predstavlja obnovo delavskih organizacij tako političnih kot tudi strokovnih po več kot desetletnem sistematičnem preganjanju delavskega gibanja. Ob takšnih, za delavstvo prej neugodnih razmerah, je zato treba imeti za uspešno prvo praznovanje prvega maja na Slovenskem.

Ni podatkov, da bi prvomajsko praznovanje seglo na Gorenjsko, Idrijo, ki je bila vsekakor pomembno delavsko središče, Goriško in Istro, pač pa je bilo zborovalo in praznovalo v Ljubljani blizu 500 delavcev, v Celovcu kakšnih 2000, v Beljaku 1000, v Šentvidu ob Glini 400 in več tisoč v Trstu. Bržčas je pretiran podatek iz osrednjega lista avstrijske socialne demokracije Arbeiter Zeitung, da je bilo udeležencev prvomajske proslave v Trstu kar 20.000. Tudi za Ljubljano se je poročevalec glasila liberalne stranke Slovenskega naroda nemara uštel, ko je ocenil število ljubljanskih udeležencev na tisoč.

SHODU JE PREDSEDOVAL ČEVLJAR KAREL KORDELIČ

V Ljubljani so ponekod delavci na 1. maj dobili prosto. Žal pa ni podatkov, v katerih obratih se je to zgodilo in kje ne. Vsekakor delo ni stalo v tedaj največji ljubljanski tovarni, v tobačni tovarni.

Zgodaj zjutraj 1. maja so delavci kljub hladnemu vremenu šli na Rožnik, kar je bilo verjetno v navadi že poprej, nato pa so v skupinicah prihajali v hotel Evropa, kjer se jih je na shodu zbralo blizu 500, med katerimi so bile po policijskem poročilu le 3 ženske. Znani ljubljanski delavski voditelj čevljar Karel Kordelič je predsedoval shodu. Govorila pa sta Ludvik Zadnik in Ivan Brezovič, oba prekaljena borca za delavske pravice. Prvi je v slovenščini spregovoril o napredku in delavskem vprašanju, za njim pa v nemščini Brezovič o osemurnem delavniku. Da je bilo predavanje tudi v nemščini, nas ne sme presenetiti, saj je bilo takrat v Ljubljani precej nemško govorečega prebivalstva in tako tudi delavstva.

Shod se je s sprejetjem resolucije o osemurnem delavniku zaključil ob dvanajstih, popoldne pa so se delavci zbirali v gostilni K združenju v Spodnji Šiški, zvečer pa je bil v hotelu Evropa še ples, na katerem se je baje zelo „čutilo pomanjkanje žensk".

Prvi 1. maj v Ljubljani je minil v zglednem redu in miru, čeprav se je oblast bala, da bi utegnilo priti do izgredov in je bila za Bežigradom v pripravljenosti stotnija vojakov. To dostojanstveno zadržanje so pohvalili tudi meščanski listi, skupaj s tistimi podjetniki, ki so dovolili delavcem, da so prvega maja ostali doma. Takšen je bil stavbinski mojster Zupančič, medtem ko je stavbinska družba Falleschini znižala tega dne delovni čas od dvanajst ur na enajst. Tovarnar Tschinkel v Šiški pa delavcem sicer ni dal prostega dne, pač pa dvojno plačo.

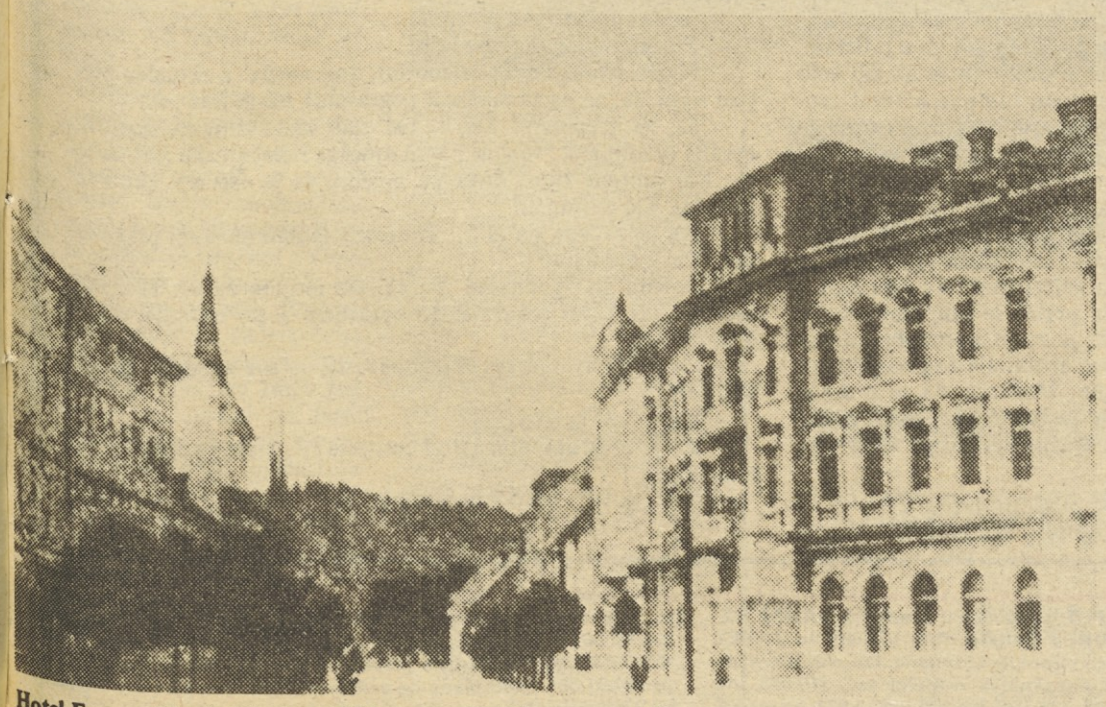

Hotel Evropa, kjer je bilo leta 1890 prvič v Ljubljani prvomajsko praznovanje.

— In kaj vas boli?
— Da imam vse pravice na papirju, v praksi pa je vse drugače

Karikatura: A. Novak

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 8. 4. 1976 na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA. Nagrade 200, 150 in 100 din.

DE	PREBIVALEC MARSALE	UMETNIŠKO DELO	LASTNOST REPREZENTACIJE	SRAMEŽLJIVOST, NELAGODNOST	IME DIRIGENTA KONDRAŠINA	ANDREJ KURENT	ITALIJANSKI POLITIK	OSEBNI ZAIMEK	POSEBNA OBLIKA KRUHA	VRATI NA KONSERVNIJE	TV	ANTE MAHKOTA
SREDIŠČE POMURJA												
JEZIKOVNA POSEBNOST AMERIŠKE ANGLEŠČINE												
VRSTA STAREGA NOŽA						KNJIŽNA OMARA / ŽENSKA OB PORODU						JAPONSKO GLASBILO NA TRI STRUNE (SAMIZA)
STRMO POBOČJE								GRŠKI BOG VOJNE / POLITIČNO ZATOČIŠČE				
DALMATINSKO ŽEN. IME				POLOŽAJ / REKA SKOZI FIRENCE					PRVA ŽENSKA V KRŠČ. MITOL. / PRISTANIŠČE V IZRAELU			
DOM. OBLIKA ŽEN. IMENA					POSODA ZA ROŽE / NEMEC					IVO MINATTI		
STROKOVNJAK ZA ENERGIJO										ZDRAVKO ILIČ / REMONTI		
MESTO NA FRANCOSKI RIVIERI							PRIPOMOČEK ZA ZAUSTAVITEV KRVAVITVE / NAPLAČILO					
KALCIJ		VELIKA SLAŠČICA / IZDELOVALEC CEMENTA						ČENTIMETER	DEL VOZA / NAELEKTRENI SNOVNI DELEC			
				MANDLJEVA SLAŠČICA / TUJE Ž. IME								
ORODJE ZA POMETANJE						RIM. BOG LJUBEZNI / VODJA PORUJAR. NAR-ZAB. ANSAM					NASLOV JAPONSKEGA CESARJA	NAJVIŠJA GORA TURČIJE
GL. MESTO PR. DEPARTMAJA SOMME (110.000 preb.)							VRSTA APERITIVA	LJUBLJANSKA VELEBLAGOVNICA / BREZMOČNOST, SLABOST				
SLADIČ, ŠLEVA					TEKSTILNA SUROVINA				IZVOR / PREGOVORI			
REKA SKOZI INNSBRUCK				FILMSKA IGRALKA ZETTERLING	NOVI KONTINENT							
NAJMANJŠI SNOVNI DELEC					GONJAČ KAMEL / DRAGUTIN ŠURBEK							
PARK						DVOJNA ŠAHOVSKA POTEZA						
SIBIRSKA REKA, LEVI PRITOK OBA (MNOGO RIB)						ORGAN VIDA				GORA V ŠVICI		

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

PSIHOLOGINJA, ALEKSA ŠANTIČ, TOP, TRATE MI, OVES, SB, SREM, LERO, ENA, ANO, ON, BINOM, LEV, GSPAN, SAP, ZI, IKONA, TRIO, JAMAR, OČRT, ABO, IAN, AARE, IRA, OAS, NAT, OS, LESKOVINA, STREPTOMICIN, TRIM, AVALA, RIBAR, ALI, RT, OCENA, LECTAR, GAZI, OCEPKI

Izžrebani reševalci iz prejšnje številke: 1. nagrada, 200 din: Vasja Klavora, Kidričeva 18, Nova Gorica; 2. nagrada, 150 din: Marica Leban, Ljubljanska 31, Postojna; 3. nagrada, 100 din: Ivica Dugar, V. Švetina 14, Jesenice.

Nagrade bomo poslali po pošti.

NA OBISKU V CENTRU ZA SLEPE V ŠKOFJI LOKI

ŽAREK V TEMO

Ob dnevu invalidov oziroma dnevu slepih lahko ugotovimo premajhno skrb za tiste delavce, ki so prizadeti na vidu. Načrti centra odvisni od drugih

„Veste, oči so največje bogastvo človeka. To ve tisti, ki ne vidi. Jaz vam to že lahko zatrdim," je povedala Lucija Hribernik, delavka v ščetarski delavnici centra slepih v Škofji Loki. Več kot 15 let je že, čeprav popolnoma slepa, redno zaposlena pri izdelavi omel, ščetk in podobnih izdelkov. „Kljub vsemu imam srečo, da imam delo, ki ga lahko opravljam. To mi pomeni vsaj do neke mere neodvisnost." Lucija je poročena, njen mož pa dela v kovinarski delavnici centra.

„Center za rehabilitacijo in varstvo slepih in slabovidnih Slovenije v Škofji Loki ima predvsem tri dejavnosti. Šolo za poklicno usposabljanje, za administratorje in telefoniste ter priučevanje na delovnem mestu za dela v kovinarski, mizarski, ščetarski in metlarski stroki. V nekdanjem gradu je še dom oskrbovancev, ki jih je sedaj nekaj manj kot 100. V proizvodnih delavnicah, v pretežni večini slabovidni in slepi izdelujejo predmete oziroma opravljajo posamezne faze proizvodnje, za katere se lahko usposobijo. Za večino tistih, ki pridejo v poklicno šolo oziroma usposabljanje iz zavoda za slepo in slabovidno mladino iz Ljubljane, je Škofja Loka le krajša postaja na poti do redne zaposlitve v industriji domačega kraja. Nekateri pa seveda ostanejo in njim pomeni center drugi dom.

Ta dom pa je pretesen in tudi sicer neprimeren. Grad, star več kot 700 let, je pod spomeniškim varstvom in ga zato ne morejo funkcionalno preurejati. Delavnice so majhne in za uvedbo kakršnekoli moderne tehnologije neprimerne. Šola ima le dve tesni učilnici, za katere je sanitarni inšpektor že pred letom dni izdal prepoved uporabe. Prav zaradi neprimernih prostorov šola še ni verificirana. Kljub temu pa... Že več kot osem let zbirajo sredstva za izboljšanje sedanjega položaja.

Glavni projekt za novo šolo in internat s 60 posteljami je pripravljen že dve leti. Le denarja ni. Po cenah iz začetka minulega leta naj bi prva etapa v boljši jutri, to je gradnja šole in internata, veljala 20 milijonov dinarjev. Sredstva so obljubljena in prvo lopato naj bi zasadili prihodnje leto, če... Pravzaprav tega „če" ne bi smelo biti, čeprav je že nekajkrat v minulih letih prav ta „če" odigral odločilno vlogo. Nova šola bi vplivala tudi na proizvodnjo, saj bi sprostila precej prostorov, iz katerih bi lahko naredili delavnice. To pa bi pomenilo usposabljanje in kruh oziroma neodvisnost za veliko večje število slepih. In ne nazadnje: pomenila bi možnost usposabljanja slepih za poklice današnjega časa.

Sekretar centra Ivan Pristavec je ob koncu našega obiska prizadeto poudaril: „Letošnji dan invalidov bo za nas slepe res praznik in nepozaben mejnik, če bo pomagal zainteresirati za naše težave tiste, od katerih je odvisna uresničitev naših načrtov."

A. AGNIČ

Ivan Blatnik je oskrbovanec centra slepih v Škofji Loki že 20 let. Dolga leta je delal v podjetju „Invalid", danes pa njemu pomeni delo terapijo. Ivan je slep in gluhonem. S sodelavci se lahko pogovarja le tako, da mu drugi rišejo na dlan črke. Zamuden, toda zanj, žal, edini način stika s svetom.

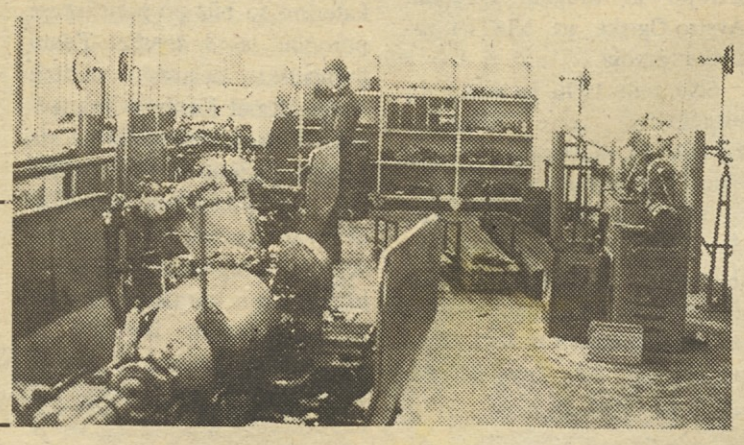

Vukola Zejak je kvalifikacijo strugarja dobil v šoli v Zemunu. Doma je iz Črne gore, sedaj pa je že leto dni redno zaposlen v centru kot strežnik na avtomatih za izdelovanje vijakov in drugih predmetov. – Foto: A. Agnič

Anica Demšar prav tako dela v metlarskem oddelku centra za slepe. Tudi njej je to delovna terapija. Pomeni pa ji poleg dela tudi skromen zaslužek (do 400 din mesečno), za katerega si lahko kupi, kar sama želi. „Ko sem bila mlajša, sem po kmetih pazila na otroke. Z majhnimi nisem imela težav, ko pa so odrasli, so mi tudi uhajali, ker pač zelo slabo vidim. Danes lahko rečem, da imam svoj dom. Prej sem se namreč selila od hiše do hiše."

Peter Confidenti je profesor zgodovine, angleščine, nemščine na šoli centra, sicer pa je upokojeni pravnik. Tudi on je slep. Poučuje pa honorarno na šoli centra. „Le pri spraševanju potrebujem pomoč."

Franc Kovačič je diplomirani pravnik in je v šoli centra redno zaposlen kot predavatelj samoupravljanja s temelji marksizma, ekonomike podjetij, upravnega postopka in učitelj Braillove pisave. „Veliko časa mi vzamejo priprave, saj moram pazljivo spremljati radijske in televizijske oddaje ter jih posnemati na magnetofonski trak. To je poleg obstoječe literature najboljši vir informacij zame."

HUMORESKA

PREGLED SITUACIJE

Samo pet minut smo počakali (o, nič več četrt ure, kot prej, ko ni šlo tako zares) in še je predsednik jako grdo pogledal tiste, ki so prišli zadnji.

– Le kaj pomeni to kapljanje danes!? Smo se zadnjič dogovorili za točnost ali se nismo? !

– Kar začnimo! rečemo vsi v zboru in jezno pogledamo tiste tri, ki so prišli zadnji.

– Dobro! odločno prikima predsednik in se zagleda v papirje na mizi. – Dnevni red ste prejeli, tako da je vse jasno. Prva točka je pregled aktualne situacije, tej sledi druga in tako naprej – vse do razno. Se strinjate? Prosim, Jaka!

Jaka Potrpin si natakne očala, vzame iz zajetne aktovke šop papirjev in začne s slovesnim glasom:

– Tovarišice in tovariši, kot vam je znano, ste mi zaupali nalogo, naj na naših sestankih prvi začnem s pregledi situacije. Ta naloga ni bila zame niti malo enostavna in lahka, to mi že lahko verjamete. Še posebno, ker materiala za oceno aktualne situacije ni mogoče črpati nikjer drugje kot iz časopisov, ki pa jih tudi vi vsak dan berete. Da bi vam torej ne bral tu le posameznih člankov, sem se torej te naloge lotil tako, da sem si tu in tam izpisal po nekaj najpomembnejših misli posameznih odgovornih tovarišev. Če dovolite, bi vam jaz zdaj te stvari...

– Jasno, kar beri, če ne znaš prosto povedati, reče predsednik razumevajoče. – Nihče še ni učen s hruške padel...

– Naš tisk poroča, začne brati Jaka Potrpin, da brez znanja ni napredka. Če lahko to misel nekoliko komentiram, bi rekel, da je sicer že dolgo znana, je pa še vedno zelo aktualna. Tovariš Miha Refren je včeraj na zvezni seji ponovno odločno poudaril, da se nam cene ne smejo zmuzniti iz brzd. To se mi zdi zelo prav povedano. Potem sem na tretji strani časopisa prebral, citiram, da so „delovni ljudje in občani vse bolj nosilci odločanja in načrtovanja svojih neposrednih in širših družbenih interesov. Nekatere slabosti ali neaktivnosti nekaterih delegacij in delegatov pa so posledica nerazvitega samoupravljanja v TOZD in krajevnih skupnostih. Uveljavljanje delegatskega sistema pa ovirajo dogmatsko-birokratski in tehnokratski liberalistični odpori, ki niso brez socialne baze. Ni si treba delati iluzij, da tega tudi v bodoče ne bo. Zato se je treba v praksi še bolj zaperstaviti pojavom formalnega zadovoljevanja ustavnih norm. Dosedanja praksa uresničevanja ustave je močno afirmirala dogovarjanje in sporazumevanje na nivoju federacije. Možnost, da se o določenih skupnih vprašanjih ne doseže dogovor, nas ne bi smela ustaviti v procesu dogovarjanja o drugih vprašanjih skupnega interesa."

Odkrito moram povedati, da tega citata ne razumem v celoti in vas prosim za zadevno ustrezno dopolnitev k pregledu situacije. Zato pa sem bil toliko bolj vesel točne ugotovitve tovariša Bineta Bucike, ki je dejal, da nam ničesar drugega ne bo pomagalo iz gospodarskih težav kot boljše delo. Isto misel je tovariš Bine Bucika sicer povedal že leta 1965, v prvem letu reforme, a kaj, ko zanjo še vedno ni pravega posluha, tovariši...

Tone Važen se je včeraj na seji koordinacijskega odbora odločno zavzel za nagrajevanje po delu in pri tem poudaril, da uravnilovka škodi proizvodnosti dela in razpihuje inflacijo. Tine Kampeljc pa je, ko se je mudil na terenu tam okrog Zgornjega Kašlja...

– Toda tovariš Jaka Potrpin...

– Prosim, tovariš predsednik?

– Midva sva se, če se ne motim, dogovorila a aktualen pregled situacije, ne pa za takšnole pogrevanje starih fraz...

– Ja, že razumem! Saj bi rad tudi kako drugače govoril, tovariš predsednik, vendar nisem drugega našel v tisku kot samo to. Kaj morem zato. Sicer pa mislim, da je vse res, kar sem povedal. Kaj morda ni?

– Saj ne rečem, da ni... Ampak s takimi znanimi pregledi samo čas izgubljamo...

– Seveda ga izgubljamo. Pa kaj jaz morem za to. Ti si me zadolžil, jaz samo svojo nalogo opravljam – po najboljši vesti, če dovoliš...

– Če je tako, je pa res še najbolje, naj ostane vse tako, kot je bilo prej...

– Kako, kot je bilo prej?

– Ko je vsak sam doma bral časopise... Tisto pač, kar ga je zanimalo...

– Je to sklep? hitro vpraša zapisnikar.

VINKO BLATNIK

DE

Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije. Izdaja ČZP Delavska enotnost. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. leta. List urejajo: ANDREJ AGNIČ, VOJKO ČERNELČ (glavni urednik in direktor), SONJA GAŠPERŠIČ, MILAN GOVEKAR, MARJAN HORVAT, RAFAEL LINDIČ (tehnični urednik), BORIS RUGELJ, BOJAN SAMARIN (odgovorni urednik), JANEZ SEVER, IGO TRATNIK, ANDREJ ULAGA, IVO VIRNIK in JANEZ VOLJČ. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313/VI; naročninski oddelek tel.: 310-033, int. 278; uredništvo, tel.: 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033; komercijala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, tel.: 312-691. Račun pri SDK Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-121100. Posamezna številka stane 3,00 din, letna naročnina je 150,00 din. Rokopisov ne vračamo. Poštnina plačana v gotovini. Tiska »Ljudska pravica,« Ljubljana.